

פנינים יקרים
מפרד"ס התורה
על סדר פרשיות השבוע

אמור

מאוצר שיחותיו ומאמרו
של הרה"ג מו"ר המקובל
רבי בניהו יששכר שמואל שליט"א

התשפ"ה

כל הזכויות שמורות
למכון "בני יששכר"
שע"י ישיבת המקובלים "נהר שלום" תכב"ץ

ניתן להשיג את הספר בישיבתנו הקדושה

רחוב שילה 6 י-ם

02-6249000

או בחנויות הספרים,

הפצה ראשית

"סגולה"

02-6443300

ניתן לשלוח הארות והערות

למכון "בני יששכר"

באמייל: m6222560@gmail.com

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמהה

לעילוי נשמת מור אבינו עטרת ראשנו
ראש ישיבתנו הקדושה "נהר שלום" תכב"ץ
האי חסידא קדישא ופרישא
עמוד התפילה ענוותן כהלל
שייף עייל שייף נפיק
ולא מחזיק טיבותא לנפשיה
כמוהר"ר **שלום אהרן שמואל** זצוק"ל
ב"ר **שמואל ורחל** ז"ל
נלב"ע ביום שב"ק כ"ג סיון התשפ"ד

ולעילוי נשמת
אמנו היקרה הצנועה והחשובה
שזכתה לזכות את הרבים
ולהעמיד דורות ישרים מבורכים
מסרה עצמה למען התורה הקדושה
הרבנית הצדקנית
מרת **שולמית רחל שמואל** ז"ל
בת נחמיה ומזל ז"ל
נלב"ע ביום השישי ז"ך אלול התשע"ט

ת.נ.צ.ב.ה

לזכר עולם יהיה צדיק

לעילוי נשמות

מורנו ורבנו

שר התורה ועמוד ההוראה

גאון ישראל ותפארתו

הרועה הנאמן פוסק הדור

ראש ממשלת התורה

מרון הראשל"צ הגאון כמוהר"ר

עובדיה יוסף

זצוקלה"ה זיע"א

נפטר ג' בחשוון התשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה.

הילולא דרשב"י עכשיו על המדף

הילולא
דרשב"י

הפצה ראשית
סגולה - החנות של ספרי הישיבה

תשמישי קדושה • ספרי קבלה • סגולות • קמיעות ועוד

רחוב שילה 4 ירושלים 📞 02-644-33-00

קחו חלק בפעילות העניפה במידון

בדיקת נפש + ח"י דומ"ר

בל"ג בעומר - באחד קדישא 54 שו בלבד

ע"י מו"ד הגאון המקובל רבני בניחו שמואל'י שליט"א

שבתות בשמן בהלקת מו"ר - 260 שו

מנין סעודים במסגרת חזרת השולחן - 540 שו

הלקת נפש במעשרת השע"י במסגרת מוקדנות - 807 שו

בדיקת נפש המיוחדת + ח"י דומ"ר - 54 שו

עכשיו בטלפון: 02-624-9000

עיר וקדיש מן שמיא נחית

נִלְאָה תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ

עָלוּ וְאִתְכַּנְּשׁוּ לְהִלּוּלַת הַהֵנָּא הָאֱלֹקִי דְּבִי שְׁמַעְיָן בְּרַי יוֹהָא

תתקיים אי"ה

מעמד ההדלקה

שיערוך מורנו ורבנו שר בית הזוהר המקובל הצדיק

בניהו שמואלי

רבי שליט"א

במירון בליץ ל"ג בעומר

בשעה 20:30

ברחבת ישיבת המקובלים

נהר שלום במירון

מע"ל
שיערוך

קחו זכות לח"י רוסל והשתתפו בהוצאות ההילולא

807 ₪

360 ₪

180 ₪

02-624-9000

* 6431

בר
יוהאי
שמך
משה
קודש

ענו
בזכות
דבר
יוהאי
ענו

התורמים 54 ₪ עבור כל נפש
יזכו בשמות בני המשמחה יבנו ליקודש פנימה
לפדיון נפש
וזכות השתתפות בסעודה לכבוד רש"י וסיום חזונו
ובסגולת ח"י רוסל

תפילת ערבית

תפילת ערבית

- א.** מנהג טוב לקבוע עת ללימוד הלכה ומוסר בציבור, בין תפילת מנחה לתפילת ערבית, עד שיגיע זמן צאת הכוכבים לקריאת שמע בעונתה, ובזה זוכים לחבר יום בלילה בדברי תורה.^א
- ב.** לדעת האריז"ל אין לומר שום מזמור קודם תפילת ערבית, וכן אין לומר במוצ"ש את האלפא ביתא ושאר מזמורים שמוסיפים. ולכן נהגו בק"ק חסידים בית אל, שלא לאמר בער"ח מזמור "ברכי נפשי".^ב

עיונים והארות

אמר דאין לקרא מקרא בלילה חוץ מליל הששי גם תהלים באשמורת אין לקרות.

וואת אשיב כי הנה בעה"ק ירושלים ת"ו ועה"ק חברון ת"ו נוהגים כדברי רבנו האריז"ל דאין קורין מקרא בלילה. ואני בעניי בספר הקטן ברכ"י א"ח סי' רל"ח הבאתי מאמר רז"ל: דמשה רבנו ע"ה בשמים כשהקב"ה מלמדו מקרא יודע שהוא יום, וכשמלמדו משנה יודע שהוא לילה. ושם כתבתי דלא למדנו אלא דבחינת מקרא הוא מדת יום, ועדיין י"ל דכי היכי דקרינן משנה ותלמוד ביום ה"נ שפיר דמי לקרוא מקרא בלילה ואין מופת חותך עכ"ד. ולא דקדקתי בלשוני וכצ"ל דבחינת מקרא הוא מדת לילה שהוא דין ולכן נקרא ביום שהוא מדת רחמים ועדיין כצ"ל. אדהכי והכי נסבר לבי ועתה אני הדל אומר דיש הוכחה שלא ללמוד מקרא בלילה, ושאיני משנה ותלמוד דכיון דאנו קורין אותם בלילה כל שכן שנקרא אותם ביום שהוא מדת רחמים, משא"כ מקרא בלילה שאין לעורר מדת הדין. וזהו לפום ריהטא שנראה שבחינת מקרא הוא דין.

איברא שאין הדברים כפשטן כאשר נבאר בס"ד. וז"ל שער המצוות: שסידר הרב מהר"ש ויטאל ז"ל בנו של רבנו מהרח"ו ז"ל בפרשת ואתחנן. בשאר לילי השבוע אין ראוי לקרא מקרא לפי שהמקרא הוא בעשיה והלילה עצמה היא בחינת עשיה והכל הוא דינין ואין ראוי לעורר הדינין עכ"ל. ולכאורה יפלא כי תורה שבכתב היא כנגד שם הויה ותורה שבע"פ נגד שם אדני" כמ"ש בזוהר הקדוש בכמה מקומות ובכתבי האריז"ל ז"ל וא"כ מקרא הוא רחמים ומשנה דין ונראין הדברים הפכיים ח"ו. וזה שנים רבות ששמעתי משם הרב עיר וקדיש מהר"ם פאפירש ז"ל דבחי' המקרא עליונה מאד ומתפשטת עד העשיה וע"י לימוד מקרא מברר מן העשיה ולכן אין לקרא מקרא בלילה לפי שמבררת מן העשיה והלילה בחינת עשיה ואין ראוי לעורר הדינין עכ"כ שמעתי לפי הרשום בזכרוני. ולפי"ז בחינת המקרא היא רחמים מדת יום אך שיש לו כח לברר בעשיה ומשו"ה אין לעורר הדינין. וזה שכתבתי הוא בקצר אמיץ דרך רמז ואין להאריך. ולמאי דאתאן עלה הנה בעה"ק ירושלם ועה"ק חברון ת"ו אשר ישבתי בהם ראיתי שאין קורין מקרא בלילה. ועם כל זה מנהג קדום כי בכל לילה באשמורת קורין בבתי כנסיות ה' ספרי תהלים בכל לילה. ושמעתי ממקובל מופלא בדורנו ז"ל דאמר מר כי אין לימוד התהלים בכלל אזהרת רבנו האריז"ל ויכול לקרות תהלים באשמורת עכ"ד. ואני בעניי מצאתי סמך לזה בב"ר פ' ס"ח דאמרו שם דיעקב אבינו ע"ה היה קורא תהלים בלילה. ומעיקרא

א. כן כתב החסיד המקובל ר' אליהו די וידאש בספרו ראשית חכמה (שער הקדושה פ"ז, נא), שעיקר ההשכמה לקרות בתורה הוא לקשור לילה ביום, וכן כתב רבנו הרמ"ק באור החמה (ח"ב דף נה ע"ב) שצריך לקשרם יחד והאוחז באחד מהם מפריד, וצריך לעסוק בתורה ביום כל מה שאפשר ובתחילת הלילה מעט ומחצות יתגבר כארי עכ"ד.

וכן כתב המג"א (סי' א, ס"ק א) בשם השל"ה לחבר יום ולילה בתורה הן בבוקר הן בערב. והובא במשנה ברורה (ס"ק ב).

ורבנו חיים פלאגי ז"ל כתב בכה"ח (סי' ב, ס"ק א), נהגו בעירנו איזמיר מימי עולם ושנים קדמוניות שבכל לילה ולילה קודם תפילת ערבית, בא יבא חכם המוכיח בבית הכנסת קהלה קדושה תלמוד תורה יכוננה בצדקה להשמייע לעם הנמצאים דברי מוסר ומילי דאגדתא ולומר קדיש על הלימוד שלומד ואחר כך מתפללים ערבית והוא מנהג נכון, וכן ראוי לנהוג בכל מקום עכ"ד.

ב. כתב בשעה"כ (דף נב ע"ב), המזמורים שנהגו לומר קודם תפילת ערבית, לא היה נוהג מורי ז"ל לומר שום מזמור כלל זולתי שלשה פסוקים אלו, והם: ה' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה, ה' צבאות אשרי אדם בוטח בך, ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו. ואחר כך אומר קדיש וברכו ותפילת ערבית, וכן בליל מוצאי שבת לא היה נוהג לומר אלפא ביתא ואותם המזמורים כלל. עכ"ד.

וג"ע החיד"א בשו"ת חיים שאל (ח"ב סי' כה) העיד עדות נאמנה על מנהגו של מורו ורבו הרש"ש זיע"א ז"ל: והרב האריז"ל זצ"ל הזהיר שלא יקראו מקרא בלילה וההולכים אחרי ההדרים מנהגי האריז"ל זצ"ל אין קורין אפי' אחר חצות מקרא וזה פשוט. ושמעתי מהמקובל המופלא ח"ק כמהר"ר שלום שרעבי זלה"ה שהיה מפקפק על מה שנהגו לקרות בבתי כנסיות סמוך ליום תהלים ונתפשט מנהג זה בכל ארץ ישראל שיש חבורות לזה. והיה אומר שאולי אין תהלים בכלל אזהרת הרב, ואין ולא ורפיא בידיה. והמקובלים נמנעו לקרות תהלים בחול כל שלא האיר היום. עכ"ל.

ועוד כתב בשו"ת יוסף אומץ (סי' נד) לכתוב תשובה להשיב אמרים נכוחים ובעדות על קהילות חברון וירושלים שהמנהג לא לקרוא מקרא בלילה כלל ז"ל: שאל ישאלו רבים מיראי ה' המישרים ארחותם על פי מנהגי הרב הקדוש רבנו האריז"ל ז"ל כי תאזהר נפשם ללמוד מזמורי תהלים באשמורת אם יכולים לקרותם בעוד לילה או לפי דברי רבנו האריז"ל ז"ל כי הוא

ג. אין צריך לתת צדקה קודם תפילת ערבית שהרי זהו זמן דינים קשים, ומ"מ אם בא עני ומבקש צדקה יתן לו כי מועלת ומגינה מן המזיקים.^ז

ד. כשיתחיל ברכות ק"ש יחבק ידיו, הימנית על השמאלית, ואם הוא מתפלל על פה יסגור עיניו, היות ויש טעם גדול ע"פ הסוד בסגירת העיניים בק"ש וברכותיה של ערבית. ומיהו בערבית של שבת ויו"ט, לא יסגור עיניו בק"ש וברכותיה.^ה

עיונים והארות

ולחבק שתי ידיו זו על גבי זו וכן לסגור ולעצום עיניו בעת התפילה, כל זה צריך לעשותו גם בתפילת ערבית, אבל כאן יש יתרון והוא כי עתה בתפילת ערבית צריך לעשות שתי דברים אלו משעה שמתחיל אשר בדברו מעריב ערבים וכו' עד תשלום כל העמידה כולה עכ"ל.

ועיין בשעה"כ (דף נט ע"ב) שכתב הטעם לכל זה וז"ל: וסוד עצימת העינים נרמז כמ"ש בסבא דמשפטים (דף צה ע"ב) וז"ל: ומהו עולמיתא שפירתא דלית לה עינין וכו', וביאור המאמר הזה הוא מדבר בענין רחל נוקבא דז"א כי היא נקראת עולמיתא שפירתא כמש"ה ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה, אבל לית לה עינין לפי ששיעור קומתה הוא מן החזה דז"א ולמטה כנגדה בחינת העינים של ז"א, אבל לאה יש לה עינים בסוד ועיני לאה רכות לפי שמקום לאה היא למעלה במקום רישא דז"א אשר שם יש לה בחינת עינים דז"א.

אמנם טעם הצטרפות סגירתם בתפילת ערבית מתחילה ועד סוף הוא לפי שעתה הוא סוד זמן לילה שהוא זמן החושך, ואמנם ביום היו נמשכים לרחל עינים מלמעלה אבל בערבית שהוא זמן לילה נחשכים עיני רחל. ובזה תבין כמה מאמרי הזוהר שאומרים ענין הלילה איך החושך יכסה ארץ בלילה, ותבין מה הוא ענין החשך הזה וגם למה הוא בלילה ולא ביום עכ"ל.

והביא בכה"ח (סי' רלה ס"ק ו') וז"ל: גם ענין הנזכר בתפילת המנחה והוא ליזוהר לאסור ולחבק שתי ידיו זו על גב זו וכן לסגור ולעצום עיניו בעת התפילה כל זה צריך לעשותו גם בתפילת ערבית, אבל כאן יש יתרון אחר והוא כי עתה בתפילת ערבית צריך לעשות שני דברים אלו משעה שמתחיל אשר בדברו מעריב ערבים וכו' עד תשלום כל העמידה כולה. (שעה"כ שם, פרי עץ חיים שם). ועיין לעיל (סי' צה אות י"ד) שכתבנו דאם מתפלל מתוך הספר שפיר דמי יעו"ש. וכל זה בחול אבל בשבת יום טוב אינו צריך לסגור עיניו בקריאת שמע וברכותיה, וכן כתב השלמי צבור (דף קסח ע"ב).

וב"ב הבא"ח (ש"א פרשת פקודי אות ג) וז"ל: כשמתחיל ברכת אשר בדברו מעריב ערבים, יסגור עיניו ויחבק ידיו אם הוא מתפלל בע"פ, ויש טעם ע"פ הסוד לסגירת העינים בק"ש וברכותיה דערבית. ומיהו כל זה בחול, אבל בערבית דשבת וי"ט לא יסגור עיניו בק"ש וברכותיה.

עוד כתב הכה"ח (ס"ק ז'), וצריך האדם לכון היטב בתפילת ערבית כדי להתיש כח הקל"י שלא יבא לידי קרי וביותר בגלות המור הזה. קב הישר (פרק ע'). וכן משמע בזוה"ק פרשת תרומה (דף קל). שכתב וז"ל צלותא דא איהו לאגנא עלן מגו פחד בלילות, מגו פחד דכמה סטרין דגיהנם, דהא בההיא שעתא טרדי לחייביא בגיהנם על חד תרין מביממא, ובגין כך מקדמי ישראלי למימר והוא רחום דאיהו בגין פחד דגיהנם, ובשבת דלא אשתכח פחד

דוד הע"ה רוב תהלותיו יסדן ואמון לראש אשמורות. הגם שיש לחלק, ועתה אמת אגיד כי לקורא תהלים באשמורת ושואלני אני אומר שיש לו סמך. אמנם אני בעצמי ירא אנכי ואין אני קורא תהלים בלילה כי אם בליל שבת קדש כי אפילו בליל הששי כתוב בשער המצות שם שהוא מכין לשבת ומתעוררים הרחמים בו ויכול לקרוא מקרא בלילה ע"ש והדברים ק"ו בליל שבת קדש. ומשום אזהרת רז"ל לא יקרא לאור הנר קבעתי ללמוד תהלים שהם שגורים ושרי לקרות לאור הנר וכמו שכתבתי אני בעניי במקום אחר בס"ד.

וכתב הרב החסיד מהר"י ניניו ז"ל בספרו אמת ליעקב (קונטרס שפת אמת בהגה דף קז ע"ב) וז"ל: כבר נודע דאחר חצות לילה מותר לקרוא תהלים והגם דהרב הגדול מוהרי"א [החיד"א] ז"ל בספרו יוסף אומץ סי' ד"ן נשאל אם מותר ללמוד תהלים באשמורת הבקר והשיב דהקורא יש לו סמך אבל הוא בעצמו גילה דעתו דמותר לקרוא תהלים בלילה והטעם כיון דרבנו האריז"ל כתב דאין לקרות בלילה וקא פסיק ותני מקרא בכלל.

מכל מקום כבר נתפשט המנהג בכל המקומות לקרות תהלים אחר חצות לילה ואפילו בקהילתנו ק"ק חסידים דאנו נוהגים בכל מיילי דמור רבנו האריז"ל אנחנו לומדים בכל הלילות תהלים לרפואת החולים ולמנוחת המתים ובפרט בשבוע שיש של העומר שאנחנו עושים תיקון כרת כל השבוע בחצי הלילה אנו לומדים תהלים בכנופיא עכ"ל.

ודע דהמנהג בשיבתנו הקדושה שלא לקרוא תהלים אחר חצות לילה עד שיאיר היום וכך צריך לנהוג אלא א"כ יש חולה וצריך רחמים אפשר לאחר חצות לילה לקרוא עבורו תהלים וכו'.

וב"ב הכה"ח (סי' רלה ס"ק ה) וז"ל: המזמורים שנהגו לומר קודם תפילת ערבית לא היה נוהג האריז"ל לומר שום מזמור כלל, זולתי שלשה פסוקים אלו והם ה' צבאות עמנו וכו' ה' צבאות אשרי אדם וכו' ה' הושיעה וכו', ואחר כך אומר קדיש וברכו ותפילת ערבית, וכן בליל מוצאי שבת לא היה נוהג לומר אלפא ביתא ואותם המזמורים כלל. (שעה"כ שם ופרי עץ חיים שער ט"ו פרק ג'). וכתב שם בפרי עץ חיים שיש לומר קודם תפילת ערבית פסוק והוא רחום וכו' שיש בו י"ג תיבין נגד י"ג מכילן דאריך אנפין לאכפייא כולה דינין ולמתק בהם ד' פרצופים דקליפה המתחילים להתעורר בערבית והם משחית עון אף וחמה יעו"ש. וכן הוא בתיקונים (תיקון ל"ז). ומנהג חסידי בית אל יכב"ץ שבעיר קדשנו ירושלים ת"ו לומר תחלה לשם יחוד וכו' ואחר כך שלשה פסוקים הנזכרים ואחר כך קדיש, ואחר כך והוא רחום וכו' ואחר כך ברכו, ומתחילין ערבית. וכן כתבנו לעיל (סי' נד אות טז) יעו"ש. ועיין לקמן (אות ד וסי' רל"ז אות א' ואות ב'), עכ"ל.

ג. **שעה"כ** הביאו כה"ח (סי' רלה ס"ק ד).

ד. **כה"ח** (שם).

ה. **ב"ב** רבנו האריז"ל בשעה"כ (דף נ"ב ע"ב) וז"ל: הזוהר לאסור

ה. מצוה מן המובחר להתפלל ערבית ולקרות קריאת שמע בלילה ודאי, דהיינו לפחות שלוש עשרה וחצי דקות לאחר השקיעה¹, והטוב ביותר עשרים ושבע דקות אחר השקיעה². ומו"ר המקובל האלהי כמוהר"ר מרדכי שרעבי זצוק"ל, היה מנהגו להתפלל ערבית לאחר ששקעה החמה, ולא הקפיד להתפלל ערבית לאחר לילה ודאי³. ומוותר להתפלל ערבית מפלג המנחה, דהיינו שעה ורבע זמניות קודם צאת הכוכבים. ועתה נהגו להקל להתפלל מנחה וערבית יחד אחר פלג המנחה ואפילו דאיכא תרתי דסתרי, ובתנאי שמתפללין בציבור⁴. ויש להם על מה שיסמוכו. ומו"מ צריכים לזהר לחזור ולקרוא ק"ש כשיהיה לילה ודאי, דהיינו, כעשרים ושבע דקות לאחר ששקעה החמה.

ו. לאחר לשם יחוד, יאמר שלשה פסוקים, ה' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה, ה' צבאות אשרי אדם בוטח בך, ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו, והם כנגד שלשה אבות שהם תיקנום, ואחריהם יאמר קדיש וברכו⁵.

עיונים והארות

ז"ל, שהיה נזהר מאד שלא להתפלל מנחה אלא עם שקיעת החמה, והוא עצמו כתב בענין שלש משמרות הוי הלילה, די ש להתפלל ערבית בעת שהוא קרוב ליום ממה שהוא קרוב ללילה כי כל השלש תפלות צריכות להיות ביום וקריאת שמע יקרא אחר כך בצאת הכוכבים. וכן הוא בפירוש בזוהר חדש (פרשת בראשית) ואיך היה עושה תרתי דסתרי, אלא על כרחך לומר דסמך אדעת ר"ת דבתפילה הקלו יעו"ש.

ט. **כתב** מורן (בסי' רלג סעי' א), שאם עושה כרבנן דרבי יהודה ומתפלל מנחה עד הלילה, שוב אינו יכול להתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה, ואם עושה כרבי יהודה ומתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה, צריך להזהר שלא יתפלל מנחה באותה שעה, ועכשיו שנהגו להתפלל תפילת מנחה עד הלילה, אין להתפלל תפילת ערבית קודם שקיעת החמה. ואם בדיעבד התפלל תפילת ערבית מפלג המנחה ולמעלה יצא. ובשעת הדחק יכול להתפלל תפילת ערבית מפלג המנחה ולמעלה. ועיין בשו"ת יחוה דעת חלק ו' (סי' לא ד"ה וגם הלום). שכתב, שכיון שתפילת ערבית רשות, לכן שרי להתפלל ערבית מפלג המנחה. ובבא"ח (פרשת ויקהל אות ז) כתב, זמן תפילת מנחה נמשך עד הלילה לדברי חכמים, אבל לרבי יהודה עד פלג המנחה, שהיא עד י"א שעות חסר רביע, דהיינו שעה ורביע קודם צאת הכוכבים, ולא איפסיקא הלכתא כחד מינייהו, ואסיקנא, דעבד כמו עבד ודעבד כמו עבד, והוא שיעשה לעולם כחד מינייהו וכו', וכל זה הוא לפי דינא דגמרא, אך עכשיו נהגו להקל בכך, ועבדי תרי קולי דסתרי אהדדי להתפלל מנחה וערבית ביחד אחר פלג המנחה, ויש להם על מה שיסמוכו. מיהו לא נהגו להקל בכך אלא בצבור, אבל יחיד המתפלל בביתו אינו יכול לעשות תרי קולי דסתרי, שאם מתפלל מנחה אחר פלג המנחה, לא יתפלל ערבית עד צאת הכוכבים.

י. **איתא** בתלמוד ירושלמי (ברכות ח, א), רבי חזקיה רבי יעקב בר אחא רבי ייסא בשם רבי יוחנן לעולם אל יהא הפסוק הזה זז מתוך פיך ה' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה, רבי יוסי בי רבי אבון רבי אבהו בשם רבי יוחנן וחבריה ה' צבאות אשרי אדם בוטח בך.

יב"ב בשעה"כ (דף נב ע"ב) בשם רבנו האריז"ל לומר שלשה פסוקים אלו קודם תפילת ערבית ואחריהם קדיש וברכו ותפילת ערבית ע"כ. וכן הוא בפרי עץ חיים (שער מנחה וערבית פ"ג).

דינא דגיהנם ולא דינא אחרא אסיר לאתערעא ליה יעו"ש. והביא דבריהם היפה ללב (אות ב' יעו"ש). ובסי' רלז (ס"ק ה) כתב בשם פע"ח (שער טז פ"א) דכפי שיכוין האדם בתפילת שחרית יהיה לו סיוע ועזר כל היום. וכפי מה שיכוין בערבית יהיה עלייתו בלילה למעלה.

ו. **מורן** השלחן ערוך (סי' רלה סעי' א) זמן קריאת שמע דלילה משעת יציאת שלשה כוכבים קטנים וכו', ואם קרא אותה קודם לכן חוזר וקורא אותה בלא ברכות. ע"ש. וכ"כ מו"ר הראשון"צ בילקוט יוסף (סי' רלה הלכה א) וז"ל: מצוה מן המובחר להתפלל ערבית ולקרוא קריאת שמע אחר צאת הכוכבים, ומכל מקום כבר נהגו אצלינו להקל להתפלל ערבית קודם השקיעה [אחר פלג המנחה, שהוא שעה ורבע בשעות זמניות קודם צאת הכוכבים]. ואף מתפללים מנחה סמוך לשקיעה, וסומכים תפילת מנחה לערבית. וצריך לחזור ולקרוא קריאת שמע אחר צאת הכוכבים. ומיהו נכון מאד לקיים שיעורי תורה בין מנחה לערבית, ולהתפלל ערבית אחר צאת הכוכבים, שמצוה גוררת מצוה. ויש נוהגים שלא להתפלל ערבית מבעוד יום, ביום שהתפללו בו מנחה אחר פלג המנחה (שעה ורבע קודם צאת הכוכבים), שלא לעשות תרתי דסתרי ביום אחד. וגם בזה כבר נהגו להקל, ויש להם על מה שיסמוכו.

ז. **ב"ב** מו"ר הגאון הגדול הגר"צ זצ"ל בספרו שו"ת אול"צ (ח"א סי' כ').

ח. **ובן** מנהג ק"ק חסידים בית אל תכב"ץ וכמו שכתב בישכיל עבדי (ח"ח דף קפח). והוא כמו שכתב השלמי ציבור (דף קס ע"א) שהאר"י ז"ל כתב שיש להתפלל כל הג' תפלות ביום, וקריאת שמע יקרא אחר כך בצאת הכוכבים. ע"ש. וכן כתב בשערי תשובה (סי' רלה) ובכה"ח (סי' רלג ס"ק יב) וז"ל: ועכשיו נהגו העולם להקל בכך שאף על פי שמתפללין תפילת מנחה אחר פלג המנחה לא נמנעו מלהתפלל ערבית גם כן באותה שעה ואף על גב דהוה תרי קולי דסתרי אהדדי, ואפשר שסומכין על מה שכתב הרא"ש לדעת ר"ת ולענין תפילה הקילו. בית יוסף יעו"ש. וכן כתב הב"ח. וכן כתב המג"א (ס"ק ד) דעכשיו נוהגין להתפלל מנחה ומעריב סמוכין זה לזה כי סוברין כרבנן, ומה שמתפללין ערבית קודם הלילה היינו מפני הדוחק שטורח הוא לאסוף הצבור שנית וכן הוא בטור (סי' רל"ה), אבל יחיד שלא התפלל בבית הכנסת ימתין עד הלילה עכ"ל. וכן כתב דרך החיים (אות ב'), חסד לאלפים (אות ב'). ועיין שלמי צבור (דף ק"ס ע"א) שכתב דכן נראה דעת האר"י

ז. אומרים פסוקי והוא רחום יכפר וגו', ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו, וטעם אמירתם, למתק הדינים, ולהכניע ארבעה מזיקים המתעוררים בלילה, ובשבת ויו"ט אין לאמורם י.

ח. כיון שענה אדם ברכו, אין לו להפסיק בדיבור כלל ובעו"ה הרבה נכשלים בזה י.

ט. פיסוק הדברים של ברכה הראשונה הוא כך, מעריב ערבים בחכמה, ואח"כ פותח שערים בתבונה, וישים ריוח ביניהם כדי שיהיה נשמע "בחכמה" על מעריב ערבים, ותיבת "בתבונה" על פותח שערים, ואח"כ יאמר משנה עתים וכו' ברקיע כרצונו, וישים ריוח, ואח"כ יאמר בורא יומם ולילה, כי תיבת כרצונו קאי אדלעיל ואינה מקושרת עם בורא יומם ולילה י. ומנהגנו לחתום בברכת "השכיבנו" "שומר את עמו ישראל מכל דבר רע לעד אמן" י.

י. לכתחילה אין להתחיל לאכול סעודת קבע חצי שעה קודם זמן תפילת ערבית, והוא כחמש דקות לפני השקיעה שהוא כחצי שעה קודם זמן ק"ש, ובשעת הצורך שמוכרח לאכול, יקרא קריאת שמע בלא ברכותיה, ויעמיד שומר שיזכיר לו להתפלל, ויהא מותר לאכול לפני התפילה ט.

עיונים והארות

וב"כ הבא"ח (ש"א פר' פקודי אות ב) וז"ל: אחר פסוק והוא רחום אומרים שלשה פסוקים ה' צבאות עמנו וכו' ה' צבאות אשרי אדם בוטח בך ה' הושיעה וכו' וכמפורש בשעה"כ עיי"ש. וכתב מהר"א הכהן ז"ל בשם הרמ"ק ז"ל דפסוק ראשון אמרו אברהם אע"ה, ופסוק שני אמרו יצחק אע"ה, ופסוק שלישי אמרו יעקב אע"ה, לכן ר"ת יעננו ביום קראנו עם עי"ן של יעננו הם אותיות יעקב. והנה פה עירנו בגדאד יע"א נוהגים לומר תחלה פסוק כי אל רחום ה' אלהיך לא ירפך וכו' הכתוב בפרשת ואתחנן ואחריו אומרים והוא רחום יכפר עון ואחריו ג' פסוקים הנז' ואחריהם אומרים ויברכו שם כבודיך ומרומם על כל ברכה ותהלה ואומר קדיש, ולא בטלנו מנהגם בשני פסוקים של אל רחום ושל ויברכו, כי אמרנו אף על פי שאין להם שורש כפי הסוד אין קפידא לאומרים, שלא מצינו לרבנו האר"י ז"ל שהקפיד כאן אלא באמירת מזמורים, עכ"ל.

יא. כתב הטור (סי' רלז) סדר תפילת ערבית אומר והוא רחום. ותיקנו לאומרו, לפי שבשחרית ומנחה יש תמידין שמכפרין אבל ערבית שאין תמיד לכפר תקנו לומר והוא רחום. ויש אומרים, לפי שנהגו ללקות בערבית לאחר שחטאו כל היום ובמלקות מתכפר להם לכך נהגו לומר אחר המלקות והוא רחום וגם מפני שאומרים אותו ג"פ בשעת המלקות כי יש בו י"ג תיבות הרי לג' פעמים ט"ל תיבות כמנין המלקות.

יב. כתב בשם הכל בו שהטעם הוא משום דאמרינן (תנחומא פנחס אות יג) לעולם לא לן אדם בירושלים ובידו עון שתמיד הבוקר מכפר עוונות הלילה ותמיד הערב מכפר עוונות היום ולכן תקנו ערבית ושחרית לחלות פני המקום שיכפר עוונותינו יומם ולילה שחרית אנו אומרים אותו בסדרי קדושה ותקנוהו נמי בפסוקי דזמרה בשביל ליל שבת שאין אנו אומרים אותו לפי שאין איברי תמיד הערב קרבים בליל שבת דכתיב (במדבר כח, י) עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת וכן ביום טוב ולכן תקנו לומר והוא רחום בתפילת ערבית מה שאין כן בשחרית ומנחה לפי שבאותן תפלות היו מקריבין תמידין והיו מכפרין ובתפילת ערבית אין מי שיכפר ותקנו בה לומר והוא רחום ועוד שכל היום אדם חוטא ובערב צריך אדם לומר כפרה על חטאו עכ"ל.

ובבא"ח (שם הלכה א') כתב, כיון דבלילה הוא שליטת הדינים, לכך נתקן לומר פסוק והוא רחום קודם ק"ש וברכותיה, וכתב הטור (סי' רלז) סדר תפילת ערבית אומר והוא רחום. ותיקנו לאומרו, לפי שבשחרית ומנחה יש תמידין שמכפרין אבל ערבית שאין תמיד לכפר תקנו לומר והוא רחום. ויש אומרים, לפי שנהגו ללקות בערבית לאחר שחטאו כל היום ובמלקות מתכפר להם לכך נהגו לומר אחר המלקות והוא רחום וגם מפני שאומרים אותו ג"פ בשעת המלקות כי יש בו י"ג תיבות הרי לג' פעמים ט"ל תיבות כמנין המלקות.

ובזוהר הקדוש (בראשית כג) כתב הטעם לאומרו שאם התפילה אינה שלימה חס ושלום רודפים אחריה המוני מלאכי חבלה ולכן מקדימים בערבית זמן שליטתם "והוא רחום יכפר עון" דא ס"מ דאיהו נחש, "ולא ישחית" דא משחית, "והרבה להשיב אפו" דא אף, "ולא יעיר כל חמתו" דא חימה, בגין דלא ירדפון בתר צלותא ע"כ. וכן הוא ברעיא מהימנא (פינחס רמג) ובתיקוני זוהר (תיקון לז, עה) ובזוהר חדש (רות לג).

יג. כתב הבי"י (סוף סי' נז) בשם המנהיג, דבר פשוט הוא שאחר שאמר החזן קדיש וברכו כאילו התחיל ביוצר אור ואין לספר אף בצרכי רבים. ופסקו הרמ"א (סי' נד סעי' ג) וכתב המ"ב (בסי' רלו ס"ק א) דפשוט הוא דאין לחלק בין שחרית לערבית ולפ"ז צריך ליזהר מאד שלא לספר אחר ברכו דערבית אפילו קודם שהתחיל לברך הברכה ראשונה אם דעתו להתפלל אז מעריב עם הצבור ובעו"ה הרבה אנשים נכשלין בזה.

יד. בא"ח (שם הלכה ד) וכתב בשעה"כ.

יז. כתב מו"ר הגאון הגדול הגר"צ זצ"ל בספרו שו"ת אול"צ (ח"ב פט"ו תשובה ח). כן פסק הרא"ש (ברכות א, ט) שאין לאדם לא לאכול ולא לשנות עד שיקרא ויתפלל ע"כ. ורבנו יונה (שם ד"ה

יא. מי שאינו מוצא מנין לתפילת ערבית אלא אחר חצות לילה, עדיף להתפלל ביחידות לפני חצות לילה, מאשר להתפלל בציבור ואחר חצות לילה טו.

יב. כדי לצאת מידי ספק, יש להשתדל לכתחילה לסיים את ברכת שומר את עמו ישראל לעד, יחד עם שליח הציבור, ואז יענה אמן, ומכל מקום מי שסיים את הברכה לפני שסיים שליח הציבור, ושומע את השליח ציבור או את חברו שחותם "גאל ישראל", או "שומר את עמו ישראל לעד", יענה אחריהם אמן. וכן אם שומע את חברו שמברך ברכת הנהנין, או ברכת המצוה, יענה אחריו אמן. אמנם באמצע ברכות דק"ש דערבית, אין עונים אמן דברכות, אלא רק חמשה אמנים הראשונים דקדיש, כדן ברכות ק"ש דשחרית.

יג. הנכנס לבית הכנסת להתפלל תפילת ערבית, ומצא ציבור שעומדים לעמוד בתפילת שמונה עשרה, עדיף יותר שיתפלל את התפילה כסדרה, ויקרא קריאת שמע בברכותיה ואחר כך יתפלל, אף שיפסיד על ידי זה תפילה בציבור יח.

עיונים והארות

בני ספרד, וכשיטת מרן (בסי' רטו סעי' א), ע"ש. והנה נחלקו האחרונים אם יש לענות אמן על ברכת הש"צ, ובבא"ח (פרשת פקודי אות ה') כתב שלא יענה, משום שאין לענות שם אמן על שום ברכה. אולם יש לומר שכיון שההפסק בין גאולה לתפילה של ערבית קל יותר מבין הפרקים של ברכות ק"ש, וכמ"ש במג"א (סי' רלו ס"ק א) ע"ש, לכן אפשר שיכול לענות אמן על ברכת שומר עמו ישראל של שליח הציבור, וכן משמע מדברי מרן שם בסעי' ב' שכתב, אין לספר בין גאולה דערבית לתפילה, ומשמע דוקא לספר אסור, אבל לענות אמן מותר, וכן דעת הגר"ח פלאג'י בספרו כה"ח (סי' יח אות ט), ובספרו נשמת כל חי (חלק א"ח סי' ה'), וע"ש מש"כ בזה.

ולכן נראה שלכתחילה טוב לחוש לדברי הבא"ח, ויכוין לסיים יחד עם שליח הציבור את ברכת שומר עמו ישראל, ואז ודאי שעונה אמן וכמו שנתבאר לעיל. ומכל מקום אם סיים את הברכה לפני הש"צ, עדיף שיענה אמן, משום שחמור מאוד עונשו של השומע ברכה ואינו עונה אמן, כמבואר בזוהר בפרשת וילך, וזה עדיף יותר מחשש הפסק בין גאולה לתפילה של ערבית. ואין חילוק בכל זה בין ימות החול לבין שבת, שבין בחול ובין בשבת יש דין לסמוך גאולה לתפילה, וכמ"ש בב"י (סי' קיא), ודלא כהדרכי משה (שם), ע"ש.

יח. כ"ב מו"ר הגאון הגדול הגרב"צ זצ"ל בספרו שו"ת אול"צ (שם תשובה י). ובמקורות כתב וז"ל: בשו"ע (סי' רלו סעי' ג) כתב, מצא ציבור שקראו ק"ש ורוצים לעמוד בתפילה, יתפלל עמהם ואח"כ יקרא ק"ש עם ברכותיה. אולם בכה"ח (שם ס"ק כב) כתב, דלפי דברי המקובלים צריך לקרוא קריאת שמע דוקא קודם שמונה עשרה, ולכן כתב שיותר טוב להתפלל ביחידות מלהתפלל לפני ק"ש. ונראה שכן עדיף לעשות, ומשום מגדר מילתא, שאם ידלג יבוא עי"ז להרגיל עצמו תמיד לאחר, אבל אם יראה שמפסיד עי"ז תפילה בציבור, ישמור עצמו לבוא בזמן, ולכן עדיף לעשות לפי הקבלה ויתפלל את התפילה כסדרה. וראה עוד מה שנתבאר בדומה לזה לעיל בפרק ז' בביאורים לתשובה ב', ע"ש.

אולם מו"ר הראשל"צ בספרו ילקוט יוסף (סי' רלו סעי' ח) כתב שבתחלה יתפלל תפילת העמידה ואח"כ יקרא ק"ש וברכותיה וז"ל: מי שהגיע לבית הכנסת לתפילת ערבית, ומצא צבור שכבר התחילו בברכות קריאת שמע, וחושש שלא יוכל להספיק להגיע לתפילת שמונה עשרה

וחכמים) כתב "אפילו כשיבוא מן השדה קודם זמנה אין לו לומר כיון שלא הגיע עדיין עונת זמן קריאת שמע אוכל ואשתה תחילה אלא יש לו לקרות או לשנות" ע"כ. ומרן הבית יוסף (אורח חיים סי' רלה) דקדק מדבריו אלו שאסור להתחיל לאכול קודם זמנה והיינו דוקא חצי שעה כדאמרין בתפילת המנחה, וכן כתב הרשב"א (ברכות ב: ד"ה משעה), "כשהגיע זמן המקרא אפילו סמוך לו קצת מלפניו לא ישב עד שיקרא" ע"כ. וכתב הבית יוסף דיש ליזהר כדברי רבנו יונה והרשב"א ז"ל. וכן פסק בשלחן ערוך (סי' רלה, סעי' ב) "אסור להתחיל לאכול חצי שעה סמוך לזמן קריאת שמע של ערבית, ואם התחיל לאכול אחר שהגיע זמנה מפסיק וקורא קריאת שמע בלא ברכותיה ואחר כך קורא אותה בברכותיה ומתפלל" ע"כ.

טז. כ"ב מו"ר הגאון הגדול הגרב"צ זצ"ל בספרו שו"ת אול"צ (שם תשובה ט). ובמקורות כתב, בשו"ע (סי' רלה סעי' ג) כתב, לכתחילה צריך לקרות ק"ש מיד בצאת הכוכבים, וזמנה עד חצי הלילה, ואם עבר ואיחר וקרא עד שלא עלה עמוד השחר יצא. הרי שפסק מרן כדעת הרמב"ם והסמ"ג, שלכתחילה זמנה עד חצות, וכדעת חכמים בריש ברכות, שעשו סייג עד חצות כדי להרחיק את האדם מן העבירה, וכמבואר בב"י שם. והוא הדין לתפילת ערבית, שיש לכתחילה להתפלל קודם חצות לילה. ואף שבשערי תשובה (שם ס"ק ז') ובביאור הלכה (שם ד"ה וזמנה) כתבו שבמקום הצורך יש להקל לדחות קריאת שמע לאחר חצות ולסמוך על הראשונים שסוברים שזמנה לכתחילה כל הלילה, מ"מ אנו אין לנו אלא דברי מרן, שאין לעשות כן לכתחילה, וכבר נתבאר לעיל (בפרק ז' בביאורים לתשובה ט"ז) שאין להתפלל תפילה שהיא בדיעבד בשביל תפילה בציבור, ולכן עדיף להתפלל ביחידות וקודם חצות מאשר בציבור ואחר חצות לילה.

אולם מו"ר מופת הדור בשו"ת יביע אומר (ח"י א"ח סי' יא) תמה על דבריו וז"ל: תמוה, שמניין לו לחלק עלינו את השווים בתפילת ערבית, וקושטא קאי שקודם חצות היא כלאחר חצות. הילכך אין דבריו נכונים בזה. שתפילה בצבור אפילו אחר חצות עדיפה מתפילה ביחיד קודם חצות, ע"כ. (ואה"נ שיקרא קריאת שמע לפני חצות שזה הוא זמנה לכתחילה).

יז. וב"ב מו"ר מופת הדור בהליכות עולם (ח"א פר' פקודי הלכה ב), וכ"כ מו"ר הגאון הגדול הגרב"צ זצ"ל בספרו שו"ת אול"צ (שם תשובה י"א), ובמקורות כתב וז"ל: בשו"ע (סי' רלו סעי' ד') כתב, אחר שומר עמו ישראל אומר אמן אחר ברכת עצמו. ע"כ. וכן מנהג

מאמרי הזוה"ק

הכהנים ומעשיהם

מעשיהם של הכהנים בלחש והאמירה להם בלחש

אמור דף פח ע"ב

אָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים, (ויקרא כא, א) רַבִּי יִצְחָק אָמַר לפרש מש"כ, **אָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים, בְּלִחִישׁוֹ** כלומר אמור להם בלחש, אשריכם שזכיתם לקדושה יתירה. והטעם שיאמר להם בלחש הוא מפני, **בְּמָה דָּכַל עֹבְדֵיהוֹן דְּכִהְנֵי בְּלִחִישׁוֹ** כי כמו שכל מעשיהם של הכהנים הם בלחש, לפי שעיקר עבודת הקרבנות היתה הכוונה שכיונו הכהנים לייחד את פרצופי האצילות עד א"ס ב"ה, **בְּכָךְ אֲמִירָה דְּלִהוֹן בְּלִחִישׁוֹ** כך האמירה להם צריכה להיות בלחש.

ככל שהאדם יותר קדוש האזהרה אליו יותר גדולה

אָמַר וְאֲמַרְתָּ: זְמַנָּא חַד, וְתֵרִין זְמַנִּין אמור אל הכהנים, ואמרת להם פעם אחת ושתי פעמים, כלומר הרבה פעמים, **לְאֲזַהֵרָא לְהוֹ עַל קְדוּשֵׁיהוֹ, בְּגִין דְּלֹא יִסְתְּאַבּוֹן** להזהיר אותם על קדושתם, כדי שלא יטמאו עצמם. **דְּמֵאן דְּמִשְׁמַשׁ בְּאַתֵּר קְדִישָׁא, בְּעֵיָא דִּישְׁתַּבַּח קְדִישָׁא בְּכֻלָּא** כי מי שמשמש במקום קדוש, צריך שימצא קדוש בכל דבר, ולכן צריך להזהיר אזהרה כפולה את הכהנים המשמשים בבית המקדש להתנהג בקדושה יתירה יותר משאר ישראל.

מבאר סוד טומאת מת, שרוח הטומאה רוצה לינוק מעם ישראל שהם קדושים בשעה שהנשמה מסתלקת מהם ונשאר הגוף ריקם מהקדושה

לְנַפְשׁ לֹא יִטְמָא, בְּמָה דְּאֻקִּימָנָא, דְּנוּפָא בְּלֹא רוּחַ, מְסֻאָבָא הוּא, וְשְׂאִירֵי עֲלִיָּה רוּחַ מְסֻאָבָא ומפרש עוד מש"כ לנפש לא לטמא היינו כמו שביארנו למעלה, שגוף בלי הרוח טמא הוא, ושורה עליו רוח הטומאה. **דְּהָא תִּיאֻבְתָּא דְּרוּחֵי מְסֻאָבֵי לְגַבֵּי גּוּפֵיהוֹן דִּישְׁרָאֵל אִיהוּ** כי תשוקת רוחות הטומאות הוא אל גופותהם של ישראל, **בְּגִין דְּאַתְרָק מְנִיָּהוּ רוּחָא קְדִישָׁא** לפי שהורק מהם רוח הקדושה, **וּבְמָנָא דְּקוּדְשָׁא, אֲתִיין לְאַתְחַבְרָא** ובכלי ששרתה בו קדושה באים הקל' להתחבר ולהתלבש. **וּבְכִהְנֵי דְּאִינוּן קְדִישִׁין, קְדוּשָׁתָא עַל קְדוּשָׁתָא** והכהנים שהם קדושים, ויש עליהם קדושה יתירה יותר מקדושת שאר ישראל, **לֹא בְּעִיין לְאַסְתְּאַבָּא בְּלָל** אסור להם להטמא כלל, **בְּגִין דְּכִתִּיב** לפי שכתוב בנזיר שגם הוא אסור לטמא למתים, (במדבר ו, ז) **כִּי נִזְר אֱלֹהֵיו עַל רֹאשׁוֹ**

עיונים והארות

עם הצבור, ויודע שאין לו מניין אחר לתפילת ערבית, יכול ברכות קריאת שמע עם ק"ש, שהעיקר בזה כדעת מרן לכתחלה להתחיל עם הצבור תפילת העמידה, ולאחריה יברך הש"ע.

והיינו שהם מוכתרים בהארת ג' ראשונות שהיא ככתר על ראשם. וּבְתִיב בכהן גדול (ויקרא כא, יב) כִּי שָׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵיוּ עָלָיו אֲנִי יי' והשמן הוא שפע החכמה הנשפע לבינה, וממנה נשפע על ראש הכהנים המושרשים בחסד דז"א.

שפע החכמה שנמצא על ראש א"א נמשך לזקנו ומשם לחסד דז"א ומשם לנוק' ולכל העולמות

וְהוּא בְּגִוּוֹנָא דְלַעֲיֵלָא קָאִים לְתַתָּא והכהן שהוא בחסד הוא עומד למטה, ושואב הארת שפע השמן, כעין הכהן של מעלה שהוא החסד דז"א כמבואר לקמן, וּבְתִיב, (תהלים קלג, ב) בִּשְׁמֵן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד עַל הַזֶּקֶן וְזֶקֶן אֶהְרֶן שְׂיֹרֵד עַל פִּי מְדוּתָיו, הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ ואמר מקרא זה כבר ביארו החברים, אֲבָל עתה נפרש בזה האופן, מִשְׁכַּח בִּשְׁמֵן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ, דָּא מְשַׁח רַבּוֹת קִדְיָשָׁא עֲלָאָה, דְּנִגִּיד וְנִפִּיק מֵאַתֵּר דְּנִהָרָא עֲמִיקָא דְכָלָא זהו שמן משחת קודש העליון, שהוא שפע ואור המאיר מא"א אל אבא והוא משפיעם לאימא, שנמשך ויוצא ממקום הנדר העמוק מכל, כלומר שהוא נמשך למטה מיסוד דאימא על ראש הכהנים.

דָּבָר אַחֵר, דְּנִגִּיד וְנִפִּיק מִרְיָשָׁא דְכָל רֵישִׁין, סְתִימָא דְכָל סְתִימִין פירוש אחר על מִשְׁכַּח כשמן הטוב, היינו שנמשך השפע מראש של כל הראשים שהוא סתום מכל הסתומים, כלומר שנמשך שפע השמן מיסוד דעתיק המלוכש במצחא דא"א. עַל הָרֹאשׁ, עַל הָרֹאשׁ וְדָאִי, רִישָׁא דְאָדָם קְדָמָא היינו דהיינו על הראש של אדם קדמון שהוא א"א.

שלושה רועים שלש מתנות

סוד הג' מתנות עליונות וחשובות שזכו עם ישראל במדבר, "מן" בזכות משה. "ענני כבוד" בזכות אהרן. "באר" בזכות מרים

אמור דף קב ע"ב

וּבְחֶמְשָׁה עָשָׂר יוֹם (ויקרא כג, לד), רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (במדבר כא, א) וַיִּשְׁמַע הַכֹּהֲנִים מִלֶּךְ עָרֵד רש"י כותב שמע שמת אהרן והסתלקו ענני הכבוד. תַּנִּינָן, ג' מַתָּנִין עֲלָאִין למדנו שלש מתנות מעולות וחשובות שמורות על חסד גדול מן השמים ואהבה גדולה לעם ישראל, אֲזִדְמַנּוּ לְהוֹ לְיִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי תַלְתָּא אַחִין נזדמנו להם לעם ישראל במדבר על ידי שלשה אחים. מִשָּׁה, אֶהְרֶן, וּמְרִים. דהיינו מֶן, בְּזִכּוֹת מִשָּׁה. עֲנַנִי כְבוֹד, בְּזִכּוֹת אֶהְרֶן. בְּאֵר, בְּזִכּוֹת מְרִים. וְכָלֵהוּ אֶחֱיָדִין לְעֵילָא וכולן אחוזות ומושרשות למעלה באצילות. מֶן בְּזִכּוֹת מִשָּׁה, וּבְתִיב שכתוב (שמות טז, ד), הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם (דף קג ע"א) מֶן הַשָּׁמַיִם, מֶן הַשָּׁמַיִם (דף קא), דָּא מִשָּׁה זה בחי' משה כי השמים סוד ת"ת שמשה רבנו היה מרכבה למדת הת"ת. השמים אותיות משה י"ם ר"ת "יביא מן".

עֲנִי כְבוֹד בְּזֻכּוֹת אֶהְרֶן שהוא מרכבה לחסד **יְבָרְכֵיב**, שכתוב (במדבר יד, יד) **אֲשֶׁר עֵין בְּעֵין** עין בעין ר"ת ע"ב כמספר חסד (אֶהְרֶן) **נִרְאָה** אותיות אהרן **אַתָּה יְיָ וְגו'** ומסיים הפסוק וענך עומד עליהם שכל שבעה עננים היו בזכות אהרן, **יְבָרְכֵיב** ועדיין מי אמר שהיו ז' עננים אולי היה רק ענן אחד, לכן מביא ראייה מהקטורת של יוה"כ שכתוב בה (ויקרא טז, יג) **וְכִסָּה עֲנַן הַקְטֹרֶת** את הכפורת. **מֶה לְהֵלֵן שְׂבָעָה** מה בענן הקטורת שבעה עננים כמבואר בסמוך. **אֵף כָּאֵן נִמִּי שְׂבָעָה** גם כאן שכתוב וענך עומד עליהם ג"כ היו שבעה עננים בזכות אהרן. **יְהֵא בְּקִטְרֶת שְׂבָעָה עֲנָנִין מִתְקַשְּׁרֵן בְּחֵדָא** שהרי בקטורת שבעה עננים היו מתקשרים כאחד כי קטורת מלשון קשירה. ומש"כ ענן הקטורת פי' ענן שקושר עמו כל השבעה עננים, והיו נמשכים ע"י הקטורת שבעה מקיפים של חסדים מאימא לז"ת דז"א והם סוד שבעה עננים (ועוד). **וְאַהְרֹן רִישָׁא לְכָל שְׂבָעָה עֲנָנִין הוּא** ואהרן הכהן הוא הראש לכל השבעה עננים כי הוא בחסד והוא הראש לכולם וכולם עוברים דרכו ומקבלים שפע ממנו ובלעדיו אין להם כח לפעול פעולתם ולכן הוא קושר לכולם, **וְהוּא קָשִׁיר לְשֵׁית אַחֲרָנִין בִּיהַ בְּכָל יוֹמָא** והוא קושר לששה עננים אחרים בו בכל יום והוא נקרא יומא דכליל כולוהו יומי.

בְּאֵר בְּזֻכּוֹת מְרִים, לפי שהיתה מרכבה לשכינה כי כמו שמשה היה מרכבה לת"ת כן מרים היתה מרכבה לשכינה, **יְהֵא הִיא וְדָאִי בְּאֵר אֶתְקַרִּי** שהרי השכינה בודאי באר נקראת כנודע מדברי הרב מפסוק בידך אפקיד רוחי ר"ת בא"ר, וכן עלי באר ענו לה וכו'. **וְכִסָּפְרָא דְאַגְדָּתָא** ובספר האגדה, (שמות ב, ד) **וְתִתְצַב אַחֲוָתוֹ מִרְחוֹק לְדַעָה וְגו'** מה יעשה לו. ואחותו של משה שהיא מרים הנביאה היא רמז לשכינה שהיא אחות של ז"א ומשה רבנו כביכול דוגמת ז"א, **יְהֵא הוּא בְּאֵר מִים חַיִּים** זה סוד באר מים חיים כלומר האחות שהיא השכינה היא באר מים חיים, **וְכִלָּא קְשׁוּרָא חַד** וכל הכינויים הללו מרים, באר, אחות, כולם קשר אחד בשכינה. והרמ"ק באר שכל השלש מתנות שהן מן, עננים באר, הן קשר אחד. **מִתָּה מְרִים, אֶסְתַּלֵּק בְּאֵר מִתָּה מְרִים נִסְתַּלַּק הַבָּאֵר. יְבָרְכֵיב** שכתוב (במדבר כ, ב) **וְלֹא הָיָה מִים לָעֵדָה. וּבִהְיָא שַׁעֲתָא בְּעָאֵת בְּאֵר אַחֲרָא לְאַסְתַּלֵּקָא** ובאותה שעה שמתה מרים רצתה גם באר אחרת שהיא השכינה הקדושה להסתלק מן העולם ולעלות למעלה, **יְהֵוָה שְׂכִינָה עִמָּהוֹן דִּישְׂרָאֵל** שהיתה השכינה מצויה תמיד עם ישראל, כי היתה עומדת תמיד עם עם ישראל היות שמרים היתה המרכבה של השכינה למטה, ועתה שמתה מרים גם השכינה רצתה להסתלק. **כִּד חֲמָאֵת שְׂתָא עֲנָנִין** אמנם כאשר ראתה ששה עננים שהם חסדים דז"א, **יְהֵוָה קְשִׁירִין עֲלָה** שהיו קשורים עליה ומשה רבנו שהוא מרכבה לת"ת עדיין חי כלומר ו' עננים שהם הו"ק מאירים בה, **אֶתְקַשְּׁרֶת הִיא בְּהוּ** נקשרה היא בהם ונשארה יחד עם ענני הכבוד שהם החסדים דז"א בזכות אהרן.

מִית אַהֲרֹן, אֶסְתַּלְקוּ אֲנֹנִי עֲנָנִי מת אהרן הכהן נסתלקו אותם עננים שהיו בזכותו, **וְאֶסְתַּלְקְּךָ עֲנָנָא דְּבִירָא עֲמָהוֹן** וגם הסתלק הענן של הבאר שהוא בחי' החסד של השכינה עמהם. **אַתָּא מִשָּׁה, אַהֲדָר לָהּ** בא משה רבנו והחזיר אותם את העננים והבאר לעם ישראל וזוה הראה שכולם קשורים יחד. **הָדָא הוּא דְּכִתִּיב זֶה מִשְׁכַּב, (תהלים סח, יט) עָלִיתָ לְמָרוֹם שָׁבִיתָ שָׁבִי לְקַחְתָּ מִתְּנוּת בְּאָדָם** ולא פירט מה הן המתנות שלקח משה. **לְקַחְתָּ מִתְּנוּת וְדָא, אֲנֹנִי מִתְּנוּת דְּהוּוּ בְּקִדְמִיתָא בָּאָר וְעֲנָנִי** דהיינו אותן מתנות שהיו בתחילה והן שתי מתנות באר ועננים. וא"כ זכה משה שמלבד שעלה למרום וקבל את התורה לקח גם מתנות בעת מיתת אהרן.

בָּאָר, דָּא בָּאָר דִּיצְחָק באר זה בחי' באר יצחק שהוא בחי' גבורה כי עיקר בנין השכינה היא ע"י בחי' הגבורה בחי' יצחק. **עֲנָנִים, אֵלִין עֲנָנִים דְּאַהֲרֹן** הם עננים דאהרן שהוא בחי' החסד.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִפְּנֵי מָה זָכָה אַהֲרֹן לָדָא לזה שכל שבעה ענני כבוד נתנו לישראל בזכותו, **בְּגִין דְּאִיהוּ** לפי שהוא היה בחי' חסד הראשון הנקרא "יומא דכולהו יומי" והוא נקרא ענן הראשון, **קְשִׁיר בְּעֲנָנִים** (נ"א רִישָׁא לְעֲנָנִים) שקושר את העננים כולם כאחד שהם השבעה חסדים והחסד הראשון מתפשט בכולם ובלעדיו אין להם כח. **וְהוּא אֶקְשִׁיר כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא לְבָלְהוּ בְּחָדָא** והחסד השייך לו קושר כל חסד וחסד השייך לכל יום ויום. יום א' חסד שבחסד, יום ב' חסד שבגבורה וכו' והוא קושר לכולם כאחד, **דְּמִתְפָּרְכָּאן בְּלָהוּ עַל יְדֵי** שמתברכות כל השבע ספירות הרמוזות בעננים כולן על ידי, כי אור אין סוף ב"ה מתלבש באור החסד ורק אח"כ מאיר בכל הספירות ולכן כולן מתברכות על ידי.

כל העננים הלכו יחד לפי שכולם קשורים ואחוזים זה בזה

תָּא חַוִּי בא וראה, **עַל כָּל חֶסֶד דְּעָבַד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל** על כל חסד שעשה הקב"ה לעם ישראל, **קְשִׁיר עֲמָהוֹן ו' עֲנָנִי יְקִירָן** קשר עמהם ו' ענני כבוד שהם שבעה אורות של חסדים שהם מקיפים את ז"א ועתה הארתם מקיפה את עם ישראל, **וְקְשִׁיר לָהּ בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, דְּהָא עֲנָנָא דִּילָהּ** וקשר להם את העננים בכנסת ישראל שהיא השכינה הקדושה שהרי הענן שלה של השכינה הוא ענן המלכות בחי' השביעית, **אַתְקְשִׁיר בְּשִׂיתָא אַהֲרָנִין** נקשר בששה עננים אחרים שהם החסדים העליונים של הו"ק דז"א. **וּבְבָלְהוּ שְׂבָעָה, אֲזָלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא.** ובכל שבעת העננים הלכו עם ישראל במדבר. **מָאִי טַעְמָא** ושואל, ומה הוא הטעם שהיו צריכים שבעה עננים, **בְּגִין דְּבָלְהוּ קְשִׁירָא דְּמַהֲיִמְנוּתָא נִינְהוּ** לפי שכולם, כל העננים קשר של האמונה הם, כי יש ב' בחינות אמת ואמונה. אמת היא אות ו' דהו"ה שהוא בחי' ז"א ואמונה היא אות ה' דהו"ה והיא בחי' המלכות שהיא השכינה ואין פרוד בין אות ו' לאות ה' ולכן כל השבעה עננים הלכו ביחד ונקראים קשר של אמונה. **וְעַל דָּא** ועל זה נאמר (ויקרא כג, מב) **בַּסֶּפֶת יִשָּׁבוּ שְׂבַעַת יָמִים** כי

הימים הם אורות החסדים המקיפין הנמשכים מאימא לשכינה והם סוד העננים והסוכה. **מאי קא מיירי** במה הוא מדבר, כלומר מה ענין הימים העליונים שהם חג"ת נה"י והם העננים. **בגין דכתיב**, לפי שכתוב (שיר השירים ב, ג) **בצל חמדתי וישבתי** שהוא בצל ענני הכבוד שהם ו' ימים העליונים חג"ת נה"י"ם בהם חמדתי ורציתי אותם וישבתי בהם. ואז, **ופריו מתוק לחבי** הוא בחי' השפע שיורד ומאיר מהעננים הללו שהם אור המקיף. **ובעי בר נש לאחזאה גרמיה** וצריך האדם להראות עצמו כאשר יושב בסוכה, **דיתב תחות צלא דמהימנותא** שהוא יושב תחת צל האמונה שהם אורות החסדים של המקיפים מצד אמא עילאה.

תא חזי בא וראה, **כל אנון שניין דקאים אהרן** כל אותן השנים שעמד אהרן הכהן והיה חי וקיים, **הווי ישראל בצלא דמהימנותא** היו עם ישראל חוסים בתוך צל האמונה, **תחות אליון עננין** תחת אלו העננים מאחר שאויר המדבר היה טמא שהוא מארץ העמים, חס עליהם הקב"ה והושיב אותם בסכות באויר טהור שהוא הארת אור המקיף של אמא וגם הועיל להם שלא יכם שרב ושמש. **בתר דמית אהרן** אחרי שמת אהרן שהיה מרכבה לחדס, **אסתלק עננא חד** נסתלק ענן אחד שהוא ענן החדס, **דהוא ימינא דכלא** שהוא ימין והעיקר של כולם שכלל את כולם וכולם משפיעים דרכו. **ובד האי אסתלק, אסתלקו כל שאר עמיה** (נ"א עננין) וכאשר זה הענן נסתלק נסתלקו גם שאר העננים שהיו כלולים עמו כי הכל נמשך אחר העיקר **ואתחיואו בלהו בגריעותא** ונראו כל עם ישראל בחסרון הקדושה, כי עד עתה היו דבוקים בבורא יתברך בזכות אהרן שהוא בחי' החדס, ועתה נסתלק האויר האלהי הקדוש שהיה מלבישם ע"י העננים. **והא אוקמוה** והרי בארו החברים את הפסוק, **דכתיב** שכתוב, (במדבר כ, כט), **ויראו כל העדה כי גוע אהרן. אל תקרי ויראו, אלא וייראו** הכונה היא שע"י הסתלקות העננים נראו ונתגלו לעין כל. **מיד וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים. שמע דאסתלקו אנון עננים** פי' שמע שנסתלקו אותם העננים שהיו מכסים ושומרים את עם ישראל, **ומית תיירא רברבא דכל אנון עננים אתקשרו ביה** ומת אהרן הכהן שהיה מורה דרך הגדול שכל אותם העננים נתקשרו בו ודרכו היו מגינים על עם ישראל.

אמר רבי יצחק, הכנעני מלך ערד יושב הנגב ודאי שהוא היה סוד החדס דקלי' בודאי, כי הכנעני הזה היה יושב בנגב שבדרום שהוא בחסד וא"כ הכנעני הוא חסד דקלי' מקום תפיסת ישמעאל, כי נגב בהיפוך אתון ג"ב כי גונב מהקדושה ולכן שמע על אהרן שהוא בחסד דקדושה. **ובד אתו אנון מאללין דשדר משה** וכאשר באו אותם מרגלים ששלח משה רבנו, **אמרו** (במדבר יג, כט) **עמלק יושב בארץ הנגב** שקרו שקר גדול כי הנגב הוא מקום הכנעני ישמעאל ולא מקום עשו, ועמלק בא מעשו א"כ איך אמרו עמלק יושב בנגב, אלא אמרו זאת, **בגין לתברא לבייהו** כדי לשבור את לבם של ישראל. **דהא בעמלק אתבר**

חִילִיחוֹן בְּקִדְמִיתָא שהרי על ידי עמלק נשבר כחם בתחילה, כמ"ש ויחנו ברפידים ויבא עמלק ולכן שקרו ואמרו עמלק כדי להפחידם.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי, מָאִי קָא מַיְיִרִי הָבָא מזה בא לומר כאן וישמע הכנעני. **בְּתַר דְּאַסְתָּלְקוּ אֲנוּן עֲנָנִים** לאחר שנסתלקו אותם עננים מדוע צריך להזכיר כאן כנעני. **אֱלָא בְּנֵעַן בְּתִיב בִּיה, אִלָּא בְּכַנְעַן כְּתוּב בּו** (בראשית ט, כה), **וַיֹּאמֶר אֲרוּר בְּנֵעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאַחֲיוֹ. הָבָא אוֹלִיפְנָא, מָאן דְּאַפִּיק גְּרָמִיָּה מִצְלָא דְמַהֲיֻמְנוּתָא** כאן למדנו מי שמוציא עצמו מצל האמונה שאינו יושב בסוכה בחג הסוכות כמו כאן שמת אהרן ועם ישראל לא זכו לשבת בצל של ענני כבוד, **אַתְחִי לְמַהּוֹי עֶבֶד לְעֲבָדִי עֲבָדִין** ראוי הוא להיות עבד לכנענים שהם נקראים עבדי עבדים, **הָדָא הוּא דְּכְתִיב** זה הוא מש"כ, (במדבר כא, א), **וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשֶׁב מִמֶּנּוּ שָׁבִי. הוּא נָטַל עֲבָדִין מִיִּשְׂרָאֵל לְגְרָמִיָּה** פי' שלקח עבדים מעם ישראל לעצמו וא"כ כמו שכאן שע"י שמת אהרן נסתלקו העננים ועם ישראל לא חסו בצילא דמיהמנוותא, ולכן היה כח בכנעני לקחת שבי, כמו כן מי שלא יושב בסוכה שהיא אור של ענני כבוד ראוי ליקח אותו לעבד.

כל מי שהוא משורש עם ישראל ראוי לישב בסוכה בצל האמונה

וְעַל דָּא בְּתִיב ועל זה נאמר (ויקרא כג, מב), **כָּל הָאֹרֶחַ בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֹּכֶת. כָּל מָאן דְּאִיהוּ מְשֻׁרְשָׁא וְגִזְעָא קְדִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל, יֵשְׁבוּ בַּסֹּכֶת, תַּחֲוֹת צִלָּא דְמַהֲיֻמְנוּתָא** כל מי שהוא מהשורש שהוא בחי' הדעת, והגזע שהוא בחי' הת"ת הקדוש של עם ישראל ראוי הוא לישב בסוכה תחת צל האמונה שהיא אור המקיף של האמא העליונה הנקראת "אמונה". **וּמָאן דְּלִיתִיהּ מְגִזְעָא וְשׁוֹרְשָׁא קְדִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל, לָא יְתִיב בָּהּ, וַיִּפּוֹק גְּרָמִיָּה מִתַּחֲוֹת צִלָּא דְמַהֲיֻמְנוּתָא** אבל מי שאינו מגזע ושורש הקדוש של עם ישראל לא ישב בסוכה ויוציא עצמו מתחת צל האמונה, כי מי שאינו מעם ישראל אינו נמשך לקדושה.

בְּתִיב כתוב (הושע יב, ח), **בְּנֵעַן בִּידּוֹ מֵאוּנִי מְרָמָה, דָּא אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם** זה רומז על אליעזר עבד אברהם שהיה מזרע כנען והיה מושרש בין החיצונים שנקראים "מרמה". **וְתָא חַוִּי** ובא וראה, **בְּתִיב אֲרוּר בְּנֵעַן** והרי אליעזר היה בכלל ארור. **וּבְגִין דְּזָכָה בְּנֵעַן דָּא לְשִׁמְשָׁא לְאַבְרָהָם** ומפני שזכה אליעזר שנקרא כנען לשמש את אברהם אבינו, **פִּיּוֹן דְּשִׁמְשָׁא לְאַבְרָהָם** כיון ששימש לאברהם אבינו, **יְתִיב תַּחֲוֹת צִלָּא דְמַהֲיֻמְנוּתָא** ישב אצלו תחת צל האמונה, ומשום כך, **זָכָה לְמַפְּקָא מִתְּהוּא לְטִיָּא דְאַתְלָטִיָּא** זכה לצאת מאותה קללה שנתקלל כנען ע"י נח, **וְלָא עוֹד אֱלָא דְכְתִיב בִּיה בְּרָכָה** ולא עוד אלא שזכה ג"כ שכתוב בו ברכה, **דְּכְתִיב** שכתוב, שאמר לו לבן הארמי, (בראשית כד, לא) **וַיֹּאמֶר בּוֹא בְּרוּךְ יְהוָה. מָאִי קָא מַיְיִרִי.** מזה בא לומר כאן, אלא כמו שאליעזר חסה בצל האמונה

של אאע"ה ויצא מקללה לברכה, כמו כן **דָּבַל מֵאֵן דִּיתִיב תַּחֲוֹת צִלָּא דְּמַהֲיִמְנוּתָא** כל מי שיושב תחת צל האמונה שהיא הסוכה שהוא אור המקיף מאימא שבה החירות, **אַחְסִין חִירוֹ לִיהּ וְלִבְנֵי לְעֵלְמִין** מנחיל חירות לו ולבניו לעולם, **וְאַתְּבִרְךָ בְּרִכְתָּא עֲלָאָה** ומתברך בברכה העליונה, **וּמֵאֵן דְּאַפִּיק גְּרַמִּיהּ מִצִּלָּא דְּמַהֲיִמְנוּתָא** ומי שמוציא עצמו מצל האמונה הקדושה שהיא הסוכה ולא יושב בה, **אַחְסִין גְּלוּתָא לִיהּ וְלִבְנֵי** מנחיל גלות לו ולבניו **דְּבִתִּיב** שכתוב בכנעני, **וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שְׂבִי** דהיינו שלקח שבי מעם ישראל.

מאמרי הפרשה

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֹמַר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אֹהֶרֶן וְאֶמַּרְתָּ אֲלֵהֶם" (כא, א).

הגדולים יזהירו ויאירו על הקטנים

פירש רש"י: אמור ואמרת - להזהיר גדולים על הקטנים. ידוע, כי כל מי שדבוק בחכמים ובצדיקים אשר מפיהם אנחנו חיים, הרי הוא הולך ומתעלה בתורה ויראת שמים, שכן לומד הוא ממעשיהם. ועוד, כאשר החכם רואה אותו, הרי הוא מאיר לו פנים ומשפיע לו תורה ויראה טהורה.

וזהו שאמר הכתוב (תהלים קטו, יג): **יִבְרַךְ יְרֵאֵי ה'** הקטנים עם הגדולים. פירוש, אם הקטנים מחוברים לגדולים, אזי גם הם בכלל הברכה. (תפארת שלמה כאן ד"ה ויאמר) וזהו שאמרו חז"ל, להזהיר גדולים על קטנים. כלומר, שהגדולים שבדור "יזהירו" ויאירו על הקטנים, ויחברו אותם עמם בעבודתם. ובפרט, כאשר הם רואים שהקטנים רודפים אחריהם וחפצים מאוד להתעלות על ידם, שאז הם מחברים אותם יותר.

הנה, בימים אלו עולים עמך בית ישראל למירון להילולא של התנא האלקי רשב"י הקדוש, ובאותו יום יוצאת בת קול ומכרזת: עולו ואתכנשו להילולא דבר יוחאי. ואשרי הזוכה לשמוע בליבו הכרזת בת קול, ובא להתחבר אל הרשב"י זיע"א, ולינוק שפע קדושה לזכות להיות ירא שמים ותלמיד חכם. ומי שזכה לכך, צריך לנצל בכל כוחו את הימים הספורים שזוכה לישוב בצילו דרשב"י, ולשאוף להתחבר אליו ככל האפשר.

ה"מגלה עמוקות" (על התורה בפרשתינו, ד"ה אפתחה), כותב כי כל המצוות שהאדם עושה בכל ששת ימי המעשה, יש להן עליה בכל לילה השמימה. אבל המצוות שהאדם עושה ביום השבת, הן עולות בו ביום ולא בלילה, שהרי הלילה הוא כבר חול. ולכן, מצוות אלו עולות בשבת, באותו יום שהן נעשות. וזהו שנאמר: **"ביום השבת"** - כל עסק התורה והמצוות, שעושה האדם בשבת, אז **"ביום השבת יערכנו לפני ה'"** - הכל עולה ומתעלה בעצם יום השבת, והן נערכות **"לפני ה'"** לנחת רוח לפני ה' יתברך.

ובפרט בשבת זו, שהיא שבת של רשב"י זיע"א, ורשב"י הוא בחינת שבת - מה שבת לה' קודש, אף רבי שמעון לה' קודש. וא"כ אנחנו בשבת בתוך שבת, וכל לימוד התורה והמצוות כאן במקום קדוש זה, באתרא קדישא מירון, גדול שבעתיים. ואם בכל השנה כולה, כאשר אדם בא לכאן, הלימוד עולה מיד, כל שכן בשבת זו וביום ההילולא. ולכן, נתחזק מאוד בתורה ובמצוות, ונתפלל שנזכה לישועה גדולה ויראת שמים ומידות טובות, ולזכות להיות תלמידי חכמים. ה' יזכנו.

ל"ג לעומר כולל כל החגים

פרשת אמור עוסקת בכל המועדות כולם. חציה של הפרשה עוסקת בענין פסח שבועות סוכות, ראש השנה ויום הכיפורים. וידוע הוא, שכאשר קוראים את עניינם בתורה, הם מאירים כספירים. ולכן, בקריאת פרשת אמור,

מאיר עלינו אורם של כל החגים כולם, והיא שבת מיוחדת אשר מלבד האור של יום שבת קודש, יש בה גם את האור של כל החגים כולם.

והנה, בדרך כלל, פרשת אמור תחול בשבוע שבו יחול יום ל"ג לעומר, שהוא יום של שמחה גדולה אשר אין כמותה - יום שמחת פנימיות התורה.

וראה זה פלא, שיום זה כולל כל החגים כולם, כדלהלן:

א. ראש השנה - ע"פ מה שאמרו (ר"ה טז.), כי בראש השנה כולם עוברים לפניו כבני "מרון" - הרי כאן רמז על ראש השנה.

ב. יום הכיפורים - מי שנכנס אל הקודש פנימה, על ציונו של התנא הקדוש, יונח לראות כיצד כל העם עומד בבכי ובתשובה לפני השם יתברך, ומבקשים ומתחננים בכל ליבם לזכות להבנת התורה ולישועות בכל התחומים, ועוד ועוד. ורשב"י עומד בתפילה, ומליץ יושר עבור כלל ישראל.

ג. חג הסוכות - כולם יושבים שם עם אהלים בדירת עראי, ולו רק כדי לזכות להיות בציון הקדוש, ולקבל אור גדול צילא דמהימנותא מרשב"י זיע"א. ויש אף שיושבים שם שבוע ימים ויותר.

ד. שמחת תורה - השמחה שיש במקום, היא ממש שמחת התורה, כי היא שמחת פנימיות התורה. שכן ביום זה זכה רשב"י לגלות סודות גדולים, וביום זה סיים לגלות ולהוריד לעולם כל סודות התורה. וכולם משתתפים בשמחה הגדולה, בריקודים ושירים עם כלי נגינה לרוב.

ה. חג החנוכה - כמה נרות מדליקין אצל הרשב"י זיע"א ועושים אור גדול ומפרסמים את הנס הגדול שהיה ביום זה שהמשיך היום להתארך ולהאיר ונאמר ליהודים אורה גדולה אורה זה תורה.

ו. חג הפורים - שכתב בשער הכוונות שאוכלים ושותים ושמים וגם שותים יין לכבוד רשב"י כי יין בגי' סוד לרמזו שעיקר תורת הסוד גילה לנו רשב"י זיע"א.

ז. חג הפסח - כידוע, שהשבוע של ל"ג לעומר הוא זמן פסח שני. ומובא בזהר הקדוש (רע"מ, פרשת בהעלותך דף קנב:), שמיום פסח שני, למשך שבועה ימים - שערי שמים פתוחים. ולכן, מי שרוצה לעשות תשובה ולקבל את פני השכינה, השערים פתוחים, ויכול לזכות לתורה ולסודות התורה ולקבל פני השכינה. וידוע, שרשב"י היו פניו כפני השכינה. ועוד, ע"פ דברי הרמב"ן (ויקרא כג, לו) שכל ימי העומר נקראים ימי חול המועד פסח.

ח. חג השבועות - כי יום זה הוא יום מתן תורה, כמו שכתבנו לעיל, שבו זכינו לקבל את פנימיות התורה. כי כאשר משה רבנו עלה להביא את התורה, הוריד עמה גם את סודות התורה, כמו שכתוב (תהלים סח, יט): עלית למרום שבית שב"י - הוא רומז על רשב"י, ועל הזהר הקדוש שהונחל לנו מסיני. ורשב"י ע"ה, זכה להוריד אותה לעולם ביום ל"ג לעומר.

זכות המסייע להילולא דרשב"י

אספר ממה ששמעתי ב"קול הלשון", מאחד המרצים בהידברות, הרב אליהו עמר שמו, שסיפר דבר פלא שקרה בימינו אנו:

הבת שלו היתה בטיפול נמרץ זמן רב, עקב כך הוא שהה עמה זמן רב, וכך נרקמו קשרי ידידות עם אבות אחרים שהיו במחלקה.

לאחר שבתו הבריאה ב"ה, הוא יצא מהמחלקה, אך עדיין שמר על קשרי ידידות עם המשפחות שהיו שם.

יום אחד, בשעה 7 בבוקר, הוא מקבל טלפון מאחד ההורים שהיה שם במחלקה, הוא הבין כי הענין בהול, ומיד ענה לו לטלפון. אותו יהודי, שהיה נשמע נרגש, שאל אותו: האם זוכר את פלוני בן 36 שהיה חולה עמנו במחלקה? ענה לו: כן אני זוכר, מה קרה? אמר לו: הלילה בשעה 2 בלילה הוא שבק חיים לכל חי. ברוך דיין האמת, הצטער הרב לשמוע, אך מה היה דחוף כל-כך להתקשר אלי בשעה מוקדמת? אמר לו חברו: הסכת ושמע, עוד לא סיימתי. לאחר שבני המשפחה שהיו שם שמעו על האסון שפקד אותם, הם פרצו בבכי מר. הרופאים חתמו על תעודת הפטירה ויצאו מן החדר. כידוע לך, הוא ממשיך, החוק אומר שלאחר הפטירה יש להשאיר את הגופה למשך שעתיים בחדר, ורק לאחר מכן להעביר לחדר קירור. והנה, כחלוף שעה מעת הפטירה, לפתע החל המת לזוז, והתעורר לחיים. כל המחלקה עמדה על הרגליים, נס תחיית המתים התרחש לנגד עיניהם! הייתי שם, וראיתי אף אני את הנס הגדול. ה"נפטר" החל

לדבר חלושות עם הסובבים, וביקש שיביאו לו עכשיו את הרב שלו מבית הכנסת בראש העין. בני המשפחה הבהילו את הרב למקום, ואז פתח ה"נפטר" וסיפר את סיפורו:

הייתי כבר בעולם העליון, וכבר החלו להעלות את כל המעשים שעשיתי לפני בית דין של מעלה, הלחץ אצלי גבר, כשראיתי שלא מוותרים על אף "פסיק", על הכל יביא האלוקים במשפט. והנה לפתע, הגיע רבי שמעון בר יוחאי ואמר לבית הדין: מה אתם רוצים מאדם זה? הלא הוא בסך הכל בן 36, תנו עוד לחיות ולסגל לעצמו מעשים טובים! שאלו אותו: ומדוע אתה מגן עליו? אמר להם רבי שמעון: יהודי זה, עזר להילולא שעשו לכבודי, ולכן מגיע לו עוד שנות חיים!

בספרו זאת, פנה ה"נפטר" לרב בית הכנסת: זוכר אתה מה היה בהילולא של רשב"י בשנה האחרונה? אני לא עשיתי את ההילולא, ואף לא דאגתי לקיומה, בסך הכל כשהגעתי, ראיתי כי בקבוקי השתיה עומדים בחוץ, נטלתי אותם וסידרתי אותם במקרה אחד אחד, זהו. זה כל מה שעשיתי.

ואכן, כך ראיתי שם בעולם העליון, כמו סרט עובר לפני ואני רואה כיצד אני מסדר את הבקבוקים במקרה. על זה בלבד זכיתי שרשב"י הקדוש יבוא ויחזיר אותי לעולם הזה!

"אָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אֶהֱרֹן וְאֶמְרָתְ אֲלֵהֶם" (כא, א).

יתגבר כארי לעבודת בוראו

כתב רש"י: אמור ואמרת - להזהיר גדולים על קטנים. הנה, כאשר האבא רוצה לחנך את בנו ולהזהירו שילך בדרך טובים, ויתגבר כארי לעבודת בוראו וכו', החינוך הגדול ביותר הוא, שהאבא יקיים בעצמו - את מה שהוא דורש מבנו.

נחשוב לעצמנו, אבא האומר לבנו: "תקום מוקדם ותזדרז לבית הכנסת, ואחר כך לתלמוד תורה", אבל הבן רואה את אביו עדיין ישן על מיטתו. איזה חינוך ילמד בנו ממנו? והרי יכול בנו להתחצף ולומר: "קודם תקום אתה, ואחר כך תאמר לי מה לעשות". אמנם, אם הבן רואה את אביו זריז במצוות ואינו מתעצל לקום מוקדם, אזי לומד הוא קל וחומר לעצמו, כי הנה, אפילו שאביו עייף לאחר שעבד כל היום, בכל זאת הוא קם מוקדם, אני - לא כל שכן!?

ההלכה הראשונה בשולחן ערוך היא: יתגבר כארי וכו'. יתאר האדם לעצמו, אם יאמרו לו: מחר בבוקר תקבל כך וכך כסף, או: ניסע לטייל, הרי בוודאי לא ישן כל הלילה - שמא ירדם ויפסיד.

ספר 'משלי' - בחלקו הגדול מדבר בגנות "העצלות", כי מידה זו הורסת ומכלה את האדם. ואומר שלמה המלך ע"ה (כד, ל-לב): על שדה איש עצל עברתי, ועל כרם אדם חסר לב. והנה עלה כולו קמשונים כסו פניו חרולים וגדר אבניו נהרסה, ואחזה אנכי אשית לבי, ראיתי לקחתי מוסר.

הרי נתבאר לנו כאן, מהו שרשה וענינה של העצלות. "איש עצל", "אדם חסר לב" - העצל הוא חסר לב, כי העצלות נובעת מחוסר שימת לב. ולכן, שבירת העצלות היא ע"י כך, שהאדם ידע ויבין כי הדברים אכן שייכים אליו ומחייבים אותו.

וזהו שאמר שלמה המלך ע"ה: על שדה איש עצל עברתי, כלומר אין להסתפק במה שאני שומע מפי אחרים, אלא עברתי בעצמי והלכתי אל שדהו וכרמו של חסר הלב, בכדי לראות את תוצאות העצלות. ומה אני רואה? והנה עלה כולו קמשונים כסו פניו חרולים וגדר אבניו נהרסה. ובכל זאת, עדיין לא די בראיה בעלמא, אלא: ואחזה אנכי - ראיה שיש בה חזיון והתבוננות, אשית לבי - שמתי לב, עד כמה הדבר מחייב אותי, ומה אני צריך ללמוד מכך. ראיתי לקחתי מוסר - היות והאדם אף עצל צריך למצוא בכל דבר את המוסר שצריך ללמוד לעצמו, כמו שמצאנו אצל דוד המלך ע"ה, כאשר בא אליו נתן הנביא, ואמר לו את המשל של "כבשת הרש", אך הוא לא הבין את המסר, עד שאמר לו הנביא: אתה האיש!

חשתי אך לא התמהמהתי

דוד המלך ע"ה אומר (תהלים קיט, ס): חשתי ולא התמהמהתי. וידועה השאלה: אם 'חשתי' אזי בודאי ש'לא התמהמהתי', ואם לא 'חשתי' אז כן 'התמהמהתי'? וביאר ראש ישיבת נובהרדוק - הרב בן ציון דרוק זצ"ל, כי כאשר אנחנו רואים אדם או אברך שרץ וממהר להגיע בזמן לשיבה או למקום עבודתו, ישנם לפנינו שני צדדים; מצד אחד, מראה הוא זריזות בכך שהוא רץ עתה. אמנם מצד שני, זריזות זו נובעת למעשה מכך שעד עתה התעצל לקום,

והעביר הזמן ב"שה"י פה"י" [שבת היום פסח היום, ע"פ מגילה יג: (כינוי לאדם שמעביר זמנו לבטלה)], וזה מה שמאלץ אותו ברגע זה לרוץ בכדי להגיע בזמן.

ועל כך אומר דוד המלך ע"ה: לא כן אני, הגם כי חשתי ומיהרתי, אך לא בגלל שהתמהמהתי בבית, כי גם בביתי הייתי זריז והשכמתי לקום. ומה שאני מזדרז עתה, הוא מחמת שאני רוצה לזכות בעוד ועוד, ולכן אני ממחר ומזדרז גם עתה.

כאשר טוענים לעצל, ומבארים לו עד כמה הוא מפסיד מחמת עצלותו. הוא עונה, כי מסתפק הוא במועט ודיו. אמנם, אם נשאל אותו, לו היה לו איזה עסק שיכול להרויח בו וכדו' - האם גם אז היה מתעצל? הרי בודאי היה מפעיל את כל כוחותיו, ולא היה מסתפק במועט. אם כך, עליו לדעת כי ה"הסתפקות במועט" היא טענת שוא, שכן לא די בכך שהוא מחסר מעצמו את השלמות הנדרשת ממנו, אלא אף את המעט אותו הוא מתכוון להשיג - יהיה לו למכשול, ובמקום לעשות פרי - יעשה באושים.

וכך אמרו חז"ל (שבת פח:): אמר רבא, למיימינין בה סמא דחיי, למשמאילים בה סמא דמותא. ופירש רש"י: למיימינין - עוסקים בכל כוחם וטורחים לדעת סודה, כאדם העוסק בימין. הרי למדנו, שאף אם האדם עוסק בתורה ואינו עוסק בה בכל כוחו, אלא רק כאדם שעוסק ביד שמאל, אזי בר-מינן היא לו סמא דמותא, שהיא יכולה לטמא את הטהור ולטהר את הטמא וכו'.

וכותב ה'מסילת ישרים' (פרק ז'), כי אפילו אם יחליט העצל לעשות משהו, הנה ידחה אותו למחר, ואין סכנה כסכנתו, כי בכל רגע יכול להתחדש איזה עיכוב למעשה הטוב. ותמצא, שכל מעשיהם של צדיקים בזריזות: באברהם כתיב (בראשית יח, ו): "וימהר אברהם האהלה אל שרה", וכו'. ועל זה אמר הפסוק (משלי כב, כט): "חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב". ולכן, על האדם לדעת שכל ה"חשבונות הרבים" שיש לו, הם נובעים אך ורק מן העצלות.

"עד מתי עצל? תשכב! מתי תקום משנתך?"

פירש מו"ר ראש הישיבה הגאון רבי עזרא עטייה זצ"ל, בדרך צחות: כאשר באים לעצל בתחילת הלילה ומבקשים ממנו שילך לישון מוקדם, הוא עונה: מה איכפת לכם ממני? אני רוצה לישון יותר מאוחר! לכן אומרים לו: לא כן, כי אם לא תישן עתה מוקדם, אזי אח"כ בבוקר - מתי תקום משנתך?! והפסוק נקרא כך: עד מתי עצל [אינך הולך לישון]? תשכב! כי אם לא כן - מתי תקום משנתך?

לך אל נמלה עצל

כתוב במשלי (משלי ו, ו): לך אל נמלה עצל, ראה דרכיה וחכם. ואמרו חז"ל (דברים רבה, תחילת שופטים), מה ראה שלמה ללמוד מן הנמלה? רבנן אמרי: הנמלה הזאת וכו', ואינה חיה אלא ששה חדשים, וכל מאכלה אינה אלא חיטה וחצי, והיא הולכת ומכנסת בקיץ כל מה שהיא מוצאת, חטים שעורים עדשים. ולמה עושה כן? אמרה, שמא יגזור הקב"ה עלי חיים, ולא יהיה לי מה לאכול.

אמר רשב"י: מעשה היה, ומצאו בבור של נמלה שלש מאות כור. לפיכך אמר שלמה: לך אל נמלה עצל. אף אתם התקינו לכם מצוות מן העולם הזה לעולם הבא, וכו', כמו שהנמלה מכינה לה מזון, שמא יארע לה נס גדול אשר כמוהו לא נהיה מיום בריאת העולם. כן במידה זו, חייבים אנחנו להכין מזון לעולם הבא, ואם לאו - אנחנו בגדר עצלנים.

הגבורה היא ההיפך מעצלנות

ובכך יובן, כי מה שאמרו (אבות פ"ד משנה א) איזהו גבור הכובש את יצרו - לא בגבורה גופנית דיברו חכמים, אלא בגבורה נפשית, שזהו הגיבור האמיתי הכובש את יצרו. ואף זאת, אלמלי הקב"ה עוזרו - אין יכול לו, כי אין גיבור שבכוחו לנצח את היצר הרע, אלא שהוא מתאמץ בכל כוחו ומזדרז בכל כוחותיו להגיע למטרה.

ולכן הגיבור, הוא ההפך הגמור של העצל. וזהו שאמרו (ילקוט שמעוני אמור רמז תרלא) על אהרן, שהיה גדול בכוח, כי היה מניף אלף כהנים ביום אחד. מה שאינו אפשרי בדרך הטבע, כי אפילו היה מניף בכל שעות היממה בלי הפסק, היה צריך לכל אחד כשלש שניות שבהן הוא מוליך ומביא מעלה ומוריד. וכבר כתב ה"חזקוני" שהיה זה בדרך נס. וא"כ יש לשאול, אם הוא בדרך נס, מה שבח יש לאהרון בזה?

אלא, מכאן שעל האדם לעשות בידיו את מה שיכול, ומן השמים מסייעים בידו. וכפי מה שהוא מתאמץ ומזדרז, כך מדת הסייעתא דשמיא שהוא מקבל. וכיון שאצל אהרן היה הרצון גדול, וטרח ככל יכולתו - זיכוהו לנס הגדול

הלזה. נמצא, כי לא לאדם הגבורה, אלא אם יודרו במלאכתו ויעשה ככל אשר יוכל, יזכה לגבורה מלמעלה. מעתה יובן אפוא, מדוע הגיבור הוא הפכו הגמור של העצל.

"אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו" (כא, א).

יש הזקוקים לאזהרה כפולה

שתי אמירות הללו - "אמור ואמרת", שנאמרו בפסוק זה - מכוונות כנגד בני האדם. כי למלאכים, אשר אין יצר הרע מצוי בהם, די באמירה אחת בכדי להישמר מן האיסור. ואילו בני אדם שיש בהם יצר הרע, ועליהם להיזהר ולהישמר מן החטא, זקוקים הם לאזהרה רבתי של שתי אמירות - "אמור ואמרת".

זהו שאמר הכתוב (תהלים יב, ז): "אמרות ה' אמרות טהורות". כי כל מה שהקב"ה מזהיר את ישראל, הוא בשביל קדושתן וטהרתן.

ושמרו את משמרת. רבי מאיר אומר, למה הדבר דומה? למי שהוא שומר את הפרדס, אם משמר מבפנים אינו משתמר, אם משמר מבחוץ הרי זה משתמר. אף המצוות כך, אנו חייבים להישמר בהם, שנאמר (להלן כב, ט): ושמרו את משמרת - עשו משמרת למשמרת. (מוסר חכמים).

רמז למצוות שנותנו לכהנים

ברש"י: אמר ואמרת - להזהיר גדולים על הקטנים. רבינו ה"בן איש חי" בספרו "עוד יוסף חי", פירש בדרך נוספת את כפילות הלשון "אמר ואמרת":

מכל המצוות שהיו לכהנים בזמן בית המקדש, נשארו כיום שתי מצוות בלבד: מצות עשה לברך את ישראל כל בוקר, ומצות לא תעשה שלא לחלל את קדושת הכהונה. לכן "אמר" אל הכהנים, שהם צריכים לומר, היינו ברכת כהנים. והמצווה השניה היא: "ואמרת אליהם לנפש לא יטמא".

"ופאת זקנם לא יגלחו" (כא, ה).

הזקן מעורר י"ג מדות

כתוב ב"אגרא דפרקא" (אות שלו) לבעל ה"בני יששכר":

מנהג ישראל הוא, שכאשר אדם עוסק בתורה ומתקשה באיזה דבר, הוא מסלסל ומהפך בזקנו וממשמש בו, והלא דבר הוא. ונראה לי - כותב ה"אגרא דפרקא" - כי הנה, הזקן מרמז לי"ג מידות של רחמים. וידוע הוא, שי"ג מידות שהתורה נדרשת - מכוונים כנגד י"ג מידות של רחמים. וכאשר האדם אינו מבין איזה דבר, הוא סימן שאינו יכול להגיע לאותה מדה שהדבר הזה נדרש בו. וע"י שממשמש בזקנו, באיתערותא דלתתא איתער עובדא לעילא, ומתעוררים הי"ג מדות של רחמים, ומושפעים ל-י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן ומשפיעים על האדם, ואז מתגלה לו הדבר הנעלם מאתו.

"קדשים יהיו לאלהיהם" (כא, ו).

צניעות האישה הוא כבודה ויופיה האמיתי

הרבה בריות ברא הקב"ה בעולמו, ולא זכתה שום בריה שתניתן לה כסות לעורה, אלא האדם בלבד. ולא עוד, אלא שטרח הקב"ה בכבודו ובעצמו, והכין לאדם את לבושו. כפי הנאמר (בראשית ג, כא): "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם".

הכסות מעידה על מעלתו של האדם ומוסיפה לו יופי, כבוד ואצילות. גם המלך, בגדי מלכותו המפוארים והמרובים, הם מקור כבודו, גאוותו, אושרו ושמחתו.

בנות ישראל הן בנות מלך - מלכו של עולם. הלבוש הצנוע, השקט והמאופק הוא מקור כבודן, אשרן והצלחתן. צניעות האישה בלבושה היא כבודה ויופיה האמיתי.

"ולא יחללו שם אלהיהם" (כא, ו).

הנמנע מלדבר לשון הרע, זוכה לאריכות ימים

כאשר הגיע החפץ חיים לגיל שמונים, העיר את תשומת לבו של ידידו רבה של ראדין, רבי מרדכי סנדר קפשטיץ זצ"ל, לעובדת הגיעו לגיל זה, ואמר לו שהיה רוצה לערוך סעודה לכבוד הגיעו כעת לגיל הגבורה.

הרב מראדין, שהכיר מקרוב את החפץ חיים, וידע היטב עד כמה מתרחק הוא מכל ענייני כבוד, פרסום וטקסים שונים, התפלא ביותר על משאלתו המשונה והיוצאת דופן הזאת, לעשות סעודה ליום הולדתו.

אמר לו החפץ חיים בתמימותו הטהורה: "כל ימי חיי אני שרוי בפחד ומורא, כיון שאני כתבתי ספר שמבאר את גודל האיסורים של לשון הרע ורכילות, הם ספרי "חפץ חיים" ו"שמירת הלשון". והרי כתוב מפורש בפסוק (תהלים לד, יג-יד): "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב, נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה". הרי לנו מפורש, כי בן אדם הנמנע מלדבר לשון הרע, יזכה לימים טובים ואריכות ימים. וחששתי, אולי לא אזכה ח"ו לאריכות ימים מפני שיגרום החטא, ויצא מכך חילול השם גדול! כי מה יאמרו הבריות? ראו, יהודי זה שכל כך הרבה מסר נפשו על הענין הזה שלא ידברו לשון הרע ורכילות, והנה הוא עצמו לא האריך ימים!?"

"מעתה" - הפטיר החפץ חיים - "כאשר הקב"ה זיכני, ואכן הגעתי לזקנה של שמונים שנה, שהוא כבר גיל הנחשב לאריכות ימים כראוי, אזי ברצוני להודות ולהלל להשם יתברך, שלא יצא דרכי ח"ו חילול ה'. וזו כל מטרתי בסעודה שדברתי אתך אודותיה לגבי מלאת לי שמונים שנה..."

ואכן, מאותה שנה והלאה, נהג החפץ חיים מדי שנה בשנה להודות להשם יתברך ביום הולדתו, כיון שחש שכל שנה שחולפת ומתווספת למנין שנותיו, מתרבה בה במדה, קידוש ה' הגדול...

ככל שהאדם יותר קדוש כך מזיקה לו הטומאה

התורה הקדושה מזוהרה את הכהנים יותר משאר העם - על הטומאה. כי ככל שהאדם קדוש יותר, הטומאה מזיקה לו יותר. והדבר דומה לבן מלך וכפרי, שבן המלך, כאשר אוכל איזה דבר שיש בו דבר לא טוב, הוא מקיא אותו מיד. לא כן הכפרי, גם אם יאכל דברים גסים, זה לא ישפיע עליו כל-כך, כי הגוף שלו מגושם.

כך הכהנים, שהם קדושים יותר מישראל, אזי גם דבר קל מזיק להם ברוחניות, ולכן התורה מזוהרה אותם ביותר. וכך הוא גם אצל אדם שהוא חסיד וגדול בתורה, שכל דבר קטן פוגם אותו. וכמו שכתוב (תהלים נ, ג): "וסביביו נשערה מאד". ואמרו בגמרא (יבמות כ"א:), מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו כחוט השערה.

ולכן, ככל שהאדם גדול יותר - כך הוא צריך יותר להיזהר אפילו מעוון קל, כי אפילו דבר קל עושה רושם לא טוב על הנשמה. (דרש יהודה).

"אִשָּׁה זֶנֶה וְחֻלְלָה לֹא יִקְחוּ וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִשָּׁה לֹא יִקְחוּ" (כ"א, ז).

"הרי את מקודשת כדת המלכה קתרינה"

מעשה מופלא שהיה אצל הגאון מו"ר רבי יחזקאל לאנדא זצ"ל, בעל ה"נודע ביהודה". היה זה כאשר בעירו, היה כהן שרצה להתחתן עם גרושה. מששמע מכך הגאון, העמידו על טעותו והתרה בו כי הדבר אסור על פי דיני תורתנו הקדושה. אלא שהלה ברוב חוצפתו העיז פניו ואמר לו: לא די בכך שאני אשא אותה לאשה, זאת ועוד, אתה הוא זה שתסדר לי את הקידושין!

לאותו כהן, היה קשרים ענפים עם המלכה "קתרינה", ולאחר שפנה אליה וסיפר לה כי הרב מסרב לתת לו להינשא לבחירת לבו, אמרה לו המלכה, שהיא תכין צו מלכותי המחייב את הרב להשיאו לאותה אשה. ואכן היא חתמה על צו מלכותי המורה לרב לעשות כן, ונתנה אותו בידו של אותו סורר.

כאשר הגיע הלה לרב בפנים מחוייכות והגיש לו את הצו, אמר הרב לשמשו: תקרא לבני הזוג, ונעשה להם את החופה היום. אנשי העיר התאספו מתוך סקרנות, לדעת כיצד ינהג הרב עם הצו המלכותי הנוגד לדיני התורה הקדושה.

משהחלה החופה, פנה הרב ל"חתן" ולאחר שוידא כי הטבעת שווה פרוטה, ביקש ממנו לומר אחריו מילה במילה: **הרי את מקודשת לי כדת המלכה קתרינה.** העיר החתן: וכי כך הוא הנוסח? הלוא צריכים לומר: כדת משה וישראל. אמר לו הרב: חופה זו אינה כדת משה וישראל, שכן אסור לך להינשא לה. כך שניתן רק לומר עליה שהיא כדת המלכה קתרינה...

נישואין עם גרושה אצל אומות העולם

בשנת 1936 למנינם, כאשר מת מלך אנגליה - ג'ורג' החמישי, התמנה בנו אדוארד למלך אנגליה. אלא שאותו אדוארד רצה להינשא לאשה ממוצא אמריקאי בשם ווליס סימפסון אשר היתה גרושה מבעלה הראשון. לפי חוקי הכתר הבריטי, שהיו כפופים לכנסייה האנגליקנית, היה אסור לו להינשא לאשה כאשר בעלה הקודם עדיין בחיים.

אלא שאדוארד לא הסכים לוותר על האשה הזו, ועל כן בהחלטה דרמטית הוא פרסם בנאומו לאומה כי הוא מוותר על הכתר לטובת אחיו אלברט (שכונה "ג'ורג' השישי"), ובלבד שלא יצטרך להיפרד מאשתו החדשה.

לימים התברר, כי היה בזה גם הצלה לישראל, כפי שהאיר על כך הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שכן אותו אדוארד ואשתו היו אוהדים של המפלגה הנאצית, ואף נפגשו עם היטלר ימ"ש, בכדי לתמוך בו על מלחמתו בסטאלין ימ"ש.

למדים אנו ממעשה זה, כי אף אומות העולם לא רואים בעין טובה את נישואי מעמד האצולה עם גרושה, עד כדי שאולצו לפטר את המלך שלהם בשל כך.

ויתר על הגיורת וזכה לבנים תלמידי חכמים

סיפר הרב אשלג, על יהודי ממוצא אמריקאי שהיה כהן, וביקש להינשא לנערה בת גרים. הוא פנה לרב אשלג לברר אם הדבר מותר, ומשנתברר כי אותה נערה הייתה בגיל שנתיים כאשר הוריה התגיירו, פסק לו הרב כי היא אסורה לו, שכן היא עצמה גיורת, והגיורת פסולה לכהונה.

אותו יהודי שחשב כי הרב מחמיר יתר על המידה, פנה לרב הראשי הגרי"מ לאו שליט"א, אך גם הרב הראשי לא מצא לו היתר. אותו יהודי התקשה לקבל את הפסק, ומשכך הציע לו הרב לפנות למרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצוק"ל, אלא שהלה התעשת ואמר: אם האשה הזו אסורה לי, אזי אין צורך לחפש קולות והיתרים, אעזוב אותה, ואמצא אשה אחרת בעזרת השם.

ואכן, למרות שאותו יהודי לא היה דתי, מצא לו אשה אחרת, והיה שמח בה מאוד, ונולדו לו ממנה בנים שלימים נעשו תלמידי חכמים חשובים.

"תבכה בכותל"

מסופר על אברך יקר, שהיה כהן, והיה נשוי לאשה באמריקה, אך לצערם לא נולדו להם ילדים למעלה מעשר שנים. ובהיות ואותו כהן חפץ מאוד להקים זרע, עמד וגירשה ועלה לארץ הקודש.

חלפו כמה חודשים, והנה מקבל הבעל טלפון מחו"ל, שבו מודיעים לו כי גרושתו מעוברת ממנו. צערו של הלה גדל שבעתיים, כאשר להוותו התברר שמאשתו אשר אהב מאוד יש לו ילד, אך הוא לא יוכל לשוב אליה, שכן הוא כהן האסור בגרושה, וכעת הבן המשותף יגדל בלא אב תומך לצידו.

במר נפשו, פנה אותו יהודי למו"ר הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל, ושח לו את דבר המעשה. כששמע הגר"ח את דבריו, אמר לו: לך למורי חמי הרב אלישיב, אולי ימצא לך פתח הלכתי. אך גם מרן הגרי"ש לא מצא לו כל היתר, ומשכך פנה אליו ואמר לו: אין לי עצה בשבילך, רק תלך לכותל ותבכה על מצבך.

קבל הלה את דברי הרב כאורים ותומים, ונסע לכותל לבכות על מר גורלו. והנה בעודו עומד ומתפלל, שמע אותו יהודי אחר שהיה שם, והיה בעל לב רחום וחנון, וניגש אליו לשואלו לפשר בכיו. כששמע את הסיפור, יעץ לו שילך לאביו באמריקה שהיה באותה העת בבית אבות, ויספר לו את מה שאירע עמו.

הבין הכהן כי הוא מסר משמים, וקם ונסע לבקר את אביו החולה. כשסיפר לאביו את השתלשלות המעשה, אמר לו האב: דע לך בני, כי אינך בני כלל ועיקר, כשהיית קטן, הוריד הביולוגים נהרגו בתאונת דרכים ל"ע, ואנחנו אימצנו אותך למשפחתנו. ואכן, הראה לו האב את המסמכים המאשרים את סיפורו, וכך שבו הם לחיות באושר. צא וראה עד היכן מגעת כחה של תפילה!

"וְקִדְּשֵׁתוּ בִּי אֶת לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מְקַרֵּיב קֹדֶשׁ יְהִי לָךְ בִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' מְקַדְּשֶׁכֶּם" (כא, ח).

בכך שנותנים לכהן - מקבלים שפע גדול

כתב הכתב סופר: בדרך כלל, כאשר אדם נותן מתנה לכהן, עלול הוא ח"ו לזלזל בקדושתו, כי כביכול הוא זה שנותן לו את החיים והפרנסה, ובכך הוא מרגיש כי הכהן נצרך לו. ולכן הקב"ה מזהיר ואומר, דעו לכם, כי לא אתם הם שעוזרים לו, אלא אדרבה, הכהן עוזר לכם. שהרי הכהן מקריב עבורכם את הקרבנות שנועדו לכפרה עליכם. ועוד, השפע מהשמים יורד דרך הכהן, וא"כ הוא זה שמחיה אתכם ונותן לכם קדושה.

וזהו שאמר הכתוב: "וקדשתו" - אתה חייב לקדש ולכבד אותו, ולא תאמר שאתה המפרנס שלו. ראשית, "כי את לחם אלהיך הוא מקריב" - ולכן הלחם שאתם נותנים לו זה כמו קרבן שמכפר. ועוד "כי קדוש אני ה' מקדשכם" - שעל ידו אני מוריד לכם קדושה, וא"כ אתם נהנים ממנו, יותר ממה שהוא נהנה מכם.

"ובת איש כהן כי תחל לזנות את אביה היא מחללת באש תשרף" (כא, ט).

זו הנשמה שהיא בתו של הקב"ה

כתבו המפרשים בדרך רמז: "ובת איש כהן" - זו הנשמה שהיא בתו של הקב"ה. "כי תחל לזנות" - שתלך אחרי מראה עיניה, ותתפתה אחרי היצר הרע ותבוא לידי עבירות. אז - "את אביה היא מחללת" - היא מחללת שמו של הקב"ה, והעונש שלה: "באש תשרף" - באש של הגהנים ליום הדין. (דרש יהודה).

"והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבש את הבגדים את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם" (כא, י).

שמן המשחה מגביה את קומת הכהן

בילקוט שמעוני (תהלים רמז תשנ) איתא דבר פלא, אודות משיחת כהן בשמן המשחה: "כשבאין למשחו [לכהן הגדול], היו מכניסין כהנים ומעמידין לצד, ונותנין שמן המשחה באמצע. והשמן רץ מעצמו וניצוק על ראשו של הכהן גדול. שנאמר (תהלים מה, ח): 'על כן משחך אלהים אלהיך שמן ששון', שמכיון ששמן המשחה היה יורד עליו, אם היה קצר היה מאריך, אם היה שחור היה מתלבן, ואם היו פניו רעות היו משחקות".

וכן איתא במדרש ויקרא רבה (פכ"ו ט), שכל מי שנמשח בשמן המשחה, אף על פי שהיה קצר קומה, נעשה לבעל קומה. ונעשה משובח מכל אחיו, משכמו ולמעלה גבוה מכל העם.

וכתב ב"תפארת יהונתן" לגאון ר' יונתן אייבשיץ, וז"ל: הכבוד בבגדים האלו הוא, כי הבגדים צריכים להיות מכוונים למדת הכהן, לא קצרים ולא ארוכים, והכהן הנמשח בשמן המשחה נתגדל. ואם כן, מתחלה כשעשו בגדים לכהן גדול, איך אפשר לכוון מדתו כשיגדל אחר כך על ידי שמן המשחה? אמנם באמת, מתחלה גם הבגדים נמשחים, וגם הם הגדילו. וזה למופת חותך שהוא מפלאות ה'. כי בגדלות הכהן יאמרו שהוא בטבע, כי איש אשר יגיע לבשורה טובה ומעלה, הטבע מגדלו, כאמרם (גיטין דף נו: [על הפסוק במשלי (טו, ל): 'שמועה טובה תדשן עצם', וכן הענין בגדלות. אבל על הבגדים - לא יתכן לומר כן. וזהו: לכבוד ולתפארת, כי הפועל במופת הוא מופלא. (אוצר פלאות התורה).

"ומן המקדש לא יצא" (כא, יב).

לא יסיח דעתו מן הקדושה

הפסוק רומז, שעל האדם להיזהר שלא יסיח דעתו מהקב"ה, ותמיד יהיה דבוק בקדושה. בבחינת (תהלים טז, ח): "שויתי ה' לנגדי תמיד".

וראה מה העיד רשב"י לפני פטירתו (האזינו דף רפח): אני לדודי ודודי לי, כל הימים שהייתי בעולם הזה - תשוקתי היתה אל הקב"ה בלבד. וכל ימי בחד קטירא אתקטרנא ביה בקוב"ה כלומר בקשר אחד נתקשרתי עם הקב"ה. וכן רבי אלעזר בנו וכל החברייא קדישא, התקדשו בקדושה של מעלה, וכל תשוקתם ומאוויים היו לה' יתברך.

"והוא אשה בבתוליה יקח" (כא, יג).

בן י"ח לחופה

"והוא" - גימטריא י"ח, לרמזו על (אבות פ"ה משנה כא) "בן י"ח לחופה". ויען כי ראיתי מי שכתב, שזה היה בזמנם שהיו בריאים וחזקים. ועוד, שכבר בגיל צעיר היו תלמידי חכמים מובהקים. לא כן עתה, שיכול הוא להמתין עוד שיתחזק, וגם ילמד יותר עד שיהיה תלמיד חכם. ומזה נמשך, שגם מה שאמרו ז"ל (קידושין כט:): על בן עשרים שלא נשא אשה, שכל ימיו בהרהורי עבירה, והקב"ה אף אומר עליו תפח עצמותיו - לפי סברתם, ישתנה הזמן לעוד כמה שנים.

אך אין לסמוך על זה, כי ההלכה מבוארת בש"ס ובפוסקים, ואין להורות קולות בדבר שחיי עולם הבא תלויים בזה. אלא הטוב ביותר, שקודם גיל עשרים יתחתן, וכך יזכה לחיים טובים בלי עבירות ובעיות, וימשיך ללמוד בקדושה ובטהרה.

העוסק בתורת הנסתר - מוזמן לשמחת רשב"י

ידוע מה שכתב הרב נתן שפירא זצ"ל - מהרנ"ש בהקדמתו לפרי עץ חיים (והוא ע"פ הוזה"ק ח"ג רעיא מהימנא דף קיא): כי מי שעוסק בסודות התורה שגילה רשב"י ע"ה בזוהר הקדוש, הוא בחינת "בן" לקב"ה, כי יש לו נשמה. ואילו מי שעוסק רק בפשטי התורה - נקרא עבד לקב"ה. וכמו שאנו אומרים בתפילות ראש השנה: "אם כבנים אם כעבדים", כנודע.

מעשה יובן, כי "בן" הוא מי שזכה לעסוק בזוהר הקדוש ובסודות התורה, ואז הוא "ח"י לחופה" - כלומר, ביום ח"י באייר, מוזמן הוא לחופה הגדולה שהיא ההילולא דרשב"י, שיבוא לאכול ולשתות ולשמוח שם שמחה גדולה.

שכן רבי שמעון הוא בחינת "ידיד נפש" של השם יתברך. ומי שזכה להיות תלמידו ובנו של רשב"י, נמצא שהוא בנו של ידיד ה'. והנה, "ידיד נפש אב הרחמן" ע"ה - גימטריא: "רבי שמעון בן יוחאי" בדיוק. לרמזו לנו, כי רשב"י ע"ה הוא ידיד נפש של הקב"ה הנקרא אב הרחמן. ובזכותו הקב"ה מרחם עלינו ומביא לנו הגאולה.

ומובא בספרים הקדושים על הפסוק (ויקרא יב, ד): ושלושים יום ושלושת ימים תשב בדמי טהרה, בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבוא עד מלאת ימי טהרה. כי בפסוק זה יש רמז גדול לשכינה הקדושה, אשר בימים הללו מטהרת את עצמה, וסופרת שבעה שבועות להיטהר במקוה העליון.

והנה, "שלושים יום ושלושת ימים" - הם רומזים ל"ג לעומר. שעד יום ל"ג לעומר תשב הנשמה בטהרה, ותכין עצמה ליום הקדוש הזה, שבו זכינן לגילוי אורות הסודות הגדולים של תורתנו הקדושה.

ואמר: "בכל קדש לא תגע", כי יום ל"ג לעומר נקרא "בכל קודש", שכן "בכ"ל" גימטריא ב"ן, שהוא היום של הב"ן הקדוש, עליו נאמר: "נעשה אדם נאמר בעבורך". ולכן לא תגע בב"ן הקדוש - הוא רשב"י זיע"א - לחללו ח"ו ב"שה"י פה"י". ואפילו אם הגעתם ליום הקדוש הזה, עדיין "ואל המקדש לא תבוא עד מלאת ימי טהרה", כלומר, שבטו"ב ימים אלו שנותרו עד שבועות - תעסוק בתורה הקדושה, ובפרט בסודות התורה, ואז תזכה שכבר מלאו ימי טהרה, כי "ימ"י הם נוטריקון: יום מ"י, שהוא יום החמשים, ככתוב (להלן כג, טז): תספרו חמשים יום. ואז זוכים לקדושה העליונה ולקבלת התורה הקדושה ביום מתן תורה - חג השבועות.

"וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת מִלִּפְנֵי אֲנִי ה' " (כב, ג).

ע"י גזירת גירוש נפטרים מכרת

מובא בספר "דבר טוב": שמעתי מעשה נורא שאירע פעם ליהודי אחד, שהיה חוכר בית מרוח אצל פריץ במדינת גליציה, והלך אצל בית הפריץ בחול המועד פסח בכדי לעבור עמו על חשבונות החכירה. לאחר זמן ארוך שהיו טרודים בחשבונות, הגיעו לסיכום ביניהם על צד הטוב והישר. ומשכך, הוציא הפריץ בקבוק יי"ש בכדי לעשות 'לחיים' על סיום החשבונות. מבלי משים, שתה היהודי אף הוא מהמשקה, תוך שהוא שוכח את קדושת היום והחג, ורק לאחר שיצא מבית הנכרי, הכתה בו ההכרה לחרדתו כי הוא נכשל באיסור כרת בעצם ימי הפסח.

במר ליבו, הלך היהודי אצל הגאון בעל "שואל ומשיב", הלוא הוא הגאון רבי יוסף שאול נתנון זצ"ל, אב"ד למברג, וביקש ממנו בדמעות שיסדר לו סדר תשובה על חטאו הנורא. בעל ה"שואל ומשיב", הפנה את היהודי לאדמו"ר מבעלזא שימצא לו דרך תיקון לחטאו, אך הוסיף וציווה עליו, שלא יבקש עצה כמו חסיד תמים, אלא לאחר שהרבי יתן לו תיקון, ישאל ממנו לדעת למה ומדוע נתן לו בדווקא עצה זו.

עשה האיש כמצות הרב, ונסע לבעלזא, ולאחר ששמע הצדיק את סיפורו של היהודי, אמר לו שימכור את עסקו ויעקור ממקומו, ויקבע את דירתו בארץ ישראל. שאל היהודי: אם אפשר לשאול את כבוד תורתו, על מה ראה ככה לתת לו עצה זו? אמר לו האדמו"ר: שני נימוקים עמי, האחד הוא מכח המדרש באיכה רבה (פרשה א' פיסקא נח) האומר על הכתוב (איכה א, ג): גלתה יהודה מעוני, כי הגלות הייתה על שאכלו חמץ בפסח, כמו שנאמר (דברים טז, ג): "לא תאכל עליו חמץ, שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני", הרי כי ע"י הגלות, יש תיקון על עוון אכילת חמץ.

זאת ועוד, הנה בפסוק (שמות ב, יט): "כי כל אוכל מחמצת ונכרתה הנפש וגו'", הנגינה על תיבת 'ונכרתה' היא - שני גרשין. וזוהי שונה הוא משאר מקומות שכתוב בהם ונכרתה, שנכתב עליהם נגינה אחרת. והרמז בזה, שע"י הגירוש אפשר לצאת ידי חובת "ונכרתה". סיים הרבי ואמר: ואם יש כבר צורך לגלות ממקומו למקום אחר, אזי בוודאי עדיף לנסוע לארץ הקודש.

כשחזר הלה אל הגאון בעל "שואל ומשיב" והציע לפניו את הדברים, הוציא הרב חומש, והתחיל לבדוק בכל המקומות שכתוב בהם ונכרתה, עד שמצא כי בפרשת אמור ישנו עוד פעם בו כתוב ונכרתה עם שני גרשין. והוא בפסוק (ויקרא כב, ג): "כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' וטומאתו עליו, ונכרתה הנפש ההיא מלפני אני ה'". או אז אמר לו ה"שואל ומשיב": בוודאי לפני צאתך לדרך לנסוע לארץ ישראל, תפקוד עוד פעם את בית האדמו"ר מבעלזא בכדי לקבל ממנו ברכת פרידה, אבקש ממך כי תשאל ממנו שהרי מצינו עוד פסוק שיש בו שני גרשין, ואינו נוגע לאיסור חמץ.

ואכן, אותו יהודי בא לפני הרבי קודם שנסע לארץ הקודש, ושאלו על דבר הפסוק הזה. ענה לו הרבי: ראה ברש"י על אתר, האומר: "ונכרתה - יכול מצד זה לצד זה, יכרת ממקומו ויתיישב במקום אחר? תלמוד לומר: אני ה', בכל מקום אני". ומדוע ראה רש"י לנכון לומר זאת דווקא כאן? אלא התשובה היא, כי הטעם על תיבת "ונכרתה" הוא שני גרשין. והוקשה אפוא לרש"י, שמא הכוונה כאן לגלות כמו בפסוק אצל חמץ, הרומז שניתן לכפר על עוון זה באמצעות גלות ממקום למקום? ועל כך כתוב: תלמוד לומר "אני ה'" הנמצא בכל מקום, ולכן כאן גלות אינה מכפרת. (אוצר אפרים).

"נֶפֶשׁ אִשֶּׁר תִּגַּע בּוֹ וְטִמְאָה עַד הָעֶרֶב וְלֹא יֵאָכֵל מִן הַקִּדְשִׁים כִּי אִם רִחֵץ בַּשֶּׁוּר בְּיָמִים" (כב, ו).

כאן החזיר רש"י את נשמתו בטהרה

רבנו רש"י ז"ל, גדול המפרשים שהאיר את העולם בפירושו על התנ"ך ותלמוד בבלי, לאחר שפירש את הפסוק הזה - יצאה נשמתו בטהרה. וכך כתוב ברש"י במסכת מכות (דף יט, ד"ה ה"ג והיכן מוזהר על אכילה): "טומאת הגוף בהדיא כתיב ביה 'ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ' וגו', ומוקמינן לה ביבמות במעשר, מדכתיב 'כי אם רחץ' - הא רחץ טהור, דטבל ועלה אוכל במעשר".

לאחר דיבור זה, כתבו המדפיסים בפירוש רש"י את המלים דלהלן: "רבנו גופו טהור, ויצאה נשמתו בטהרה, ולא פירש יותר. מכאן ואילך לשון תלמידו רבי יהודה בר נתן".

"וּבֵת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הוּא בְּתְרוּמַת הַקִּדְשִׁים לֹא תֵאָכֵל, וּבֵת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמֶנָה וְגֵרוּשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ וְשִׁבָּה אֶל בֵּית אָבִיהָ פְּנֵעוּרִיהָ מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֵאָכֵל וְכָל זָר לֹא יֵאָכֵל בּוֹ" (כב, יב-יג).

הרמז בכתוב למעשי הנשמה בעולם הזה

דורשי רשומות דרשו: **ובת כהן** - היא הנשמה שהיא חלק אלוה ממעל. **כי תהיה לאיש זר** - ששמעה לעצת הצר הצורר הוא היצר הרע. **היא בתרומת הקדשים** - שהוא הטוב הצפון לצדיקים בגן עדן. **לא תאכל** - לא תהנה.

אבל: ובת כהן - היא הנשמה. **כי תהיה אלמנה וגרושה** - שבעולם הזה הייתה כמו אלמנה הבוכה על בעל נעוריה, כך הנשמה הייתה בוכה על גלות השכינה וצער ישראל. ועוד, הוא מגרש ומטלטל עצמו לנדד שינה מעיניו לעסוק בתורה ולהתבודד עם בוראו, וזהו 'גרושה'.

וכן, וזרע אין לה - כלומר שהוא בבחינת יוסף הצדיק שלא היה בידו עון ז"ל. וכך הנשמה, בעולם הזה הנבזה והמלא תאוות רעות, שמרה עצמה מכל פגם, ובפרט מז"ל באיזה אופן שהוא. אזי לאחר אריכות ימים ושנים - ושבה אל בית אביה שבשמים כנעוריה - היא זוכה לחזור לשורש מחצבתה תחת כסא הכבוד, כמו שהייתה טהורה לפני שירדה בעולם הזה בגוף הנגוף. ואז **מלחם אביה תאכל** - תהנה מזיו השכינה לחזות בנועם ה' אשר עין לא ראתה.

ומסיים הפסוק: וכל זר לא יאכל בו - מי שהלך בעצת הזר, הלוא הוא היצר הרע, אין לו שום כניסה להנות עם הצדיקים בעולם הבא אם לא תיקן עצמו ונתחרט על מעשיו. ואם שב, אז ורפא לו, כי אין דבר העומד בפני התשובה, ובמקום שבעלי תשובה עומדים - צדיקים גמורים אינם זוכים לזה. ועיקר התשובה שמירת הלשון, והחרטה, ועזיבת מעשיו הבלתי הגונים. ואמר שלמה המלך ע"ה (משלי טו, כג): שמחה לאיש במענה פיו. כלומר, אם אדם מצער עצמו ע"י פיו, שלא מדבר שום דיבור שלא לצורך, ע"י זה יזכה לשמחה. וזהו 'מענה' - לשון עניוי.

וכן 'מענה' בא לרמוז שיתפלל בכוונה. וכפי שפירשו על הפסוק (תהלים נא, יז): ה' שפתי תפתח, שאם ישפיל עצמו כ'אדנים' שהם תקועים בארץ, ע"י זה זוכה שהשכינה שורה עליו, וכך יוכל להתפלל בכוונה. וזהו: ופי יגיד תהלתך. (אבני שהם).

"שור או כֶּשֶׁב או עֵז כִּי יוֹלֵד" (כב, כז).

תפקיד האדם בעולמו ללמוד תורה ולהתעלות

מדוע נקטה התורה "שור" כי יולד, ולא "עגל" כי יולד, והרי הבן הנולד מן השור קרוי עגל?

אלא, שונה היא הבהמה מהאדם, שכן מרגע שנולדה הבהמה עד שמתה - לא משתנה בה דבר, ומה שקבלה בעת לידתה, ממשיך עמה עד יום מותה, ואין לה שום התעלות. וכמו שאמרו רבותינו (ב"ק סה:): "שור בן יומו קרוי שור". ולכן נקראת היא - בהמה, היות וכל "מה" שהיה בה כבר מצוי "בה", בה-מה.

מאידך, האדם נולד כשהוא תינוק, ואט אט הוא גדל ומקבל מוחין דיניקה, ואח"כ כבר המצוה מקבל הוא מוחין דגדלות, ואח"כ מתחתן ומתעלה ולומד תורה, ונעשה תלמיד חכם. לפיכך נקרא הוא "אדם", מלשון (ישעיהו יד, יד): "אֲדָמָהּ לַעֲלִיּוֹן", שתפקידו עלי אדמות להדמות לעליון, להתקדם ולהתעלות ככל יכלתו, כי יש לו נשמה אשר היא חלק אלוה ממעל, ויש בכוחו להגיע למעלות רבות. (ע"פ צרור המור פ' בראשית).

"שור או כֶּשֶׁב או עֵז כִּי יוֹלֵד" (כב, כז).

קריאת הפרשיות במועדים

בחג הפסח ובחג הסוכות, כאשר קוראים בתורה מתחילים את הקריאה מענין 'שור או כשב' וגו', כתקנת חז"ל (מגילה דף לא.), ויש להתפלא, והלוא לכאורה אין לזה שום שייכות לענין המועדים?

ובדרשות חתם סופר (דף נג ע"ב ד"ה ולקחתם) כתב טעם נפלא בזה, וזו לשונו: "בקריאת יום טוב תקנו חז"ל להתחיל 'שור או כשב' וכו', לרמוז מה שאיתא במדרש (ויקרא רבה פכ"ז, י) שלכן מילה בשמונה, כי אין שמונה ימים בלא שבת, כדי שטרם המולד - יקבל פני מטרוניתא תחילה, שהיא שבת קודש. ומשום כן, בהמה שבעת ימים יהיה עם אמו, ומיום השמיני והלאה ירצה, כדאיתא ברמ"א וט"ז הלכות מילה (סימן רסה ס"ק יג).

"על כן נראה לעניות דעתי, דיום טוב נמי הוה שבעה ימים, ושבעות הוא עצרת של פסח (רמב"ן פרשת אמור כג, לו), כדי שעל כל פנים יום אחד יהיה שבת ביניהם, לקדש כל הימים ע"י מטרוניתא. ואשר על כן, מתחלת פרשת מועדות משביתת שבת, ואנו מקדימים וקוראים מפרשת שור או כשב או עז, מטעם הנ"ל". עכ"ל.

"וְלֹא תַחֲלֹלוּ אֶת שֵׁם קִדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בַּתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְשֵׁכֶם" (כב, לב).

מסירות הנפש של הגאון ר' אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד בשואה

בניו של הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד, כותבים בפתיחה לספרו קובץ שיעורים, את תיאור רגעיו האחרונים עלי אדמות, וכה דבריהם: מות הקדושים של אבינו גאון ישראל הי"ד, היה המשך ישר בשלשלת קידוש השם והעסק בקיום התורה כל ימי חייו. וכך ספרו על ההכנות שעשה זצ"ל בשעות חייו האחרונות, לקראת עלייתו על המוקד ביום המר והנמהר י"א תמוז תש"א.

עד ראייה ששרד מאותו מעמד נורא, תיאר כיצד הופסקו הגאון והגלויים אליו באמצע לימוד מסכת נדה, והובלו לקדש שם שמים ביציאת נשמותיהם בעלות הלהב מעל המזבח. רבי אלחנן דיבר בשקט מתוך מנוחה נפשית אשר אפיינה אותו מאז ומתמיד, גם קולו לא נשתנה במאומה, ארשת פניו הביעה רצינות, אך לא חל בה כל שינוי. בדיבורו לא הורגשה כל נימה פרטית, הוא אף לא ניסה להיפרד מבנו רבי נפתלי. שיחתו היתה מכוונת לכולם לכלל ישראל, וכה אמר:

במרומים מחשיבים אותנו כצדיקים כפי הנראה, כי נבחרנו לכפר בגופותינו על כלל ישראל. לכן צריכים אנו לשוב אל ה' בתשובה שלימה תיכף ומיד כאן במקום, הזמן קצר, המבצר התשיעי [מקום הטבח וקידוש השם של קדושי סלבודקה וקובנה] קרוב לכאן, עלינו להיות מודעים, כי קרבנותנו יעלו יותר לרצון על ידי התשובה, ובכך נציל את חיי אחינו ואחיותינו באמריקה. שלא יעלה ברעיונו של אף אחד מאתנו איזו שהיא מחשבת פיסול חם ושלוש, שהיא כפיגול ופוסלת את הקרבן. אנו מקיימים עתה את המצוה הגדולה ביותר - 'באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה', האש שמכלה את גופותינו, היא האש אשר תחזור ותקים מחדש את בית ישראל.

ומסיימים בני הגאון זצ"ל את התיאור בדברים אלה: ויעלו קדושי עליון בסערה השמימית, ותורה באש חזרה עם תיקה ונרתיקה והדורשה וחוקרה, וגאון ישראל מופת הדור אדמו"ר צוקללה"ה, אבינו רכב ישראל בעתותי שלום,

ופרשיו בשעות חירום ומלחמה. ואחריו אחינו הקדושים, העילוי העצום והקדוש הרב נפתלי ביינוש זצוק"ל, וצדיק וקדוש אהוב ונחמד הרב צבי יהודה לייב זצוק"ל הי"ד, יצאו נשמותיהם מתוך אהלה ופלפולה של תורה, מגופות צרופים בכל מיני טהרה, גוילים נשרפים ואותיות פורחות, ואנחנו יושבים משמימים באשמה גדולה. ע"כ. (לקח טוב).

"וְלֹא תַחַלְלוּ אֶת שֵׁם קִדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְשְׁכֶם" (כב, לב).

הקדיש מקדש את השם

הטור (באו"ח סי' נ"ה) פוסק, אומר קדיש ואין אומרים אותו בפחות מעשרה דכל דבר שבקדושה כגון קדיש וברכו וקדושה א"א אותו בפחות מעשרה. ונפסק בשו"ע (סעי' א').

ודבר זה נלמד מהגמרא במגילה (כג:) מנא הני מילי? אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: דאמר קרא ונקדשתי בתוך בני ישראל - כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה. מאי משמע? - דתני רבי חייא: אתיא תוך תוך, כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל, וכתיב התם הבדלו מתוך העדה, ואתיא עדה עדה, דכתיב התם עד מתי לעדה הרעה הזאת, מה להלן עשרה - אף כאן עשרה.

ונביא כמה מעשיות בענין הקדיש:

הקדיש במוצב חרמון

מעשה שימחיש לנו במעט את מעלת הקדיש. 'מוצב חרמון' הינו מוצב צבאי השוכן בראש רכס הר החרמון, המתנשא לגובה שלמעלה מאלפיים מטרים. המוצב הוא אחד המקומות האסטרטגים בגזירת הצפון, ובאחד מלילות החורף הקרים בשעה שתיים לפנות בוקר, סייר הקצין התורן במוצב, כשמתוקף תפקידו עליו לוודא שכולם ישנים והכל ערוך למחר. כשעבר ליד חדר האוכל הבחין לפתע בקבוצת חיילים שיושבים בתוכו ונרות מרצדים לפניהם, הקצין נעמד בפתח ואמר 'חבר'ה מה קורה, לכו לישון השעה מאוחרת, מחר ההשכמה בשעה חמש לפנות בוקר'.

החיילים אפילו לא הביטו לעברו, הם היו מרוכזים בלוח עם אותיות ומספרים שהיה מונח לפניהם. 'מה אתם עושים שם'?! שאל הקצין, ואחד החיילים השיב לו: 'סיאנס'. הקצין לא ידע מה זה 'סיאנס' ואחד החיילים התנדב להסביר לו ש'סיאנס' זוהי צורת תקשור עם נשמות שנפטרו, על ידי שמניחים כוס על לוח שיש בו את כל אותיות ה-א' ב', וכן מספרים מאפס עד תשע, ולאחר מכן מדליקים נרות, והמתקשר מבצע זימון לרוחות המשוטטות. לאחר שבחרים את הרוח הרצויה, מתחילים לשאול את הרוח שאלות, והתשובה מתקבלת על ידי תנועת הכוס על גבי האותיות והמספרים, כאשר אחד הנוכחים מצרף אות לאות ומספר למספר וכך מרכיבים מלים ומשפטים שמישיבה הרוח. כאן המקום לומר שה'סיאנס' הוא אחד ההוכחות להישארות הנפש ולקיום מערכת של שכר ועונש, משום שבים השבת לא ניתן לבצע תקשור עם הנפטרים (סנהדרין סה:). הסיבה לכך משום שכל הנשמות המשוטטות והנשמות הכלואות בגיהנום, בשבת הן עולות למעלה ואין הדין שולט בהם, ועל פי זה ניתן להבין שחילול שבת הוא דבר חמור מאוד ועל זה אמרה התורה (שמות לה, ג) "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת", כי המבעיר אש למטה (בעולם הזה) נשמתו לא תזכה למנוחה (למעלה) ביום השבת. כמובן שתקשור עם נשמות אסור באיסור חמור מהתורה שנאמר (דברים יח, י-יב) "לא ימצא בך... ושואל אוב וידעוני ודורש אל המתים, כי תועבת ה' כל עושה אלה", כלומר שהתורה אוסרת לתקשר עם נשמות המתים. דבר נוסף שצריך לדעת על 'סיאנס', שכל המתעסקים בזה נפגעים בגוף ובנפש, אך לצערנו החיילים שעשו את ה'סיאנס' לא ידעו זאת.

הקצין שמוצאו היה מקיבוץ 'השומר הצעיר' לא הכיר כלל במושג של נשמה, ולכן לגלג על כל העניין וראה בו כאחיזת עיניים, אך לפתע שמע את אחד החיילים מזמן נשמה ושואל לשמה, והנשמה הזדהתה בשם של חברו הטוב מהקיבוץ שנהרג כחייל סדיר במלחמת יום הכיפורים. הקצין שקפץ על ההזדמנות להוכיח שהכל אחיות עיניים, ניגש לחיילים ואמר להם 'קעת אוכיח לכם שמה שאתם עושים זו אחיות עיניים, השם שאמרתם הוא חברי הטוב מהקיבוץ ואני אשאל אותו על כמה עניינים שרק אני והוא יודעים, ותראו שהוא לא ידע להשיב לי משום שאין מושג כזה הנקרא 'נשמה', וברגע שאדם נפטר הוא לא ממשיך לחיות בצורת חיים שונה - כפי שאתם טוענים שיש נשמה המתקיימת ללא הגוף.

לאחר סידרת שאלות התברר לקצין המופתע שבהחלט יש נשמה ויש קיום חיים לאחר המות, מאחר שחברו הטוב השיב לו על כל השאלות שנשאל על מאורעות שהתרחשו בקיבוץ מתקופת ילדותם שאיש לא ידע עליהם לבד

מאותו הקצין. לסיום שאל הקצין את נשמת חברו 'מה אני יכול לעשות עבורך', והכוס החלה לזוז על גבי האותיות שהצטרפו למלה 'ק-ד-י-ש'. בתחילה הקצין לא הבין את משמעות המלה, אך החיילים הסבירו לו שהנשמה מבקשת שיאמרו עליה 'קדיש'. הקצין לא ידע מה זה 'קדיש', אך הוא התחייב לומר אותו. ואכן למחרת התאספו עשרה חיילים בבית הכנסת של המוצב, ואמר קדיש על נשמת חברו.

למחרת בלילה שב הקצין לחבורת החיילים, וביקש מהם לזמן את הרוח של חברו בכדי לשאול אותו אם הוא מרוצה מאמירת הקדיש, אך הרוח לא הופיעה. החיילים לא התייחסו עד שזימנו רוח אחרת ששוטטה בחדר, ושאלו אותה היכן רוחו של החייל שאתמול תקשר עמהם. התשובה שקיבלו הכתה את כולם בתדהמה, הרוח סיפרה להם שהבוקר מישוהו אמר על נשמת החייל 'קדיש', ולכן היא עלתה לגנוי מרומים מבלי להתייחס עוד בשוטטות בעולם ממקום למקום. באותה העת - מספר הקצין - לא הפנמתי את משמעות המידע, כיצד יתכן שמספר מלים שאמרתי בשפה לא ברורה, זכיתי לעזור לחבר טוב. בנוסף לא הבנתי מה הכוונה 'לעלות לגנוי מרומים' - מה יש בשמים חוץ משמש ירח וכוכבים, אך לימים כששבתי בתשובה וזכיתי להכיר את בורא עולם ולשמור תורה ומצוות, בררתי מהו כחו של הקדיש, והבנתי שהקדיש גורם תועלת לחיים ולמתים בזכות התוכן שבו, העוסק בקידוש ה'.

תועלת הקדיש לנפטרים

הקדיש אינו מועיל רק לחיים בכדי לכפר על כל עון וחטא, ולהשפיע טהרה וחיים למי שאומרו בכוונת הלב, אלא יש בו גם מעלה גדולה לנפטרים. לפני כמה שנים סיפר לי יהודי שגיסו נתעוור ל"ע, ועיורנו היה מוחלט עד שהוכר ב'ביטוח לאומי' כעיוור עם תעודה. אשתו סעדה אותו ודאגה לכל מחסורו, ולימים חלתה אשתו במחלה הידועה ולאחר ייסורים נפטרה לבית עולמה.

במהלך ימי השבעה התחוללה סערה בבית האבל, בימים הראשונים אמר הבעל העיוור קדיש על רעייתו, אך לפתע דפק על השלחן ואמר בכעס רב שבשום פנים ואופן אינו מוכן להמשיך ולומר את הקדיש. הנוכחים לא הבינו מדוע הוא מתנגד לאמירת הקדיש, אך הבעל העיוור עמד על שלו בכל תוקף שלא לומר קדיש, כשטענתו העיקרית היתה שאין הוא בא בטענות לבורא עולם מדוע עיוור אותו, על עצמו מקבל הוא דין שמים בדומיה, אך על אשתו שהיתה מסורה אליו וגמלה עמו חסד בכל עת כשדאגה לכל צרכיו והיתה עבורו לעיניים כאשר הוליכה אותו לכל מקום שנזקק, על מותה אינו מוכן לשתוק ולקבל דין שמים, ולכן אינו רוצה לכבד ולשבח את בורא עולם באמירת הקדיש. כשסיים העיוור האלמן את דבריו פרץ בבכי תמרורים, ולנוכחים היה קשה מאוד להרגיעו, אך גם כשנרגע לא היה מוכן לומר את הקדיש בשום פנים ואופן. כמובן שהנוכחים שתקו, משום שאי אפשר לשפוט את האדם בעת צער.

כחודשיים לאחר השבעה חל יום הכיפורים, ואחד מבני המשפחה התנדב להביא את העיוור האלמן לבית הכנסת שיששה שם במהלך היום הקדוש. העיוור ישב דומם במהלך כל התפילות, עד שנרדם, ובעת שהגיעו הקהל להוצאת ספר תורה ונעמד הציבור על רגליו לכבוד התורה, היה העיוור באותה העת ישן על הכסא. מספר לי גיסו, ניגשתי לגיסי העיוור וטפחתי לו על שכמו להקיצו שיעמוד לכבוד ספר התורה, העיוור התעורר ומיד נעמד ואמר בהתרגשות רבה 'החלום שחלמתי היה חלום אמיתי'.

וכך סיפר העיוור בסיום התפילה: כאשר נרדמתי ראיתי בחלומי את ארון הקודש של בית הכנסת הנוכחי (אותו זכר מהימים בטרם כבה מאור עיניו), כאשר מסביב להיכל עומדות נשמות רבות הלבושות בבגדי לבן. וכאן המקום לציין שהשלחן ערוך והרמ"א פסקו (אורח חיים סימן תרכ"א, ו) שביום הכיפורים כשם שיש דין לחיים, כך יש דין לנפטרים מי סיים את תיקונו בגיהנם ויכנס לגן עדן, ומי צריך לרדת שנית לעולם הזה לתקן את מעשיו, ומי יעלה בגן עדן למדרגה גבוהה יותר. ועל זה אנו אומרים בתפילה 'ספרי חיים ומתים נפתחים לפניך' ומטעם זה נהגו הקהל ביום הכיפורים לנדב צדקה לעילוי נשמת הנפטרים, בכדי לפדותם מן הדין.

ממשיך העיוור ומספר: בין הנשמות העומדות מסביב להיכל ראיתי את רעייתי המנוחה, תחושת שמחה מילאה את ליבי, בפרט כשראיתי שהיא מאירה וזהרת באור יקרות. אך להפתעתי רעייתי הביטה בי בכעס, ותחושת השמחה התחלפה בתדהמה, מדוע היא כועסת עליי. אך רעייתי לא השאירה מקום לתהיות ואמרה לי 'אמור לי איזה דבר רע עשיתי לך בחיי, שאתה גומל עמי רעה כל כך גדולה'. בתחילה לא הבנתי את דבריה באיזו רעה מדובר, אך היא המשיכה ואמרה 'מדוע אינך אומר עלי קדיש, אין לך מושג עד כמה בעולם הנשמות אנו זקוקים לאמירת הקדיש, הדבר הוא כמו אוויר לנשמה בעבורנו, משום שבעת שאומרים קדיש ומשבחים את בורא עולם, הקב"ה מעלה את

הנשמה הקרובה לאותו אדם האומר קדיש וגומל עמה חסד, ואף מציל אותה מדינה של גיהנם ומכניסה לגן עדן (וכן מבואר בזהר הקדוש - פרשת בחוקת), וכי יעלה על הדעת שאדם האוהב את רעהו, באהבתו ימנע ממנו אוויר לנשימה, ולכן שאלתי אותך מדוע אתה גומל עמי רעה תחת כל הטובה שגמלתי עמך'. באותו הרגע - אמר העיור - הרגשתי שכל טענותי נמוגות מול דרשתה של רעייתי, והתחייבתי בחלומי לומר קדיש לעילוי נשמתה.

בטרם הסתיים החלום השמימי הוסיפה רעייתי ואמרה 'דע לך שהחלום אמת, והסימן לכך יהיה שבעוד מספר רגעים - אחי - דהיינו גיסך, יעיר אותך ויאמר לך לקום לכבוד הספר תורה היוצא מן ההיכל'. החלום נגזר, ורגע לאחר מכן טפחת על שכמי ואמרתי לי את המשפט שנאמר לי בחלום, לכן התרגשתי כל כך ואמרתי 'החלום שחלמתי היה חלום אמת', וכבר באותו ביום הכיפורים חזר האלמן העיור לומר קדיש על רעייתו המנוחה, וממעשה זה אנו למדים עד כמה מעלת הקדיש גבוהה שבכחה להשפיע טובה על החיים ועל הנפטרים. (מעבר לסגולה).

מעשה במעלת הקדיש על הנפטרים

בספר 'האיש על החומה' (תולדות חייו של רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, ח"א עמ' 345), מסופר מעשה נורא על חשיבות הקדיש: אשה מכובדת ובעלת עסק מבוסס בפרשבורג, היתה נוהגת במשך שנים רבות להביא מידי פעם תרומה ליישיבה, בתנאי שיגידו ביישיבה קדיש תמידי לעילוי אותן נשמות גלמודות שאין מי שיגיד קדיש אחריהן. והישיבה אכן העמידה בחור מיוחד שאמר קדיש לטובת נשמות אלו.

לימים, הסתלק לעולמו בעלה של האשה, ומכיון שהוא ניהל את העסק יחד איתה, פגעה פטירתו בעסק שהלך והצטמצם עד שנסגר כליל. מצבה הכלכלי של האשה הלך והחמיר, וברבות הימים נפל עליה עול נוסף, כאשר הגיעו שתי בנותיה לפרקן, והיה צריך להשיאן. נשאה האשה את סבלה בדומיה, וקבלה עליה את הדין באומץ, והשלימה עם גורלה. אולם על דבר אחד לא יכלה לוותר, ולבה היה מר עליה ביותר והכאיב לה עד מאד, והוא ענין הקדיש שעלול להתבטל אחרי שהפסיקה את הקצבתה למטרה זו.

במר נפשה, עלתה להנהלת הישיבה ושטחה את בקשתה, שהישיבה תמשיך גם הלאה את אמירת הקדיש לעילוי נשמות הגלמודים, עד שירחיב ה' גבולה ותחזור לתמוך ביישיבה כמקודם. ראשי הישיבה התרגשו מתום לבה וצדקת נפשה, והבטיחו למלא את מבוקשה, ולשמור על אמירת הקדיש כמו שהיה עד עתה. הבטחה זו מילאה את נפשה אושר אין קץ, וכשברק של אושר מנצנץ מעיניה הנוגות, נפרדה מראשי הישיבה ופנתה ללכת לדרכה.

מעתה, שוב לא העיק עליה כל כך מצבה היא, ואפילו מצב שתי בנותיה שהגיעו מזמן לפרקן. כי מרגע שענין הקדיש לנשמות הגלמודות הובטח לה, כמעט שלא חסר לה כלום בעולמו של הקב"ה. ובענין שתי בנותיה, שמה מבטחה בה' - אבי יתומים ודיין אלמנות, והוא הרחום וחנן יראה בודאי בענין של שתי בנותיה, ויזמין להן את זיווגן ואת כל צרכיהן.

בצאתה לרחוב, בא למולה יהודי ישיש בעל הדרת פנים נדירה, כשזקן צח כשלג יורד על פי מידותיו, ובירכה לשלום. הופתעה האשה מהסברת הפנים הלבבית של הזקן הבלתי מוכר לה, והפתעתה גדלה שבעתים בעת שהזקן התקרב אליה ונכנס איתה בשיחה, תוך התעניינות במצבה ומצב בנותיה. נאנחה האשה קשות, ושטחה לפניו את מר גורלה, ואת נפילתה מאיגרא רמה לשפל המדרגה, עד שאין לה את האמצעים ההכרחיים להשיא את בנותיה הבוגרות. מהו הסכום המשווער הדרוש לך להוצאות הנישואין של בנותיך? שאל הזקן. לשם מה חשוב לכבודו לדעת? השיבה האשה בתמהון, ונקבה בסכום משוער. שלף הזקן גיליון נייר, ורשם הוראה לבנק המקומי לשלם לאשה את הסכום שנקבה. אולם בטרם שם את חתימתו, הביע משאלתו שהיות ומדובר בסכום רציני מאד, רצוי שתהא חתימתו בנוכחות עדים, שיראו במו עיניהם כשהוא חותם אישית על ההמחאה, ויאשרו זאת בחתימת ידם. נרגשת ומופתעת ממה שהתרחש, עלתה לאולם הישיבה, ובקשה משני בחורים להילוות אליה.

משראה אותם הזקן, הציע להם שיתכוננו איך שהוא חותם את חתימתו על הוראת התשלום, וליתר ביטחון בקש מהם פיסת נייר, ורשם עליה את חתימתו על הוראת התשלום הנכבד לידי האשה, והורה לה שתלך ותפדה את ההמחאה למחר בבוקר.

כל הענין נראה לאשה ההמומה תמוה ומוזר, מה ראה הזקן הזר הבלתי מוכר לה פנים כל כך ולהראות רוחב לב כזה, עד כדי כיסוי הוצאות הנישואין של שתי בנותיה. אך אף על פי כן, הזדרזה למחר לסור אל הבנק, ובלב

פועם ניסתה את מזלה. כשבחן פקיד הבנק את ההמחאה, הוא הביט באשה במבט תוהה, מסתכל פעם ופעמיים וכולו נבוך ומשתאה, תוך הבעת סימני מבוכה ביקש מהאשה להמתין, והוא נכנס עם ההמחאה למנהל הבנק שהיה גם בעליו.

וכאן התרחש מאורע מסעיר ביותר. כשראה מנהל הבנק את ההמחאה - צנח מכסאו והתעלף, בבנק קמה מהומה. הפקידים ששמעו על המתרחש, הכניסו מיד את האשה לחדר צדדי והפקידו עליה שומר לבל תתחמק, תוך חשד שיש כאן ענין עם מעשה מרמה. אחרי ששבה רוחו של מנהל הבנק, בקש לראות את האשה שהגישה את ההמחאה לפרעון. בהיכנסה שאל בבהילות, אימתי וכיצד קבלה את ההמחאה. רק אתמול קיבלתי אותו מיהודי מכובד בעל הדרת פנים, וישנם אפילו שני בחורי ישיבה היכולים לשמש כעדים, שראו איך כותב ההוראה חתם על ההמחאה - ענתה האשה כמתנצלת. האם תוכלי לזהות את האיש, אם אראה לך אותו בתמונה? שאל המנהל. בודאי אזהה אותו, ואין לי כל ספק שגם שני הבחורים יוכלו לזהות אותו, ענתה.

הורה המנהל להביא לפניו את דיוקנו של אביו המנוח, וכשהוצגה התמונה בפני האשה, הצביעה ללא היסוס עליו כעל האיש שנתן לה את ההמחאה. מיד ציווה המנהל לפרוע את ההמחאה, ושלח את האשה לדרכה.

אחרי שהלכה האשה, סיפר המנהל לנוכחים כי האיש שמסר את ההמחאה לאשה, היה לא אחר מאשר אביו שהלך לעולמו לפני עשר שנים. בלילה הקודם, הופיע אביו בחלום ואמר לו בזה הלשון: "דע לך, כי מאז שסרת מדרך הישרה והתחתנת עם אשה נכריה והפסקת לומר עלי קדיש, לא מצאה נשמתי מנוחה, עד שבאה אשה פלונית וציוותה להגיד קדיש עבור נשמות שאין מי שיאמר קדיש אחריהן, וקדיש זה, שאמרו בני הישיבה לפי פקודת האשה, גרם לי עילוי ונחת רוח לנשמתי. לכן עתה שמע בקולי, אשה זו תופיע מחר בבנק שלך עם המחאה שמסרתי לה לכיסוי הוצאות נישואי שתי בנותיה, ועליך לפרוע את ההמחאה כולה.

כשקמתי בבוקר נפעם מהחלום, סיים המנהל, סיפרתי לאשתי את דבר החלום, אך היא מצידה לעגה על חלומותיי, אולם משהופיעה האשה עם ההמחאה, הבנתי שאכן החלום אמת היה.

סיים מורנו רבי יוסף חיים זוננפלד את סיפורו ואמר: ומי היו שני הבחורים? אני וחברי רבי יהודה גרינוואלד. ואותו מנהל בנק, נהיה לבסוף בעל תשובה גמור, אשתו התגיירה כדין, וזכו להקים בית נאמן בישראל.

"שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת שְׁבִתוֹךָ" (כג, ג).

היונה שומרת שבת

דבר פלא הובא בספר "עין יעקב" על מסכת סוטה (לח:), והוא כי היונה מכירה בתבואה שנקצרה בשבת - ואינה אוכלת ממנה! ובספר "פרדס יוסף" (ויחי אות ג), הביא בשם היעב"ץ מופת חותך לקדושת יום השבת, שהיונה אינה תולשת בשבת מן המחובר. וזהו שאנו מזמרים בשבת: "יונה מצאה בו מנוח".

ואמר לי המקובל הרב אורי נורי שליט"א, כי טבעה של היונה שאינה משנה מקום אכסניה שלה, והיכן שעשתה בפעם הראשונה את הקן שלה - שם תהיה תמיד ולא תלך במקום אחר.

ובספר "דברי שאול" (פר' נח) כתב: מצאתי בסידור היעב"ץ, ששמע כי יש מופת על שבת [מלבד נהר הסמבטיון], שהיונה אינה תולשת מן המחובר בשבת. והנה אם אמת הדבר, ניתן למצוא לכך רמז במה שמצאה היונה מנוח ביום השבת. וזאת, משום שקדושת השבת עליה, ומרגישה היא שאין לתלוש מן המחובר. ולדעתי, זהו שאמר הכתוב (בראשית ח, יא): "ותבוא אליו היונה 'לעת ערב' והנה עלה זית טרף בפיה". כי כל השבת לא הייתה תולשת, ורק לעת ערב [לאחר צאת השבת], עלה זית טרף בפיה, וזה רמז נפלא. (להתעדן באהבתך).

"שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת שְׁבִתוֹךָ מִקְרָא קֹדֶשׁ" (כג, ג).

שמר על קדושת השבת - וזכה בעושר רב

מעשה שהיה, באברך בעל משפחה ברוכת ילדים, אשר במשך שנים רבות חי בצניעות מופלגת, והסתפק במועט. והנה, ביום מן הימים, הוא הקים כולל גדול באזור מגוריו, שהתקציב שלו בכל חודש היה קרוב למיליון שקל! בנוסף לכך, הוא אף קנה דירות לכל שנים עשר ילדיו, ונעשה בעל צדקה עצום.

במשך כשנתיים אף אדם לא ידע מהיכן הגיע אליו הכסף. והנה, בבוא חג הפורים, בזמן שאותו 'גביר' - ראש הכולל היה קצת שתוי לרגל מצוות היום, בעת ביקורם של אברכי הכולל אצלו - חשף את המקור לכספו, וכך הוא סיפר: בקיץ, לפני כשלוש שנים, היה זה בחודש אב ה'תשע"ח שכרתי רכב ויצאתי עם כל משפחתי לטיול בצפון, בשילוב תפילות בקברי הצדיקים שבאזור. לאחר יום עמוס בחוויות רוחניות וגשמיות וצבירת כוחות להמשך, בדרכנו חזור, ירדנו את הירידות של טבריה, והנה לפתע אני מבחין כי מד הדלק מראה שהדלק נגמר. לא ראינו תחנת דלק בקרבת מקום, ולא חלף זמן רב, והרכב נעצר בצד הכביש.

כעת אני יושב עם 12 ילדים בכל הגילאים, עייפים סחוטים ואין דלק. מה עושים? מתפללים... וכך חולפת לה חצי שעה בתפילות, אך אף אחד לא עוצר לסייע. כבר חשבנו שאנחנו הולכים לבלות שם את הלילה, אך לפתע רכב יוקרתי נעצר על ידנו, הנהג, שהיה נראה עשיר מופלג, פתח את החלון, ומשראה שהמדובר ב'חרדים' - הוא הפטיר כמה מילות גנאי והמשיך בדרכו.

אלא, שלא עברו כמה דקות, והנה הוא חוזר למקום ואמר: תקשיבו! אני לא מעוניין לסייע לדתיים, אך כיוון שראיתי כאן ילדים קטנים, אני מרגיש צורך לסייע. אך תדעו, אני לא מסייע לעולם לדתיים. הוא שאל אותי מה הבעיה, ואמרתי לו שנגמר לנו הדלק, ואנו צריכים להביא דלק מהתחנה הקרובה.

אותו נהג נענה לבקשתי, ולקח אותי לתחנת דלק קרובה, אך כל הדרך הוא קיטר על כך שהחרדים סחטנים ולא נושאים בנטל.... כשהגענו סוף-סוף לתחנת הדלק, ירדתי לקנות דלק, אך מיד שבתי לרכב ואמרתי לנהג: סליחה! אני לא יכול לקנות כאן. לשאלת הנהג מדוע? עניתי: תקשיב טוב, אני אוהב את אבא שבשמים, ואבא שלי גם הוא אוהב אותי. אני לא רוצה בשום פנים ואופן להכעיס את מי שאני אוהב. הנהג העשיר לא הבין את כוונתי, ואז הראיתי לו את השלט הגדול שכתוב שם 'כאן פתוחים בשבת', ומי שפותח בשבת ועוד כותב זאת בענק - אני לא מעוניין לסייע בידו זה חילול ה'.

הנהג העשיר, שגם כך היה עצבני וכועס, פער שוב את פיו וסינן כמה משפטים, וגער בי על כך שאני משאיר משפחה באמצע הכביש בשתים בלילה, ו'הכל בגלל השבת שלכם'. והחזיר אותי לכיוון רכבי, השאיר אותי שם וברח כל עוד נשמתו בו.

אלא, ששוב לאחר עשרים דקות הוא חוזר ואמר: אני לא בא לי לעזור לך, אני לא עוזר למשוגעים. אבל מה הילדים אשמים?! החלטתי בשביל הילדים לקחת אותך לתחנת דלק רחוקה ששם שומרים שבת. ואכן הוא לקח אותי עד לתחנת דלק רחוקה, כאשר כל הדרך פיו מלא 'שבחים' על כמה החרדים גרועים והם נטל על הציבור וכו'. לאחר שחזרנו לרכב, הודיתי לו מאוד והשאירתי אצלו את פרטיי האישיים, למקרה שיצטרך פעם משהו. נסענו לביתנו והעניין נשכח ממני.

כעבור תקופה, אני מקבל טלפון: שלום, כאן מדבר אריק, פגשתי אותך בכביש בירידות לטבריה. האם אתה זוכר אותי? עניתי לו: כן, בוודאי שאני זוכר, תודה על הכל, אבל מה עכשיו? עוד פעם אתה רוצה לגעור בי? ענה הלה: הפעם זה בעניין אחר, וכך הוא מספר: אבי נפטר והשאיר לי ירושה בשווי של קרוב למיליארד דולר. הוא כתב בצוואה, שהוא רוצה שחצי מכספו ילך לאדם שה' אוהב אותו. אני כבר זמן רב חושב למה כוונתו, והנה אני נזכר, שלפני כמה חודשים פגשתי אותך ואמרתי שאתה לא רוצה למלאות דלק בתחנה המחללת שבת, כי אתה אוהב את הקב"ה והקב"ה אוהב אותך, לכן אתה לא תסייע למי שמצער אותו. ואמרתי לעצמי, כי אתה הוא האיש אליו אבא שלי התכוון, ואני רוצה לפגוש אותך ולהעביר לך נכסים העומדים על מאות מיליוני דולרים... ההמשך הוא, שמאותם רווחים של המשרדים לבד, אני יכול לחיות בעושר כל ימי, ולהחזיק כולל ולתת צדקות במיליון שקל לחודש...

רואים מכאן דבר גדול, שכאשר האדם עושה למען הקב"ה ובפרט בענייני השבת, הקב"ה מחזיר לו. ולא רק שלא ניזוק, אלא זוכה כבר בעולם הזה לישועות גדולות. גם אנחנו, כאשר מזדמן לנו ניסיון בענייני השבת, נעמוד בזה בע"ה בכל הכוח, ולא נתפתה לאתרים מפוקפקים, ואז נזכה שהקב"ה ירעיף עלינו אהבה בכל העניינים.

"אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם" (כג, ד).

קידוש המועדים מסור לבית דין

"אתם" כתיב, ודרשו בו (ר"ה כה.) אשר תקראו אתם. מכאן, שקידוש המועדים מסור לבית דין, ואפילו אם קבעוהו שלא בזמנו, ואפילו עשו זאת בטעות. והוא שדרשו רז"ל, אתם - אפילו שוגגים, אתם - אפילו מוטעים. וכן אמר הכתוב (שמות יב, ב): החדש הזה לכם, כלומר שלכם הוא.

וכתב רבנו החיד"א בספרו חומת אנך רמז לכך אפשר "אשר תקראו אתם במועדם", אתם ראשי תיבות, אנוסים, תועים, מזידין, שאף באופנים אלו החודש יהיה מוקדש על פי עמ"י.

וכן תמצא בפרקי רבי אליעזר (פ"ח), בכ"ח באלול נבראו חמה ולבנה, וימים ולילות תקופות ועיבורין היו לפני הקב"ה והיה מעבר את השנה, ואחר כך מסרן לאדם הראשון. שנאמר (בראשית ה, א): זה ספר תולדות אדם. ואדם מסרן לחנוך, שנאמר (בראשית ה, כד): ויתהלך חנוך את האלהים. וחנוך לשם, ושם לאברהם, ואברהם ליצחק, ויצחק ליעקב, עד שבאו למצרים. שנאמר (שמות יב, א): בארץ מצרים לאמר. מהו לאמר? אמר הקב"ה: לך אמור להם, עד עכשיו היה אצלי סוד העיבור, מכאן ואילך - שלכם הוא לעבר את השנה.

וכך היו ישראל נוהגין לעבר את השנה בארץ, כשגלו לבבל - היו מעברין אותה על ידי הנשאים בארץ. בקש יחזקאל לעבר את השנים בבבל, אמר לו הקב"ה: אין לך רשות לעבר את השנה בחוץ לארץ, ישראל שבארץ יעברו את השנה. מכאן אמרו, אפילו צדיקים וחכמים בחוץ לארץ, ורועי בקר בארץ, אין מעברין את השנה אלא על ידי הדיוטות שבארץ.

וכיצד מעברין את השנה? היו מביאים ספר תורה לפניהם, והיו עושין גורן עגולה, ויושבים הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו. ונותנים פניהם למטה לארץ, ועומדים ופורשים כפיהם למעלה לאביהם שבשמים. וראש ישיבה מזכיר את השם, ושומעין בת קול כלשון הזה: וידבר ה' אל משה לאמר. ואם עון הדור גורם - אין שומעין כלל. ואשריהם העומדים במקום ההוא בשעה ההיא, שנאמר (תהלים פט, טז): אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון, באור פניו של הקב"ה הם מהלכין. עכת"ד.

ומכאן יש ללמוד מעלת הארץ הקדושה, וכמה היא חביבה לפני המקום. וכן אמרו בירושלמי (סנהדרין פ"א ה"ב): "אל יתר זקני הגולה" (ירמיה כט, א), אמר הקב"ה: ביותר הם עלי זקני הגולה. חביבה עלי כת קטנה בארץ ישראל מסנהדרין גדולה בחוצה לארץ. וכשהיו הזקנים מתקבצים בלשכת הגזית שבמקדש, והיו אומרים מקודש מקודש אחר שקבלו עדותן של עדים, היה אותו יום נקבע בשמים על פי סנהדרין גדולה של מעלה, לישיב בדין לדון העולם בראש השנה. והיה הקב"ה והסנהדרין של מעלה מסכימים על ידם וגומרים את דעתם. ועל זה אמר הכתוב (תהלים נז, ג): אקרא לאלהים עליון לאל גומר עלי, כלומר שהיה מסכים ומשלים עמהם. (רבינו בחיי).

"בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרֵבִים פֶּסַח לֵה" (כג, ה).

רמזי הכתוב

בארבעה עשר לחודש - סופי תיבות: שרה. לרמז כי (ע"י תוס' ב"ק צב. ד"ה כאשר) בניסן נפקדה שרה. פסח לה' - עת רחמים הוא לפני הקב"ה, ורגיל לרחם על בריותיו בעת הזאת, מבראשית עד היום. פסח - פה סח, פה שסח "במה אדע" - גרם לבניו להשתעבד עד זה העת. פסח לה' - עם האותיות גימטריא רד"ו, סוד זה מסר יעקב לבניו (בראשית נ, כה): פקוד יפקוד אלהים אתכם. פה סח - פה שבמרכבה סח ואמר לפני הקב"ה: הגיעה עת שתגאל ישראל, כי אותיות שבמרכבה מלמדן סניגוריא על ישראל. (מושב זקנים בשם ר"א מגרמייזא).

"וַיֹּדֶבֶר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְקִצְרְתֶּם אֶת קִצְרָהּ וְהִבֵּאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קִצְרֵיכֶם אֶל הַכֹּהֵן" (כג, י).

התכלית האמיתית - לימוד התורה

מזן ראש הישיבה רבי יהודה צדקה צדוק"ל בספרו 'קול יהודה', מסביר את הקשר בין הפסוקים הללו עם פרשת העומר. כי הנה יש לשאול: מדוע תלתה התורה את מצות העומר בקציר - מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות, ולמה לא קבעה התורה תאריך מיוחד לספירת העומר כמו בשאר החגים, אם באחד או בעשור לחודש? **ונראה** לומר בס"ד על פי דברי הזוהר בפרשתנו, האומר כי תכלית ספירת העומר הוא בכדי שנהיה מוכנים לקבלת תורה. ולכן צריכים להיטהר כדרך שהאשה סופרת להיטהר לבעלה, וכך בני ישראל נצטוו לספור שבעה שבועות - להיטהר מטומאת מצרים ולקבל את התורה. וזה הטעם שתלתה התורה את ספירת העומר עם ראשית הקציר, כי האדם עובד כל השנה בשדה, חורש וזורע, ועדיין לא הגיע לתכלית. ורק בעת הקציר כשקוצר יגיעו מהשדה רואה שעמלו עשה פירות. ופן יחשוב האדם, כי זה הוא כל תכליתו בעולם הזה, לכן צותה תורה שהתכלית האמיתית היא,

שבעת הקציר יספור שבעה שבועות בכדי להגיע לתכלית האמיתית - והיא קבלת התורה, כי בכל שנה צריך הכנה חדשה לקבלתה.

ומעתה, יתיישב מאמר המדרש בפרשת אמור (ויקרא רבה אמור פכ"ח ס"א): דבר אל בני ישראל והבאתם, הדא הוא דכתיב (קהלת א, ג): מה יתרון לאדם בכל עמלו, כלומר, בא לרמוז לנו, כי גם בזמן שהאדם הגיע לתכלית העבודה וקוצר שדהו, עדיין אין לו יתרון, אבל בעמלה של תורה יש יתרון. והסבר הענין הוא, על פי מה ששמעתי מפי מורי ורבי מרן ראש הישיבה הגאון רבי עזרא עטייה זצ"ל על דברי הגמרא (פסחים נ.) פסוק אחד אומר (תהלים נו, יא): כי גדול עד שמים חסדך, ופסוק אחר אומר (תהלים קח, ה): כי גדול מעל שמים חסדך? לא קשיא, כאן בעושין לשמה, וכאן בעושין שלא לשמה.

ושאל הרב הנוכח, מה ההבדל אם 'עד' השמים או 'מעל' השמים? וכי לא די לאדם שיקבל שכר עד השמים, ומה יתרון יש לעושים לשמה בכדי לקבל למעלה מן השמים? והסביר, כי 'עד' השמים - פירושו עד הטבע, כלומר תפילתו תהיה מקובלת עד הטבע ולא יותר. מה שאין כן העושים לשמה - יהא כוחם למעלה מהטבע, כדוגמת רבי חנינא בן דוסא שאמר לבתו: מי שאמר לשמן וידלוק יאמר לחומץ וידלוק (תענית כה.), שזה למעלה מהטבע. ובכך מראה על מעלתו העצומה, לעומת הלומד תורה שלא לשמה שאינו מסוגל לפעול רק עד הטבע.

"וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הַבִּיאְכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפֶה שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת תִּקְיַמֹּת תִּהְיֶינָה" (כג, טו).

ישראל ספרו את העומר במדבר

בפירוש 'אור החיים' הקדוש מבואר, כי בני ישראל נצטוו לספור ספירת העומר בעודם במדבר, טרם כניסתם לארץ ישראל. ואף שהקדים לומר (לעיל פסוק י): "כי תבואו אל הארץ וגו' וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר" וגו', דמשמע שמצוות ספירת העומר נוהגת רק אחר ביאתם לארץ, לכן אמרה תורה כאן: "ממחרת השבת", לומר כי מעכשיו תתחילו לספור, עוד קודם ביאתכם לארץ.

וכן מפורש בר"ן על הרי"ף (מסכת פסחים דף כח.) וזה לשונו: ובהגדה גם כן אמרו, בשעה שאמר להם משה (שמות ג, יב): 'תעבדון את האלהים על ההר הזה', אמרו לו ישראל: משה רבנו! אימתי עבודה זו? אמר להם: לסוף חמשים יום. והיו מונין כל אחד ואחד לעצמו, מכאן קבעו חכמים לספירת העומר. עכ"ל.

"וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת" (כג, טו).

זהירות מלצער את הזולת

בגיליון השבועי של הרב יואל ארזי שליט"א, מובא מעשה נפלא על החתם סופר זצ"ל:

פעם בשעת רעווה דרעווין ישבו בחורי הישיבה של החתם סופר, ודברו ביניהם כי רבם - ה"חתם סופר" הינו אדם קדוש עליון, ובוודאי הוא זוכה מפעם לפעם לגילוי אליהו. משכך, העיזו פנים וביקשו מרבם שיתן להם פעם אחת את הזכות לראות את אליהו הנביא. נענה להם החתם סופר, והבטיח להם נאמנה כי לא ירחק היום והם יזכו לכך. זרחו פניהם של התלמידים, ומני אז החלו בהכנה דרבה לקראת הפגישה הנכספת עם אליהו הנביא. הם התחזקו בתורה ויראת שמים, והמתינו בקוצר רוח לרגע המיוחל.

לימים, נכנס אל היכל הישיבה הלך עני ומסכן, אשר מראהו המשונה עורר דחיה, כמה מהבחורים שהיו בעלי מידות אציליות נגשו אליו, הושיטו לו את ידם והתעניינו בצרכיו ובמעשיו, והציעו לו עזרה במה שיבקש. אך מנגד, היו כמה מהתלמידים אשר מתוך ילדות שהייתה בהם, גיחכו עליו ולא התנהגו עמו כמו שצריך. חיוכם של הללו - הופסק ברגע שהחתם סופר נכנס לבית המדרש, וביקש מאותו אדם להתלוות אליו. לאחר זמן מה, כאשר הסתגרו בחדרו של החתם סופר, יצא רבי משה מהחדר, ונכנס להיכל בית המדרש כאשר מתיחות ניכרת על פניו. הוא הורה לקבץ את כל הבחורים סביבו, ומיד פתח ושאל: הראיתם את ההלך העני שישב כאן? ענו כולם ואמרו כי אכן ראו אותו. האם הושטתם ידכם אליו לשלום? חלקם ענו כן, וחלקם השיבו שלא עשו כן.

המשיך החתם סופר ואמר להם: דעו, כי אותו הלך - היה לא אחר מאשר אליהו הנביא. אלו שהתייחסו אליו בכבוד, מובטחי שיהיו מורי הוראה בישראל ויזכו להרביץ תורה. ואלו שלא הקדימו פניו לשלום ולא התעניינו בשלומם, למרות שיש ביניהם גם מהתלמידים המובחרים - לעולם לא יזכו להרביץ תורה ולהורות הוראה, ויהיה להם רחמנא-ליצלן צער גידול בנים. אמנם אלו שגיחכו על מראהו המיוסר, יסטו רחמנא-ליצלן מהדרך הישר.

וכאשר אמר כן היה, אחד התלמידים שהתעלמו מההלך היה רבי יהודה מורדן, שהיה גדול מכל חבריו בענייני תורה והלכה, אך מעולם לא הצליח לשמש כרב. עוד תלמיד ענק בתורה היה רבי זעקיל פולק, שגם הוא לא זכה לומר 'שלום' להלך העני, ולמרות גדלותו העצומה בתורה לא זכה לכהן כרב. רק בנו זכה לכהן בחייו כרב קהילה חשובה, אלא שביום בהיר הוא נפטר בדמי ימיו. אביו רבי זעקיל הספידו ואמר: ידעתי שיתרחש דבר לא טוב עם בני, שכן החתם סופר אמר לנו כי יהיה לנו גם צער גידול בנים רחמנא-ליצלן, והדברים נתקיימו במלואם.

ממעשה זה ניתן להיווכח כמה צריכים אנו להיזהר בכבוד הזולת בכל מצב, וכמה מסוכן הזלזול בכבוד הבריות.

החזון איש היה ידוע ומפורסם בזהירותו בכבוד הבריות. ומסופר עליו, כי לעת זקנותו הוא הילך פעם ברחובה של עיר, ולפתע, למרות חולשתו, הוא תפס את רגליו ורץ כשהוא מתנשף לכיוון ביתו. שאלוהו מקורביו לפשר הדבר. ענה להם החזון איש: בדרכי, עברתי ליד ביתו של מי ממקורבי, ושמעתי קול מריבות העולה מביתם. חששתי כי בעוד רגע קט הוא יראה אותי עובר למטה, ועלול הוא להצטער מכך שמא שמעתי את הצעקות. ומפני שלא חפצתי שיהודי יצטער חלילה בגללי, אצתי לביתי כל עוד נפשי בי...

ביצד נדון לכף זכות?

יהודי אחד, רכש מכונית חדשה, והיה שמח בה מאוד. מעתה הוא יוכל לנסוע למירון ולמקומות הקדושים ככל אשר יחפוץ...

יום אחד, בעודו נוסע ברכבו החדש והנוצץ, והנה הוא רואה לפתע ילד עומד על המדרכה, ומשליך לעבר רכבו אבן גדולה. משיצא לבדוק את גודל הנזק, נוכח הוא לראות, כי האבן גרמה לשקע גדול ומכוער בפח הרכב. הלה כעס עד למאוד, והחל צועק על הילד שעמד נכלם ומבוויש ולא אמר מילה.

משראה כי הילד לא פוצה את פיו, שאל אותו בכעס: מדוע עשית לי כך? ענה לו הילד: כי רציתי שתעצור לי. ומדוע רצית שאעצור? הסכת ושמע. יש לי אח כבן 15 שהוא נכה, ואני לוקח אותו כל יום לסיבוב עם כסא הגלגלים שלו. וכעת הוא נפל מהכסא ובוכה כמו ילד קטן, ואין לאל ידי להושיע אותו. ומרוב הלחץ חיפשתי אדם מבוגר שיבוא להושיט יד ולסייע, עד שראיתי אותך עובר ברכב, ולא ראיתי ברירה אחרת מלבד לעצור אותך בצורה כזו.

מששמע האיש כן, התחלף כעסו לרחמים מרובים על הנער האומלל, ומיד ניגש להושיט עזרה ולסייע.

מני אז, מספר אותו יהודי, למדתי לדון כל אדם לכף זכות, ואפילו מי שזורק עליך אבן, מי יודע מה עומד מאחורי זה. ובכדי שלא אשכח את המסר, לא תיקנתי שוב את הנזק שנעשה ברכב, למען יעמוד כל העת לנגד עיני מה שאמרו חכמים: והוי דן את כל האדם לכף זכות!

"וספרתם לכם ממחרת השבת" (כג, טו).

הבירור בספירה - לפי מה שהוא אדם

אמרו רבותינו, כי ימי הספירה נועדו לתיקון ובירור המדות אחר יציאת מצרים עד קבלת התורה. ואמרו, "וספרתם לכם" - שתהיה ספירה לכל אחד. והכוונה בזה, שכפי שכל אחד משתוקק להיטהר, כך עולה בידו. שזהו כלל ופרט וכלל, פסח - כלל, גאולה לכל בית ישראל. ואחר כך ימי הספירה - פרט, לברר ספירה לכל אחד ואחד. ושבועות - חזר וכלל, מתן תורה. וידוע הוא, כי כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, ולכן הוא כפי מה שהאדם מברר בימי הספירה.

והענין גם כן, מכלל שצריך לפרט ומפרט שצריך לכלל, קודם הגאולה לכלל, ואחר כך נצרך כל אחד לברר חלקו, ואחר כך להתבטל שוב לכלל. וזהו שאמר החידושי הרי"ם זצ"ל (אמרי הרי"ם, בחוקותי): "אם אין אני לי מי לי" - פרט. "וכשאני לעצמי מה אני" - להתבטל לכלל. ועל ידי זה: והקרבתם מנחה חדשה - התחדשות בעבודת ה'.

"עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה'" (כג, טז).

ימי ספירת העומר הם כחול המועד

רבנו בחיי (כאן) כתב דבר נפלא, וז"ל: כבר ידעת, שאין הספירה אלא מ"ט, ועל כן תמצא טעם במלת "תספרו", ואינה דבקה למלת "חמשים". אבל "חמשים" דבק ל"והקרבתם", כי הספירה מ"ט, והקרבת ביום חמשים. שלא הזכירה תורה חג שבועות ביחוד כשאר החגים, ושיאמר כן: "בחדש השלישי בששי בו חג השבועות", כמו שאמר בפסח (לעיל

פסוק ו): "בחמשה עשר יום לחדש הזה חג המצות". בא ללמד, כי הוא חג נגרר אחר מצות העומר, ומ"ט יום הספורים בין ראשון של פסח עד השבועות, הנה הם כחולו של מועד בין ראשון של סוכות ושמיני עצרת. עכ"ל.

וכן כתב הרמב"ן (לקמן פסוק לו), וז"ל: והימים הספורים בינתיים, כחולו של מועד בין הראשון והשמיני בחג. עכ"ל. **"והקרבתם מנחה חדשה"** (כג, טז).

בכל יום יהיו בעיניך כחדשים

רמז לתורה שהיא מנחה חדשה, שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים (ספרי דברים ל"ג). כי בכל יום הוא בחינת נתינת התורה, שמתגלים טעמים לדיניה מחדש. ושתי הלחם חמץ - רומזים ליצר הרע, שהתורה תבלין כנגדו.

"והקרבתם מנחה חדשה לה" (כג, טז).

התאווות הרמוזות בלחם - יקריב אותם לה' יתברך

"מנחה חדשה לה" - ר"ת לחם. רומז לשתי התאווות הנקראות לחם. הלחם כפשוטו, ששקוע בתאוות האכילה. והלחם - כמו שכתב רש"י אצל יוסף הצדיק על הפסוק (בראשית לט, ו): "כי אם הלחם אשר הוא אוכל" - היא אשתו, אלא שדבר הכתוב בלשון נקיה.

ועל עניני תאוות אלו נאמר: "והקרבתם מנחה חדשה לה", בחינת קרבן שתי הלחם. וכמו שאומרים בזמירות: 'על שני לחם יבצעו תמימים', שהיהודי יזכך את שני הלחם ויתחדש בהם ככריה חדשה, מבחינת בהמה לבחינת אדם.

כי הנה הקב"ה בחר בישראל כבר ביציאת מצרים שאז נעשו ישראל לעם הנבחר, אבל לקבלת התורה לא זכו רק אחרי ימי הספירה. משום שלקבל את התורה זוכים רק אחרי שמתחדשים ככריה חדשה, ומקיימים "והקרבתם מנחה חדשה לה" בכל הענינים של לחם, שיהיו כרצון ה'. ובכך יוצא מבחינת בהמה העושה ככל תאוות לבה, ונעשה בבחינת אדם - שהוא שליט על עניינים אלו.

זו העבודה העיקרית של ימי הספירה - 'לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו, ולטהרנו ולקדשנו בקדושתך העליונה', קדושתך עליונה היא ע"י שמקדש את עצמו גם במותר לו, ועי"ז זוכה לקבלת התורה. (אור פני חיים).

"ידבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש" (כג, כד).

שם שד"י מברית את המזיקים

בחודש השביעי באחד - ס"ת: שדי. השביעי באחד לחודש - ס"ת למפרע: שדי. וכן, 'בחדש' - בגימטריא שדי. לומר, כי באותו יום נועד הקב"ה עם השטן המלמד קטיגוריא על ישראל. (מושב זקנים).

"ולקחתם לכם ביום הראשון" (כג, מ).

שמות הוי"ה מצילים מהרעות

ולקחתם לכם ביום הראשון, ראשון לחשבון עוונות (מדרש תנחומא, אמור פרשה ל').

הגאון רבי שמשון מאוסטרופולי זי"ע, אמר על הפסוק (תהלים לד, כ): "רבות רעות צדיק ומכולם יצילנו ה'", כי הנה בתוכחה שבמשנה תורה יש תרע"ו תיבות כאותיות רעו"ת. אך לעומת זה יש בתוכחה כ"ו פעמים שם הוי"ה, העולה כ", וכ"ו פעמים כ"ו עולה גם כן תרע"ו. ושמות אלו ממתיקים את הרעו"ת מן התוכחה, ומגינים עלינו מהם. וזהו שאמר: "רבות רעות צדיק", משה רבנו אמר תוכחה כמספר רעו"ת תיבות, אך: "מכולם יצילנו ה'" - שהשם הוי"ה מצילנו מהם, ע"כ דבריו הקדושים.

והוסיף על זה ה"קדושת ציון":

דהנה, תיבת 'עונות' במילואה כזה: עי"ן ו"ו נו"ן ו"ו תי"ו, בגימטריא גם כן רעו"ת. וזה מרמז, שהעוונות הם הגורמים עונשים ורעות. והנה אמר הפייטן (ליום ב' דסוכות), שהצ"ח כבשים הבאים במוספי סוכות, באים להגן עלינו מ-צ"ח קללות שבתוכחה אשר במשנה תורה.

וזהו שאמרו במדרש, ראשון לחשבון עונו"ת. שיום הראשון של סוכות, שמתחילין להקריב בו מהצ"ח כבשים, מגינים עלינו מצ"ח קללות שבתוכחה, שיש בה רעו"ת תיבות, העולה כחשבון עונו"ת. וזהו: ראשון לחשבון עונו"ת, כלומר ראשון להמתקת החשבון והגימטריא של מילת עוונות. (להתעדן באהבתך).

"פרי עץ הדר" (כג, מ).

בשרשי אילן האתרוג יש אותיות הוי"ה

דבר נפלא שהביא הגאון רבי ישעיה אשר זעליג מרגליות ז"ל בהקדמת הסה"ק "צבי לצדיק" (הגהות הרה"ק מזידיטשוב זצ"ל על תקוני הזוהר, ושם עמ' כב בהג"ה) וז"ל: אמר הגאון מליסא לרבינו מוהרצ"ה, אומר לכבודו דבר חידוש, אשר ראה בספר קדמון, ששרשי אילן האתרוג מונחין וגדלין בארץ בצורת אותיות של שם הוי"ה ב"ה, ודבר זה היה לחידוש גדול לפני רבינו מוהרצ"ה זלה"ה. וראיתי למי שהעיר שבזה (סוכת גדולי ישראל עמוד קכ"ט) יובן מש"כ בזה"ק (פרשת ויחי דף רכ:) "כל הנקרא בשמי, היינו דכתיב פרי עץ הדר". ובוזה נוכל להבין קצת מעלת פרי האתרוג והקשר לאדם - כי האדם עץ השדה.

"בספכת תשבו שבעת ימים וכו' למען ידעו דרתיכם כי בספכות הושבתי את בני ישראל וכו'" (כג, מב-מג).

למה עושים סוכות בתשרי?

הנה ידוע כי הטעם לשיבה בסוכה כמו שמפורש בכתוב, למען נזכור הנסים הגדולים שעשה האל ב"ה לאבותינו במדבר בצאתם ממצרים, שסככם בענני כבוד שלא יזיק להם השמש ביום והקרח בלילה. ויש שפירשו שסוכות ממש עשו בני ישראל במדבר. ומתוך זכירת נפלאותיו שעשה עמנו ועם אבותינו נזהר במצוותיו ב"ה, ונהיה ראויים לקבלת הטובה מאתו, וזה חפצו ב"ה שחפץ להיטיב.

ויש לשאול, והרי כשיצאו בני ישראל ממצרים, הושיבם ה' בסוכות, וזה היה בחודש ניסן. נמצא, כי בני ישראל ישבו בסוכה בחודש ניסן, ומדוע אפוא, נצטוונו לישב בסוכה בחודש תשרי?

ומצאנו בזה כמה טעמים:

להראות שעושים את המצוה לשם שמים

א. הטור (או"ח תרכ"ה) כתב, כי הטעם הוא כדי להראות שעושים את המצוה לשם שמים, וכן כתב הלבוש. והמהרי"ל (מנהגים, סוכות) הרחיב בטעם הטור וכתב, שאם היו עושים בניסן, לא הייתה ניכרת המצוה כל כך, כי הרואה אומר ששיבת הסוכה עריבה עליו, שהרי ימות החמה נכנסים. אבל בתשרי, אדרבה, אז מתחילים ימות הגשמים, וכולם נכנסים לבתיהם, ורק ישראל קובעים דירתם בסוכה, אם כן ודאי כוונתם לעשות רצון אביהם שבשמים.

להראות שנצחו בדין

ב. עוד יש לומר ע"פ משל לשניים שעמדו בדין ויוצאים, שהמנצח שמח ביותר, והמנוצח יוצא בפחי נפש. כך ישראל, כיון שעמדו לדין ביום הכפורים, צוה הקב"ה שישמחו במצות סוכה ולולב, להראות לכל שהם המנצחים.

ליפטר מגלות אם התחייבו

ג. בילקוט שמעוני (רמז תרנ"ג) נתן טעם נוסף, כיון שבראש השנה הקב"ה דן את כל באי עולם, וביום הכפורים חותם את דינם, ואפשר שיתחייבו ישראל גלות. לכן צוה לעשות אז סוכה שיגלו מבתיהם לסוכה, והקב"ה מעלה עליהם כאילו גלו.

בט"ו בתשרי עשו את המשכן וחזרו ענני כבוד ביום זה

ד. הגר"א (שיר השירים א, ד) כתב, כי ביום הכיפורים ירד משה והוריד לוחות שניות, ובישר לו הקב"ה (במדבר יד, כ): סלחתי כדברך, והסכים לחזור ולהשרות השכינה בעם ישראל. ובי"א בתשרי צוה משה על המשכן, וב' ימים הביאו תרומה, וב"ד בתשרי נטלו כל חכם לב את הזהב במנין ובמשקל, ובט"ו בתשרי התחילו לעשות את המשכן, ואז חזרו ענני כבוד ביום זה. ולכן עושים סוכות ביום זה, זכר לענני כבוד.

רק לאחר שהאדם התקדש ונטהר בראש השנה וביום הכפורים, אז אפשר לו לשבת בסוכה

ה. הזוהר הקדוש בפרשת אמור (דף קד.) כתב, כי רק לאחר שהאדם התקדש ונטהר בראש השנה וביום הכפורים, אז אפשר לו לשבת בסוכה. כי אם לא כן, מגודל חשיבות הסוכה ועוצם קדושתה שהיא מקום השראת השכינה, לא היתה אפשרות לשבת בסוכה - בצל השכינה.

אחרי שלקחנו אורות מאימא עילאה יכולים לשבת בצילא דמהימנותא

ו. הטעם ע"פ הסוד, שבסוכה יש אורות מקיפים מאימא. וידוע, ש'אימא' - היא אות ה' ראשונה דהוי"ה ב"ה, המרמזת על הסוכה שיש לה ב' דפנות והשלישית די בטפח. ועל זה אמר (בראשית לג, יז): "ויעקב נסע סכתה" - סוכת ה'.

ולכן, רק אחר יום הכפורים שלקחנו שפע מאימא ועלינו אליה, אנחנו יכולים לשבת תחת צילא דמהימנותא לחסות שם שבעת ימים, כמו שכתוב (שמות כב, כט): שבעת ימים יהיה עם אמו.

נכנסים לסוכה לינצל מקיטרוג השטן ולסתום פיות המקטרגים

ז. כן נודע, שקיבלנו בימים הנוראים אורות גדולים, והשטן - עשו הרשע, לקח בעל כרחו את כל העוונות של עם ישראל על ראשו, כמבואר בזוהר הקדוש, והוא מקנא בנו מאד. לכן אנחנו צריכים עתה להיכנס תחת כנפי השכינה שהיא הסוכה, כדי שתגן עלינו. וכן כדי לסתום פיות המקטרגים והחיצונים, לבל ינקו שפע מהימים הנוראים.

אנחנו עושים זכר לענני כבוד כדי שאדם ישריש אצלו שצריך לזכך את החומר

ח. מרן הבן איש חי (ידי חיים הובא באוצרות חיים ימים וזמנים מועדים ב' עמוד ריא) נתן טעם, כי אחרי חטא אדם הראשון, עיקר עבודת האדם היא לזכך את החומר. ובמעמד הר סיני התעלו בני ישראל למדרגה של אדם הראשון קודם החטא, אך כשחטאו בעגל, חזרה זוהמתן. ואחר יום הכפורים, שהקב"ה מחל להם - השיב את ענני הכבוד, והעננים היו מזככים אותם, ואפילו המלבושים לא בלו כל ארבעים שנה. ולכן אנחנו עושים זכר לענני כבוד, כדי שאדם ישריש אצלו שעיקר עבודתו היא לזכך את החומר.

צאו מבתיכם, אל תשנו במיטה הקבועה, לכו הסתרתו בסוכה

ט. ישנו הסבר נוסף של הגאון רבי שלמה קלוגר מבראד צ"ל (הובא בספר פרדס יוסף ויקרא כג, לד) ע"פ המסופר בגמרא (תענית כד:): על יהודי אחד שלקח לו גויה, ורבה גזר עליו מלקות. כתוצאה מהמלקות, פרח נשמתו של החוטא. נשמעו הדברים בבית שבור המלך והוא החליט להתנקם ברכא. נודע איפוא לאיפרא הורמיו, אמו של שבור המלך, שבנה מתכוון לעשות צרות לרבה, אמרה לו: הוד מלכותו, בני היקר, אל תפגע ביהודים, מסוכן להתחיל איתם, למה? כי הם רק מתפללים והאלוקים שלהם נותן להם את בקשתם, למשל? אם לא יורד גשם, הם מבקשים ממנו והוא מוריד גשם. אמר לה שבור מלכא: היהודים מבקשים גשם בחורף ואז יורד גשם, נראה אותם מקבלים גשם בקיץ! שלחה איפרא הורמיו לרבה שיתפלל עכשיו בתמוז שירד גשם כדי לעצור את הגזרות של בנה.

רבה התפלל ולא נענה אמר לפניו: ריבונו של עולם, "אלוקים, באוזנינו שמענו אבותינו ספרו לנו פעל פעלת בימיהם בימי קדם", לאבותינו פעלת מעל הטבע, ואנו בעינינו לא ראינו. התקבלה תפילתו וירד גשם כהוגן, עד שמהמרזבים של מחווא זרמו מים לנהר החידקל.

בלילה בא אביו של רבה אליו בחלום והזהיר אותו: אתה הטרחת את הקב"ה להוריד גשם שלא בזמנו, שלא כדרך הטבע, יש עליך כעס, המזיקים רוצים לטפל בך! הלילה אל תישן במיטתך. בבוקר בא רבה וראה את מיטתו קרועה מהחרבות של השדים.

אומר רבי שלמה קלוגר: התחלנו את השנה עם הימים הנוראים - ראש השנה ויום כיפור. מי יודע אלו גזירות היו צריכות לבוא. ואנחנו, בימי התשובה, בכינו התחנו אל ה' שירחם עלינו, שיבטל את הגזרות הרעות וישנה את התוכנית לטובה, הטרחנו את הקב"ה לשנות את טבע העולם, לבטל את האמור להיות כפי מעשינו. כעת מי יודע איזו סכנה נשקפת לנו כתוצאה מכך. יש חשש גדול שהשדים כבר הגישו עתירה ובינתים מצחצחים חרבות.

אומר לנו הקב"ה: צאו מבתיכם, אל תשנו במיטה הקבועה, לכו הסתרתו בסוכה, כי יצפנני בסכה ביום רעה יסתירונו בסתר אהלו, כאן תהיו מוגנים מהפגעים הרעים.

היושב בסוכה זוכה לשבע חופות

דרשו רבותינו על הכתוב (תהלים טז, יא): תודיעני אורח חיים שובע שמחות את פניך, כתיב שובע חסר ו' - שבע, ללמד כי מי שיושב בסוכה שבעה ימים, יעשו לו שבע חופות בעולם הבא. ואפי' בעל עבירות, אם עושה סוכה, זוכה והקב"ה מסכך עליו ע"י הסוכה בעולם הבא, ולא יוכלו מלאכי חבלה להזיקו.

הסוכה מצילה מהחיצונים ומהנפילות

וכן 'ספנת' גימטריא: ת"פ, כמנין לילי"ת. לרמזו כי בכח מצות הסוכה להכניע אותה. וידוע, שהסוכה היא מצלת אותנו מן החיצונים המתגרים בנו מחמת המצוות הגדולות שעשינו.

וידוע עוד, כי הסוכה היא "תיבת נח" המצילה מן ה"מבול" של החיצונים. ורמז לזה, כי התיבה הייתה אורכה שלש מאות אמה, רוחבה חמשים אמה, וקומתה שלוש אמה. העולה יחד שלוש מאות ושמונים, כמנין שלום עם ד' אותיות.

וידוע גם, כי סוכה בגימטריא: הוי"ה אדנ"י. ואם נכפיל י' פעמים א', ועוד ה' פעמים ד', ועוד ו' פעמים נ', ועוד ה' פעמים י', נקבל בסך הכל שלוש מאות שמונים, גימטריא שלום, כנ"ל. וזהו שאומרים בתפילה: "ופרוס עלינו סוכת שלום".

עוד נרמז בראשי תיבות סוכ"ה: סומך ועוזר כל הנופלים. לרמזו שעל ידה עולים מכל נפילה בין ברוחניות בין בגשמיות.

הסוכה משמרת על כל גופו של אדם

אומר שלמה המלך ע"ה בסוף קהלת (יב, יג): "את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם". על האדם לפחד וליזהר מלעבור על שם"ה מצות לא תעשה, וכן יש לשמור ולקיים רמ"ח מצות עשה, שהם כנגד רמ"ח אבריו ושם"ה גידיו של האדם. וזהו שאמר: את האלהים ירא, הם שם"ה מצוות לא תעשה, ואת מצותיו שמור - רמ"ח מצוות עשה, ואז - כי זה כל האדם, כי האדם השלם הוא רמ"ח אברים ושם"ה גידים. וע"י מצות סוכה, שהיא מהמצוות שאדם מקיים בכל גופו ברמ"ח אבריו ושם"ה גידיו, נשמרים כל אבריו, ומקבלים הארה ע"י מצות הסוכה. ובוזוהר הקדוש (תצוה, דף קפו). כתב, מי שנוהר במצות סוכה, אם חלילה יפול באיזה צרה, מצות הסוכה תגן עליו מאד, כמו שכתוב (תהלים כז, ה): כי יצפני בסוכו.

ודרשו רבותינו (סוכה כה:), כי המצטער פטור מן הסוכה. והכוונה, כי על ידי מצוות הסוכה - נפטרים מכל צער. ועוד אמרו רבותינו (סוכה כה:). חולים ומשמשיהן פטורים מן הסוכה, והכוונה, שעל ידי מצוות הסוכה נפטרים מכל החולאים.

מעלת קדושת הסוכה

וכתב בספר ראשית חכמה (שער הקדושה פי"ד): וכן היה מנהג מורי [רבי משה קורדובירו] ע"ה, שלא לדבר בתוך הסוכה בימי חג הסוכות אלא בדברי תורה, כי מצות סוכה קדושתה גדולה, והעד שעצי הסוכה חלה עליהם קדושה ואסורים כל ז' כמו שאמרו רבותינו ז"ל וכו', הרי שאדם בתוך הסוכה מוקף מאויר קדושה, וכמה קדושות יש בה כמבואר, ולכן ראוי להתרחק משיחה והיתול אלא יקיים וגילו ברעדה. וכן העיד החיד"א, אני ראיתי חסידים שהיו רועדים כל גופם לפני שהיו נכנסים לסוכה, והיו מנשקים את הדפנות מבפנים ומבחוץ. וכ"כ רבנו האריז"ל (פרי עץ חיים, שער חג הסוכות) ויזהר שלא לדבר בסוכה אלא בדברי תורה, כי מצות סוכה גדולה קדושתה, עד כי עצי סוכה אסורים בהנאה.

עוד כתב בשם רבנו האריז"ל, שאם היה לנו עיניים לראות את השפע היורד מאת השם יתברך דרך הסכך והדפנות וכו', היינו מתמלאים שמחה, ולא היינו יכולים כלל לצאת מן הסוכה.

ימי הסוכות - כנגד הספירות

"בסכת תשבו שבעת ימים" אומר הזוהר הקדוש (דף קג:), כי הימים האלו הם כנגד הספירות העליונות חג"ת נהי"ם, שכל אחד מהם נקרא 'יום', יום א' - חסד, ב' - גבורה, וכו', ולכן הקב"ה מצוה את הספירות העליונות ואומר להם: תשבו עם בני בסוכה, ותשפיעו עליהם שפע של קדושה וטהרה.

ואמר רבי אבא, בתחילה כתוב 'בסכת תשבו שבעת ימים', שהוא מלשון נוכח, ואח"כ כתוב 'כל האזרח בישראל ישבו בסכת', בלשון נסתר. ותירץ, שבתחילה דיבר לספירות העליונות, שהם האורחים העליונים אברהם יצחק ויעקב וכו', שהם שורשן של הספירות העליונות, ואח"כ מדבר אל כל ישראל לישב בסוכה. ולכן צריכים ישראל לעמוד בפתח הסוכה ולהזמין את האושפיזין קדישין, ולומר כפי שהיה אומר רב המנונא סבא, תיבו אושפיזין עלאין וכו'.

לשמח את העניים

וכתב עוד בזוהר הקדוש (שם קד.) שחייבים לשמח את העניים בימים אלו, כי זהו החלק והמנה של האושפזין, ואם לא עושה כן, קמים האושפזין והולכים להם, וח"ו מקללים אותו וכו', ואם נותן לעניים, כל אחד מברך אותו וכו'.

דירת עראי

הנה, נודע מה שאמרו רבותינו, כי מצות הסוכה רומזת לאדם שיצא מדירת קבע, כי חושב שהעולם הזה הוא קבע, והוא העיקר. ויש בדירת עראי שבעה ימים, כנגד שבעים שנותיו של אדם, כדי שידע שהכל הבל וריק, והאדם הינו רק זמני כאן בעולם הזה.

ולכן, סכה ר"ת: סוף כל האדם. וכאשר האדם מתבונן בזה, רואה כי העיקר הוא עולם הבא, וכל מה שקורה כאן בעולם הזה הכל הבל, הכבוד המדומה והעושר וכו'.

וכן ידוע, שהכשר סוכה הוא ע"י שתי דפנות והשלישית אפילו טפח. והענין הוא, כי הסוכה רומזת לחיי העולם הזה שהם צריכים להיות עראי, והעולם הבא הוא קבע ועיקר. והנה, בעולם הזה האדם צריך 'בני, חיי, ומזוני' וטוב העולם נכלל בזה, והם הג' דפנות, שתי הדפנות השלימות הם "בני" ו"חיי" שהם צריכים להיות בשלמות ויבקש מאת הקב"ה שיהיו בניו גדולים וחיייו יהיו ארוכים וטובים כהלכתן, אבל "מזוני" יסתפק במועט ומספיק אפי' טפ"ח, שהוא ר"ת: טוב פת חרבה. (האלשיך הקדוש).

וכתב השל"ה הקדוש (סוכה, תורה אור עו) בענין הסוכה דירת עראי או דירת קבע. הנה נחלקו רבנן ורבי יהודה (סוכה ז:) אם צריך שהסוכה תהיה דירת עראי או קבע, ואלו ואלו דברי אלקים חיים. כי יוצאים מהבית לגור בדירת עראי, להורות כי כל גורן ויקב של העולם הזה הוא רק עראי וכלא נחשב בעיניו, וכל מגמתו לעולם שכולו ארוך שהוא עיקר דירתו. ויען כי יושבים בסוכה רק ז' ימים בשנה ואחר כך שוכחים כל הרמז הלז, על כן הסוכה צריכה להיות דירת קבע, כלומר שאותו העראי יהיה קבוע אצלו ובליבו כל ימיו.

הסוכה מטהרת כמקוה

והנה סוכה מטהרת כמקוה. כי ישנם שתי מצוות שכל הגוף נכנס בתוכם - הסוכה והמקוה. ויש רמז נאה על זה, שהמילוי של תיבת סוכ"ה [מ"ך ו' ה' ה'] עולה בגימטריא קנ"א כמנין מקו"ה, ורמז בזה כי סוכה ומקוה המה ענין אחד, שבשניהם נכנסים בכל הגוף בתוך המצוה.

ויש להוסיף על זה, שלכן הרמז טמון במילוי של סוכה, כי זהו דבר הנסתר בתוך הסוכה, כי רק כאשר נכנסים לתוך הסוכה, כמו המילוי שנכנס לתוך התיבה, אז הסוכה בבחינה זו של מקוה.

והנה, שיעור מקוה כשרה הוא תתק"ס לוגין, והתיבות (ויקרא כג, מג): למע"ן ידע"ו דורתיכ"ם הנאמר במצות סוכה, עולים גם כן בגימטריא תתק"ס, לרמז על הנ"ל, שהסוכה מטהרת כמקוה. (צמח דוד מדינוב, עמ' רסט).

הסוכה מונעת מחלוקת

לימוד מסכת סוכה, ובפרט אם לומד בסוכה, היא סגולה להינצל ממחלוקת. והרמז לזה, שנאמר בתהילים (תהלים לא, כא): "תצננס בסוכה מריב לשונות". (רוקח הל' סוכה).

וגם מצות סוכה מונעת מריבה. והזהיר במצות סוכה כתיקונה, מובטח לו שלא תהיה מריבה בתוך ביתו כל אותה שנה. (כף החיים סי' תרכו ס"ק י').

לקיים מצות סוכה בשמחה ובמסירות

יש לעשות הסוכה בשמחה ובמסירות נפש, ועל ידי זה זוכה לדברים הרבה. וכמו שהביא בנו של רבי חיים מצאנז, על כפרי פשוט וירא שמים שלא היה לו במה לסכך את סוכתו, כי לא היה לו כסף לרכוש סכך. ובערב החג יצאו הוא ואשתו אל היער לתלוש ענפים בשביל הסכך, וכשהתחיל לרדת אט אט הערב, התחילו לחשוש שמא נכנס החג, והתחילו תולשים הענפים בשיניהם כדי לעשות זאת בשינוי, ותוך כדי נפצעו בפיהם. וכל זה בכדי לקיים את המצווה החשובה, ועל ידי זה נעשה רעש בשמים. תוך כדי כך, הופיע להם אדם שהחל לעזור להם, ואף הביא אותם לעיר, וסייע בעדם לסכך את סוכתם, וכך זכו לקיים את מצוות החג בשמחה. וכשסיפרו את המעשה לרב הקהילה, אמר להם כי היה זה אברהם אבינו ע"ה, אושפיזא קדישא הראשון, שבא בעצמו ועזר להם בגלל מסירות נפשם.

"בַּסֶּכֶת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֶּכֶת" (כג, מב).

סכך העשוי מזהב הגדל בקרקע

במסכת יומא (דף כא:) איתא: "אמר רב אושעיא, בשעה ששנה שלמה בית המקדש, נטע בו כל מיני מגדים של זהב, והיו מוציאים פירותיהן בזמנן, וכשהרוח מנשבת בהן - נושרין, שנאמר (תהלים עב, טז): "ירעש כלבנון פריו". וכשנכנסו נכרים להיכל - יבש, שנאמר (נחום א, ד): "ופרח לבנון אמלל". ועתיד הקב"ה להחזיר, שנאמר (ישעיהו לה, ב): "פרח תפרח ותגל אף גילת ורנן כבוד הלבנון נתן לה".

מבואר בגמרא, כי בבית המקדש היה דבר פלא ונס, שהיו נטועים 'מגדים' של זהב אשר היו מוציאים פירות זהב אמיתיים. הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל ביאר זאת בהספד שנשא והודפס בספרו 'עירות דבש' (ח"א דרוש ד), כי פירות אלו של זהב לא גדלו בדרך נס, אלא בדרך טבע. כי היה שלמה המלך מכיר בחכמתו את מקום התפשטות השפע של זהב לכל מדינות הקרובות והרחוקות, ונטע בחכמה ידועה במקום ההוא אילן, והיתה הארץ נושאת פירות זהב, כי המקום ההוא - יניקות ועפרות זהב לו.

והעיד היעב"ץ בהגהותיו על מסכת יומא (דף כא:) שפלא זה עדיין קיים בימינו, וכך הוא כותב: "מקצת ומעין זה הפלא נמצא גם היום במחוז טאקייא [הוא חבל טוקאי בצפון מזרח הונגריה המשופע בכרמים], לפעמים מוצאים גרגירי זהב בתוך הענבים הגדלים בהר שם, אף חוטי זהב גדלים על גביהם מבחוץ, כך הגידו לי רבים בני סמכא שראו בעיניהם".

היעב"ץ הזכיר פלא זה גם בסידורו 'עמודי שמים' (הלכות סוכה), לענין אם מותר לעשות ממנו סכך, וזה לשונו: "אין מסככין בבדי זהב הצומחים מן הארץ, כמו שנמצאים במחוז אחד [נקרא ראר"א] בארץ הגר, וזה דבר מפורסם. וכן נמצא פעם אחת בארץ פולין שבולת דגן של זהב, כפי שהגידו אנשי אמת. וככה נודע שבמחוז טוקייא גדלים ענבים עם גרעיני זהב ובדי זהב מבחוץ כמעט כל שנה. [וכשהייתי בארץ מעררין ידעתי שהובא אל הקיסר, וגיס הרב הגאון ע"ה הגיד לי, שהוא ראה אותם בעיניו בהיותו רב בדוקלא]. נמצא, שיש בעולם פסולת גורן ויקב של זהב ממש, ופסולין לסיכוך". עכ"ל.

ואם כי לא הסביר כאן, מדוע זהב הצומח פסול לסכך אם אכן הוא מגידולי קרקע, אך דבריו עשירים במקום אחר. שכן כתב בחיבורו על המשניות 'משנה לחם' (סוכה פ"א מ"ה), בזה הלשון: "עם היות נמצא לפעמים בזמן ובמקום ידוע, בדי זהב צומחים מן הקרקע וגדלים בזקיפה, כאשר הגידו רבים מדרי מדינת הגר שראו בעיניהם וכו', ואין זה נקרא צמיחה לענין זה [הכשר סכך], כי באופן זה, כל מה שבבטן הארץ צומח הוא, גם החול והאבנים והמתכות שמוצאים גדלים, כנודע". עכ"ל.

סכך העשוי מנוצות עופות

מובא בזהר הקדוש (שמות דף טו:) אודות אילן שגדלים בו עופות, וז"ל: אמר רבי יהודה, מאי דכתיב (קהלת ז, יד): גם את זה לעמת זה עשה האלהים? כגוונא דרקיעא עבד קודשא בריך הוא בארעא, וכלהו רמיזא למה דלעילא. דכד הוה חמי רבי אבא חד אילנא דאביה אתעביד עופא דפרח מניה, הוה ככי ואמר: אי הוו בני נשא ידעי למאי רמיזאן, הוו מבועז מלבושיהון עד טבוריהון, למאי דאתנשי חכמה מנהון. כל שכן בשאר מה דעבד קודשא בריך הוא בארעא. [תרגום: כמו ברקיע - עשה הקב"ה בארץ. והכל רומז למה שלמעלה. שכאשר היה רואה רבי אבא אילן אחד שענפיו עושים עוף הפורח ממנו, היה בוכה ואומר: אילו היו יודעים בני האדם למה רומזים, היו קורעים מלבושיהם עד טבורם, בגלל מה שנשכחה החכמה מהם. כל שכן בשאר מה שעשה הקב"ה בארץ].

ודע לך אחי חביבי שאני וחברי ראינו זה העץ בטבריה ע"י קבר ר' חייא ובניו וראינו העופות גדלים ממנו בחרטומו ואח"כ מתבשלים ופורחים כאחד הצפרים שרואים אותם פורחים, והוא פלא גדול והיינו אז בחורים ובאנו לחכם מו"ר רבי יצחק כדורי זצוק"ל שהיה בא כל יום לישיבה ללמוד בחדר המקובלים וסיפרנו לו שראינו עץ שגדלים בו עופות, ואמר לנו תביאו לי את הפירות הללו תקטפו מן העץ ותביאו לכאן. וכן עשינו ונסענו לשם ולקחנו מאלו שעוד מעט כבר פורחים והיה מסתכל בזה ושמח ואמר מה רבו מעשיך ה', ועי' ב"אור החמה" שכתב ששמעתי מפי מגידי אמת שבארץ הודו יש אילן שיוצאים ממנו עופות קטנים וכו' עיי"ש, ואנחנו ראינו בעינינו בא"י בטבריה ולא צריך את הודו לזה.

והנה בספר אוצר פלאות התורה הביא בשם 'פתח הדביר' כתב: ודע שראיתי במחזור 'שלוש רגלים' הנדפס מחדש בווינה, מסודר מהרב מוה"ר ראובן ברוך נר"ו, שכתב בדיני סוכה כלל ב' בסוף העמוד, וזו לשונו, בנידון דידן שאין מסככין בדבר שאין גדול מן הארץ, נסתפקתי, אם סיכך בנוצות העופות הגדלים על האילנות וכו'. ולעניות דעתי נראה, דאף על גב דאפשר דמדינא שרי לסכך בהם, דהא הוי דבר שגידולו מן הארץ וכו', לענין הנוצות לסכך בהם כשתלשן מן הגוף בעודן מחוברים באילן, נראה דשפיר דמי. מיהו, משום גזירה נראה לאוסרן, שמא יבואו לסכך בנוצות דשאר עופות הפרים ורבים הנבראים מן הביצה, דהנהו ודאי פסילי, דלא הוו גידולו מן הארץ, ואסרינן הני אטו הני.

ועיין עוד ב'פתח הדביר' שם, שהסתפק לענין ברכת הנהנין, שהרי על דבר שאין גידולו מן הארץ מברך על אכילתם שהכל נהיה בדברו, ולדעת הפוסקים הסוברים שעופות אלו הגדלין באילנות אינם אסורים באכילה משום שרץ, יש לומר שיש לברך עליהן בורא פרי העץ.

"לִמְעַן יֵדְעוּ דִּרְתֵיכֶם כִּי בְּסִפּוֹת הַשִּׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם"
(כג, מג).

מדוע עושים רק זכר לענני כבוד?

ידוע שכל עיקר מצות סוכה היא, היות וכאשר יצאנו ממצרים הקב"ה הושיב אותנו בסוכות, שהם היו שבעה ענני כבוד שבהם הקב"ה הקיף אותנו ושמר אותנו, ולכן נצטוונו לשבת בה שבעה ימים.

וידועה השאלה, והרי היו שלש מתנות נכבדות לעם ישראל; המן בזכות משה רבנו, ענני כבוד בזכות אהרון, ובאר בזכות מרים. וא"כ מדוע אנחנו עושים רק זכר לענני כבוד? ותירץ הגאון חיד"א (ראש דוד, ד"ה ואחשוב) בזה ג' תירוצים:

א. כאשר אנחנו עושים זכר לאיזה ענין, לא עושים מדבר שיש עליו קטרוג, כמו שאמרו (ר"ה נו.) אין קטגור נעשה סניגור. ובגלל זה אנחנו תוקעים בשופר של איל, זכר לעקדתו של יצחק, ולא בשל פרה כדי לא לזכור ח"ו מעשה העגל. ולכן, גם כאן לא נעשה זכר למן, היות ועם ישראל קראו לו (במדבר כא, ה): לחם הקלוקל, וכן לא נעשה זכר למים, בכדי שלא להזכיר את מי מריבה אשר רבו בני ישראל (במדבר כ, יג). אבל בענני הכבוד היתה שמחה גדולה לעם ישראל, ולא היה בהם שום מחלוקת, ולכן עושים להם זכר.

ב. בענני כבוד היה חלק רק לעם ישראל, כי ידוע שהערב רב לא היו בתוך ענני כבוד, משא"כ המים והלחם שהיו לכולם.

ג. על הלחם והמים אין כל כך רבותא, שכן כל אב חייב לתת לבנו לחם ומים, אבל על ענני כבוד הוא נס גדול יותר, כי האב איננו חייב לעשות לבנו כבוד גדול שכזה.

וכנגד ג' ישובים אלו, יש שלושה פסוקים במצות סוכה:

א. "בסכת תשבו שבעת ימים", בלי שום קטרוג, ולכן אפשר לישב בסוכות ולעשות לזה זכר. ב. "כל האזרח בישראל ישבו בסכת", כי רק על בני ישראל היו ענני הכבוד ולא על הערב רב. ג. "למען ידעו דורותיכם כי בסכת הושבתי", עשיתי להם כבוד גדול יותר מהחיוב של אב לבנו.

"וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מַעֲדֵי ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (כג, מד).

טעם לתקנת קריאת פרשיות המועדים

"מצותן שיהיו קורין אותן כל אחד ואחד בזמנו" (מגילה לב.).

רבנו הבן איש חי בספרו בן יהוידע (מגילה שם), מצא טעם נפלא נוסף לתקנה זו:

בספר "שער החצר" הובא טעם לעצם מצות שלושת הרגלים, והוא: שהרי ידוע מה שאמרו חז"ל, כי הזמן שבו עבדו בני ישראל את העגל - היה שש שעות ולא יותר. ומכיון שקיימא לן, שבכדי לבטל איסור, צריך שיהיה ששים כנגדו. לכן, כדי שיתבטל איסור העגל שהיה שש שעות, תיקן הקב"ה לישראל שלשה רגלים, שהם שבעת ימי סוכה ושבעת ימי פסח ויום אחד של שבועות - סך הכל חמשה עשר יום, שהם שלוש מאות וששים שעות, פי ששים מששת השעות של חטא העגל.

על פי זה, היו שפירשו את כוונת המסורה אודות ארבע הפסוקים שבהם מופיעה המילה "אלה": "אלה אזכרה ואשכפה עלי נפשי" (תהלים מב, ה), "אלה אלהיך ישראל" (שמות לב, ד), "גם אלה תשכחנה" (ישעיהו מט, טו), "אלה מועדי ה'" (לעיל פסוק ד).

וכך ביאור הפסוקים: "אלה אזכרה" - תמיד, כדי לתקן את החטא של "אלה אלהיך ישראל" שאמרו בעגל. ומהו התיקון שנעשה כדי ש"גם אלה תשכחנה"? - "אלה מועדי ה'". כי על ידי שמירת המועדים שהם שלוש מאות וששים שעות, מתבטל בשישים חטא העגל שהיה שש שעות.

וידוע הוא - מוסיף ריש גלותא דבבל - שבכל תיקון צריך שיהיה גם לימוד תורה, כי אין נעשה בנין להריסת העוון אלא על ידי התורה. שהרי לכך נקראים תלמידי החכמים שעוסקים בתורה בתואר "בנאים", כמו שאמרו חז"ל (ברכות סד): "אל תקרי בניך אלא בוניך". ועל כן, אם תהיה שמירת המועדים בלי שתצטרף אליה קריאת התורה - לא יהיה בכך בנין, לאחר החורבן שנגרם בחטא העגל. ולכך תקנו לקרוא את פרשיות המועדים בזמנן, כדי שקריאת התורה והמעשים יבואו יחד, כי כל הקורא בפרשת עולה כאילו הקריב עולה, ועל ידי צירוף השנים - הקריאה והמעשה - תועיל קדושת עיצומו של יום לכפר על חטא העגל ולבטל את איסורו.

הוא אשר אומר הפסוק: "וידבר משה את מועדי ה'", כלומר: שתיקן להם לקרוא את פסוקי המועדים במועדים, "אל בני ישראל" - כדי שיועילו לבני ישראל, כי "בני" הוא מלשון בנין ["אל תקרי בניך - אלא בוניך"]. ונמצא אם כן, כי הלימוד והמעשה גם יחד, הם שיבנו מחדש את החרבן שהותיר חטא העגל אחריו.

"צו את בני ישראל וכו' להעלות נר תמיד, ולקחת סלת ואפית אתה שתיים עשרה חלות" (כד, ב, ה).

התורה קודמת לפרנסה

הקדימה תורה הדלקת הנרות שהיא רמז לתורה - ללחם הפנים שמשפיע פרנסה. ללמדנו, שישים האדם את עיקר עיונו בחיי העולם, ללמוד תורה ולקיימה, ורק אחר כך יעסוק בפרנסה. (טעם ודעת).

"ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה' תמיד מאת בני ישראל ברית עולם" (כד, ח).

מעלתה של התמימות

בספר "משנת חכמים" (אות ר"כ) למהר"מ חאגיז, הביא מעשה שהיה בימי האר"י ז"ל: מעשה היה באחד מהאנוסים, שנתגדל בצוק העיתים בזמן של גזירות שמד. וכמובן שידיעותיו בתורה ובמצוות לא היו מרובים. והנה, אנוס זה עזב את מדינת פורטוגל, ועלה לשכון בארצנו הקדושה בעיר הקודש צפת תובב"א.

פעם אחת, דרש אחד מהרבנים בבתי כנסת שבצפת על אודות לחם הפנים שהיו מקריבים בבית המקדש לפני הקב"ה, ועכשיו כאשר חרבה עירנו ושמם בית מקדשנו, שוב אין לו להקב"ה את ריח הניחוח שעל ידי לחמים אלו. וכך נאנח ונצטער אותו הרב בדרשתו, על גודל החורבן.

ישב שם אותו אדם תמים וטהור הלב שעלה לא מכבר מפורטוגל, והדברים נגעו מאוד לליבו, עד שנתמלא רגשי חמלה ורחמנות כביכול על מלכו של עולם, שאין לו לחם לאכול ואין לו במה להשביע את נפשו. לנוכח כן, בער בקרבו רצון עז למלא את החלל החסר, ויבוא לביתו וציוה לאשתו שבכל יום ישישי תכין שתי ככרות לחם נאות ומשובחות, שיהיו נלושות בטהרה, והקמח סולת יהיה מנופה ב"ג נפה, והאפייה תהיה בתנור הטוב ביותר. כל זאת, יען כי הולכים הם להקריבו בהיכל ה' לפני האלוקים, אולי נזכה והקב"ה יקבלם ויאכל את קרבן העולה הזה.

ואכן אותה אשה כשרה, עשתה תיכף רצון בעלה. ובכל יום ישישי הייתה אופה שתי לחמים גדולים ונאים, והוא היה הולך ברגש לבית הכנסת בשקט ובהצנע בשעה שאין איש שם, והניחו לפני ארון הקודש, תוך שהוא עומד ומתחנן כבן המתחטא לפני אביו. והיה אומר לפני הקב"ה: הנה נא הואילתי להקריב לפניך שתי לחמים טובים, בבקשה ממך! קח אותם, ויערב ויבושם לך מאד. כך הוסיף ושפך צקון לחשו בתפילות ותחנונים שפרצו מעומק לב טהור של יהודי תמים, שכל חפצו הוא רק שלא יחסר להקב"ה מאומה. כשסיים את סדר תפילתו, פנה האיש לביתו, כשלבו מלא תקווה שהקב"ה יקבל את קרבנו לריח ניחוח.

לא עברו שעות רבות, עד שבא השמש של בית הכנסת, ומצא שם שתי ככרות נאות. הוא לא התמהמה יתר על המידה בדרישות וחקירות, ולקחו עמו לביתו בלב שמח על כך שיש לו חלות משובחות לסעודת השבת. כיון שנטו צללי

ערב, חזר ובא אותו אנוס לראות מה נעשה עם הלחמים שהקריב לפני הקב"ה, והנה לשמחת לבו גילה כי לחמים אלו אינם על מקומם, והסיק מכך כי בוודאי הקב"ה קיבל את מנחתו. נתמלא אותו אדם שמחה גדולה עד מאד, ורץ לביתו לומר לאשתו: ברוך ה' אשר זכינו שלא בזה ולא שקץ ענות עני, והקב"ה קיבל את קרבננו, ותיכף ומיד אכל את הלחם המשובח בעודו חם. והוסיף ואמר לאשתו, כי מכאן ולהבא תזהר בדבר זה ביתר שאת ויתר עז, לעשות לחמים מדי שבת בשבתו, כי הנה רואים אנו שהם ערבים להקב"ה.

ואכן הוא המשיך במנהגו זה במשך תקופה ממושכת, תוך שלבו סמוך ובטוח כי אכן הקב"ה לוקח את לחמיו, וכביכול הוא אוכל אותם בכל שבת ושבת.

ויהי היום, ובאחד מערבי שבתות, בשעה שאותו אדם היה רגיל להביא את הלחמים לפני ארון הקודש, ישב בבית הכנסת רב הקהילה ושינן לעצמו את הדרשה שעתידי היה לדרוש למחרת היום. בתוך כך, נכנס היהודי דנן לבית הכנסת ושתי לחמיו בידו, מבלי שהרגיש כי הרב נוכח בבית הכנסת באותה שעה. ניגש היהודי לארון הקודש, והניח שם את הלחמים כדרכו, תוך שהוא פותח את פיו בתפילה ותחנונים ברגש רב והתעוררות גדולה, ומעומק הלב ביקש: רבונו של עולם! הנה שוב הבאתי לך את הלחמים שהנך אוהב מאד, ובקשתי שטוחה שתקבל לריח ניחוח את קרבני, תחת הלחם הפנים שהקריבו לפניך בבית המקדש.

כששמע הרב את סדר תחנוניו ובקשותיו, חרה לו מאד, קרא לאותו אדם ואמר לו: שוטה ופתי! וכי סבור אתה שאלוקינו אוכל לחם? והלא הוא אינו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף, ואין לו שום דמיון כלל, ועבירה גדולה היא לייחס אליו כאילו הוא אוכל ח"ו. וכך הוסיף וייסר אותו בתוכחת מוסר, עד שלבינתיים הגיע השמש לקחת את הלחמים, כפי שהורגל משכבר. ואז פנה הרב ואמר לאותו יהודי תם-דרך: הנך רואה, כי השמש הוא זה שלוקח את הלחמים לעצמו ומשביע בכך את נפשו, ואין זה עולה להקב"ה כלל וכלל.

לנוכח כל המבוכה הזאת, פרץ האיש ההוא בבכי תמרורים מאין הפוגות, ואמר כי הוא לא חשב לעשות עבירה ח"ו, אלא טעה בהבנת דרשתו של הרב.

לא חלף זמן רב מאותו מעמד, והנה הגיע שליח בהול אל אותו רב מאת רבינו האר"י הקדוש, אשר ציווה לאמר לו: צו לביתך, כי למחר בעת שהיה לך לדרוש - מות תמות, וכבר יצא הכרוז על זה בשמיים. נבהל הרב ונחרד מאד על השמועה הלא טובה, ותיכף הלך אצל האר"י לשיאמר לו מה פשעו ומה חטאו.

ענה האר"י ואמר, כי גזירה זו נגזרה עליו אחר שביטל את אותו נחת רוח שהיה לפני השם יתברך מאותו לחם הפנים של היהודי התמים, וכי לא היה לפני הקב"ה נחת רוח שכזה מיום שנחרב המקדש ובטל לחם הפנים עד אותו יום. וגזירה זו שוב אי אפשר לבטלה. ואכן, הלך אותו חכם וציווה לביתו, ולמחרת בעת הדרשה נסתלק לבית עולמו, כאשר הגיד רבינו האר"י ז"ל.

"וַיֵּצֵא בֶן אִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִית וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנָּצְוּ בַּמִּצְוָה בֶּן הַיִּשְׂרָאֵלִית וְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי" (כד, י).

תכונות ההורים מוטבעות בילדיהם

והוא בן איש מצרי - שתכונות ההורים מוטבעות בילדיהם. והאיש המצרי הטביע בבנו את מידת העזות שהביאה אותו לגדף. וכן מצינו בפרשת יפת תואר שנשמכה לבן סורר ומורה, כי האשה הנכרית הטביעה בבנה מידה זו.

חמימות הלחם כפי האמונה

איתא במדרש (ויקרא לב, ג) על הפסוק: **"וַיֵּצֵא בֶן אִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִית וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי"** ויקוב בן האשה הישראלית את השם, מהיכן יצא? מפרשה שלמעלה יצא. כלומר, שעניין לחם הפנים הנוכח מקודם - הוא שגרם לו לגדף, שלגלג על אכילת לחם הפנים בשבת, לאחר שערכו את השולחן בשבת הקודמת ואפו את הלחם ביום שישי. ונמצא, שהפת נאכלת לאחר תשעה ימים. וכה אמר: **"וכי דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום, או שמא פת צוננת של תשעה ימים?"**.

והקשה הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, שהרי מבואר בגמ' (חגיגה כו:) כי 'נס גדול נעשה בלחם הפנים - כסידורו כך סילוקו, שנאמר (שמואל א' כא, ז): **"לשום לחם חום ביום הלקחו"** - שאף בשעה שסילקו את הלחם, היה עדיין חם כמו בשעת אפייתו. ואף הראו את הלחם החם לעולי רגלים, להראות חיבתם לפני המקום. וא"כ, כיצד היה יכול המגדף ללגלג על הפת הצוננת?

ותירץ, כי לחם הפנים - כשמו כן הוא: כמים פנים לפנים. ולכן, הוא לא היה נראה לכל שהוא חם, אלא כל אחד ראה את חמימות הלחם - כפי האמונה וה'חום' שהיה בליבו. המאמין בדברי חז"ל שחלה הברכה בלחם ונשאר בחומו, זכה לראות במו עיניו את הלחם כשהוא בחמימותו. לעומתו, מי שבליבו פנימה שררה 'צינה', ומחמת כן פקפק בנס זה, הוא לא ראה אלא פת צוננת. ומאחר שאותו 'מגדף' היה פגום באמונתו, על כן ראה שהפת צוננת, וכפי שהיה סבור בליבו.

"וְאִישׁ כִּי יִתֵּן מוֹם בְּעֵמִיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בֶּן יַעֲשֶׂה לוֹ" (כד, יט).

כל הפוסל - במומו פוסל

כאשר מצביע אדם על חסרון בזולתו, נותן מום בעמיתו ופוסלו, הוא עצמו מפסיד מכך. "כאשר עשה בן יעשה לו" - ונפסל הוא עצמו. וכמו שנרמז בדברי חז"ל (קידושין ע.) "כל הפוסל במומו פוסל". ולכן אמרו (ב"ב ס:): "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים".

"עֵין תַּחַת עֵין" (כד, כ).

עין "תחת" עין - ממון

אומרת הגמרא (ב"ק דף פג:) תניא ר' דוסתאי בן יהודה אומר, עין תחת עין ממון. וכן תניא בשם רשב"י והיינו לומר כי אין הכוונה שיוציאו לו את העין, אלא לתשלום ממון.

והנה יש לפרש כי דרשת חז"ל זו רמוזה בפסוק עצמו דהנה אם ניקח את המלה "עין" האות שמתחת לאות ע' היא פ', והאות שמתחת לאות י' היא כ', והאות שמתחת לאות נ' היא ס'. פירוש כשכותבים את האותיות א' ב' וכו' בסדר, האות ב' נקראת מתחת לאות א' וכן בשאר האותיות. ואם תחבר אותם, יצא אותיות "כסף".

וזה שרמזה התורה "עין" אם אדם הוציא לשני את עינו, אז דינו "תחת עין" שישלם לו כסף שהם האותיות שמתחת לאותיות עין. ונפלא. (הגר"א מוילנא בס' קול אליהו פרשת משפטים אות סז).

בענין פני האדון דא רשב"י, ופרד"ס התורה

זכינו ביום הקדוש זה לבוא ביומא דהילולא של התנא האלהי רשב"י זיע"א וללמוד ולראות את פני האדון, דא רשב"י זיע"א, וכמו שכתוב בזה"ק (בא ל"ח) "פני האדון דא רשב"י". ושואל ר' אברהם גלנטי זצ"ל לשון זה קשה, כי איך יכול להיות שרשב"י יאמר לשון כזה על עצמו? ומפרש על פי מה שכתוב בזה"ק פרשת תרומה, כי הצדיקים נקראים אנפי שכינה, וזה שאמר "פני האדון" דייקא, ולא את אדון ה'.

החלק החמישי שבתורה

והנה נודע ע"פ מש"כ מהרח"ו כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, פי' לשמה מי שלומד סודות התורה נקרא לשמה ואם לומד רק פשט נקרא לא לשמה, וע"פ זה כתב בעל הבא"ח זיע"א ופי' לשמה, לשם ה'. כי בתורה הקדושה יש ארבעה חלקים שהם פשט, רמז, דרש, סוד, וסימנם פרד"ס ויש עוד חלק חמישי, שהוא פנימיות הסוד, ואם לא היו ישראל חוטאים בעגל היו זוכים בעולם הזה בחלק חמישי שהוא פנימיות הסוד, ומכיון שחטאו ונשתברו הלוחות ולא זכינו לחלק החמישי דהיינו פנימיות הסוד, לכן עתה לומדים בו הצדיקים בג"ע. אומנם גם בעולם הזה יש צדיקים וחסידים מן הגדולים בישראל, כמו רשב"י וחבריו ששייגו מעט כל אחד כפי ערכו מחלק החמישי, כמו האבות ומשה רבינו, וז"ש הפסוק "וצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלהים וישישו בשמחה", "בשמחה" אותיות "בחמשה" כלומר החלק החמישי. וזה מובן על פי

הסוד כי ארבעה חלקים אלו שסימנם פרד"ס הם כנגד ד' אותיות שם הוי"ה והם כנגד נרנח"י כי הפשט כנגד נפש והיא אות ה' אחרונה שבשם, ורמז כנגד רוח אות ו' שבשם, ודרש כנגד נשמה אות ה' ראשונה שבשם, וסוד שהוא חכמת הקבלה כנגד נשמה אות י' שבשם, והם כנגד ארבע עולמות אצילות בריאה יצירה עשייה.

ואמנם פנימיות הסוד הוא בחינת יחידה כנגד קוץ היו"ד שבשם הוי"ה ונודע כי חמשה בחינות נרנח"י הם כנגד מעשה דיבור כוונה מחשבה ושמחה כי היחידה בחינת אריך הוא כנגד השמחה ולכן פנימיות הסוד הוא נרמז בתיבת "בשמחה".

וזה הפירוש כל העוסק בתורה לשמה לשם ה' שהוא לומד פנימיות הסוד חלק החמישי. ומפרש הרי"ח הטוב ע"פ מה שאמרנו לעיל את הפסוק "ולאביו שלח כזאת" ששלח יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו. כי הנה החלק הרביעי שבפרד"ס נקרא יין, כמ"ש "ושתו ביין מסכתי", אך חלק חמישי נקרא יין ישן ע"ש הלוחות הראשונים שהם ישנים. והנה יוסף הצדיק שלח לאביו סימן מהני מילי דחלק החמישי שהוא יין ישן להודיעו שהוא יוסף וזה שאמר הפסוק "וישראל אהב את יוסף וכו'". "אהב" אותיות "בא ה'", שהם חמשה חלקים. כי בן זקונים הוא לו והתרגום מתרגם "בר חכים הוא ליה".

ועוד פירש הפסוק "הלוך ילך ובכה נשא משך הזרע בא יבא ברנה נשא אלומותיו". כי אדם שרוצה להבין בזה"ק ובסודות התורה, ובפרט חלק החמישי, צריך לבכות ולהוריד דמעות כמו שעשה האר"י ז"ל שפעמים היה יושב על מאמר אחד בזוהר הקדוש כמה ימים ומוריד דמעות כדי להבינו, וזה שאמר "הלוך ילך ובכה" כלומר מוריד דמעות, "נשא משך הזרע" כלומר אותיות הנמשכות ממילת "זרע" זי"ן רי"ש עי"ן, שהם אותיות "יין ישן", ועי"ז יהיה מיתוק הדינים כי תתגלה התורה הקדושה בצירוף הדמעות שגם הם מיתוק הדינים, ואז בא יבא ברנ"ה נר ה' שהם חמישה נרות שהם נרנח"י כנגד חמשה חלקים, והבן. וע"פ זה יובן מה שכתוב בסוף אדרא זוטא, אבא אבא תלת הוו חד אתחזרו, ר"ל כאשר היית בעולם הזה עסקת בתורת הבריאה כי אפילו חלק הסוד של העולם הזה נקרא בריאה, שהיא תיקון ובידור נר"ן סוד האחור, שהם תלת, אך עתה כל התיקונים שלך אינם באותם תלת, אלא בחד שהיא החיה ששם בגן עדן תעסוק בתורת האצילות שהיא חד, תיקון החיה ומעלה.

בעיקר לשמוח ביום הקדוש הזה

וצריכים אנחנו לידע כי מי שזוכה ביום הזה לבא וללמוד בזה"ק בחשק, ובשמחה, ובהתלהבות, ואוכל, ושותה, ושמח, יזכה להשיג סודות התורה. וכפי שראינו מה שכתב בספר "מגיד מישרים", שבא המגיד אל מר"ן הבית יוסף ועודד אותו לבא אצל הרשב"י זיע"א ולקרא שם בספר הזוה"ק בציון הרשב"י, או בכפר הסמוך לו, וז"ל "ובכן תדע כי הם הרשב"י ובנו שמחים מאד בקרבתכם ספר הזוה"ק על מערתם או בכפר הסמוך להם, ואם תתמידו לקרות בו יגלו לכם רזין עילאין וכו'", להתבונן ולראות פלאות.

וראה מה שכתב רבינו מהרח"ו זיע"א בשער הכוונות (דף פ"ז), וז"ל ענין מנהג שנהגו ישראל ללכת ביום ל"ג לעומר על קבר רשב"י ורבי אלעזר בנו אשר קבורים בעיר מירון ואוכלים ושותים ושמחים שם וכו', ולא כתב "ללמוד" רק "לבא לאכל ולשתות ולשמוח". כי ביום הילולא דיליה מספיק רק לבא ולשמוח ולרקוד על גילוי הסודות כ"ש אם זוכה ג"כ לעסוק שם בזוה"ק בשמחה ובהתלהבות עצומה ואח"כ אוכל ושמח ורוקד כמה מעלתו גדולה.

שלא לאסור לעלות בל"ג בעומר למירון

ומצינו מעשה שהיה, בזמן מר"ן הבית יוסף רצו לבטל את העליה וכו', ומרן ובית דינו כתבו רק את ביטול העליה, ועדין לא חתמו, ובא הרשב"י בלילה בחלום למרן הבית יוסף ואמר לו שאם יעשו כן תבא גזרה קשה על עם ישראל ח"ו, ומיד בבקר מרן הבית יוסף בטל את הכתב הזה. וכן זה היה בזמן האר"י ג"כ, ואז אמר האר"י לתלמידים כי נגזרה גזרה על עם ישראל ח"ו, בגלל האיסור לנשים לעלות לקבר הרשב"י, ואמרו התלמידים כבוד הרב יאמר להם לבי"ד, השיב האר"י הם הב"ד לא ישמעו לי, אמר מהרח"ו אני אלך, והלך והתריע על הענין הנ"ל והב"ד זימנו אליהם את האר"י, והאר"י הלך לב"ד והסביר להם את כל הענין, ואמר להם שביום זה אין דין ערבות, וכל אחד ישא חטאו, ושמעו לו ונתבטלה הגזירה ע"כ.

רשב"י מעורר את האדם לתשובה ומשפיע לו ולכל העולמות שפע דקדושה

והענין הוא שכאשר באים אל רשב"י, מתקרבים מאד לבורא יתברך, ויש חשק גדול ורעדה גדולה לחזור בתשובה, ולכן צריך כל אחד ואחד אפי' שהוא רחוק מעבודת ה' י"ת, לבא לרשב"י, ואז יתקרב להשי"ת, וכמו שרמזו בפסוק, "וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול" בגימטריא "רבי שמעון בר יוחאי". שבזכותו כל יהודי מתקרב להשי"ת. כי הצינור הגדול משפיע לכל עם ישראל,

שבזכותו בא השפע, והצינור הגדול זה הוא רשב"י זיע"א כמו שרמזו: "הרשב"י" ר"ת יושפע שפע רב בכל העולמות. ובפרט אם זוכה האדם ללמוד את תורת רשב"י על ציונו, או בכפר הסמוך לו, זוכה להמשיך, שפע ושמחה בכל העולמות ועליו, כי שפתותיו דובבות.

עיקר הלימוד במירון הוא תורת הסוד

וכמו שמוכח בזה"ק שר' אבא ור' חייא בבואם על ציון רבם, פני האדון ה', התנא האלקי רשב"י, הזכירו מתורתו וממעשיו הטובים בהשתטחותם על ציון הר קדשו. ושרש העניין לבא אצל הצדיק וללמוד מתורתו ולהזכיר מעשיו הטובים, או אם אדם אנוס ולא יכול להגיע למקום הצדיק, מספיק שילמד מתורתו, ויזכיר שמו ומעשיו, מוכח בגמרא ביבמות דף צ"ז ע"א, אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב בגמ' אגורה באהלך עולמים, וכי אפשר לאדם לגור בשני עולמים? אלא אמר דוד המלך ע"ה "רבנו של עולם יאמר דבר שמועה מפי בעוה"ז", דאמר ר' יוחנן משום רשב"י, כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפי בעוה"ז, שפתותיו דובבות בקבר, פי' כאילו הוא חי. וי"א שפתותיו דובבות בעוה"ב. וכן הוא בבכורות דף ל"א. ופירוש ענין זה הוא, שזה בחינת השתטחות על קברי צדיקים, כי דיבור ומאמר וחידיוש הצדיק שאמר בעוה"ז שם טמן כח ונפש ואור מיוחד באותו מאמר ושם קבור וטמון החיות שלו, וא"כ הלומד מאמריו ומזכיר את שמו של התנא, כלומר אפילו השם של התנא לבד, הוא כבר החיות שלו. ועוד מאמרים ודברי תורה שהוא חידש, אז אותו לומד נכנס עם המוחין והחיות שלו לתוך המוחין והחיות של הצדיק שטמן בדבריו, וזה נקרא אתדבקתא דרוחא ברוחא, ואז שפתותיו דובבות.

וכן איתא בזה"ק שאמר ר' יצחק לר' יהושע אתינא לגבך למיבעי מינך, דכד תימא מילי באורייתא ותדכר מאילן מילין דאנא אמינא, דתימא לון משמי בגין לאדכרא שמי. ופי' שם הרמ"ק כדי שיהיו שפתותיו דובבות בקבר, וא"כ צריך ג"כ להזכיר שם הצדיק שהשם גם כן גורם.

וכן איתא בירושלמי א"ר גידל לעולם יראה אדם כאילו בעל שמועה עומד לנגדו, שנאמר אך בצלם יתהלך איש. נמצא מי שאחרי מותו אומרים תורה משמו אפילו שהוא בעולם העליון, בכל זאת הנשמה הקדושה מתלבשת בצלמו ותבניתו כמו שהיה בעוה"ז. ולכן צריכים אנחנו לעסוק בפרד"ס התורה, ובפרט כאשר באים אצל רשב"י זיע"א.

ועיקר הלימוד על קבר הרשב"י הוא בתורת הרשב"י תורת הסוד, כמו שהסבירו בספרים הקדושים את הפסוק, "שלוש שנים יהיה לכם ערלים, ובשנה הרביעית יהיה כל פרי קודש הילולים לה". התורה נדרשת בארבע פנים, שהם פרד"ס והעיקר הגדול מי שזוכה ללמוד תורה ע"פ הסוד. וזה שאמר הכתוב שלוש "שנים" מלשון "שונה הלכות", כלומר מי שלומד תורה רק בשלוש פנים, ערלים יהיו לכם, אמנם אם לומד ג"כ סוד שהוא החלק הרביעי וזה שאמר חז"ל, הכתוב "ובשנה הרביעית", כלומר כשלומד תורה בפן הרביעי ע"פ הסוד, אז יהיה כל פרי קודש הילולים לה'. וזהו שאומר "עתידין אילני סרק שיטענו פירות", סר"ק בגי' ש"ס פי' אפילו אם למד הש"ס שלא על דרך הסוד שהוא מכונה בשם "סרק", עתיד שיבא בטעינת פירות, שיבין סוד הלימוד, וזוהי כוונת המשנה, "בתולה נישאת ליום הרביעי", התורה מכונה בשם בתולה כמו קרקע בתולה שעדיין לא הוציאה פירות, נשאת ונגבהת מלשון "נשא את ראש" ליום רביעי, היינו כשלומדים בחלק הרביעי ע"פ הסוד.

להיות אצל ציון הרשב"י ג' ימים

הרב הקדוש רבי חיים ויטאל זצ"ל מביא (ב'שער הכוונות' דפ"ז) שראה את רבינו האר"י ז"ל בא לל"ג בעומר הוא וכל אנשי ביתו לשלשה ימים, הרב הראי"ז מרגליות זצ"ל בספר "כחו דר"א ברשב"י" אות ב' כותב על זה וז"ל, "וכבר הערתי בספרנו הילולא דרשב"י שמצאתי מקור וסמך להיות אצל רשב"י ג' ימים שכן מוכח בפסיקתא (בשלח) דתלמידי רשב"י היו אצל רשב"י ג' ימים, ועתה מצאתי גם בזהר חדש (בראשית דף יד) יתבו תמן תלת יומין, וכן בזהר (ח"א קנה) יתבו תלתא יומין, וכן בזהר (ח"ג יח) קאים עלה תלתא יומין, (שם דף ר"ה) חדה תמן תלתא יומין, ועתה ראיתי ב'מדרש פנחס' (אות כ"ז) וז"ל: אמר טעם למה היה יום מתן תורה ג' ימים, כי כשבא לעולם אור חדש אי אפשר להתיישב בזה העולם עד אחר ג' ימים וז"ש בזה חדא תלתא יומין, עכ"ל. ובהוה המדרש פנחס' יבואר הכל, וכן נוהגים עד היום חברים אנשי מעלה וישרים לשהות ולישב בצלל דמהימנותא במירון שלושה ימים שהוא כעין בחינת שלשת ימי קליטה".

מעלת לימוד הזוה"ק

דברי התלהבות והתעוררות שאמרנו לקראת סדר לימוד הזוהר היומי העולמי

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה מודים אנחנו על העבר ומבקשים על העתיד, מודים אנחנו לבורא העולמים שזיכנו ללמוד דף היומי כל יום ועתה בנוסף על הדף היומי נזכה בס"ד ללמוד גם את "הזוהר היומי" היוצא כעת ע"י ישיבתנו - מבואר ומפורט ככל האפשר ובתכלית ההידור. וכידוע כמה לימוד זה של הזוה"ק עושה נחת רוח גדולה בעולמות העליונים ומבטל גזירות קשות מעם ישראל, והעיקר שבכח לימוד זה יצאו ישראל מהגלות הקשה ברחמים גדולים, כמ"ש "בדא יפקון מן גלותא ברחמי". ולכן ערכנו לפניכם חוברת חדשה שכל יום נלמד בה ב' דפים עם ביאור נפלא, וגם מי שאינו מבין די לו שיגרוס את הזוהר כי גם בזה הוא מועיל מאד לנשמתו כמבואר בהקדמה להלן.

ולא יחשוש האדם חלילה שלימוד זה יגרום לו נזק כל שהוא הס מלהזכיר כן, אלא אדרבה ובחנוני נא "בזאת" אם נזכה ללמוד "זוהר יומי" בכל יום כמה ישתנו החיים שלנו לטובה, אם בבריאות, אם בפרנסה, אם בהצלחה וכל משאלות לבנו לטובה.

כידוע ספר "הזוהר הקדוש" אוצר גדול ונעלה אור העולם שנתחבר בקדושה עליונה ע"י התנא האלהי עיר וקדיש מן שמיא נחית, (ר"ת שמעון) והוא שמעון בר יוחאי יסוד העולם, שמן משחת קודש, בוצינא קדישא, בוצינא עילאה, בוצינא רברבא, עליו נאמר כי לא תשכח מפי זרעו ס"ת יוחאי, שהוא נהיר לנו בדורות אלו, יסוד הקדושה ועמוד החסידות, נעשה אדם נאמר בעבורך, הוציא האי ספרא דזוהרא, אשר מזהיר ומנהיר, לכל בני ישראל האיר, לדורות האחרונים, צנצנת המן הגנוזה, אשר ממנה יתפרנסון בדרא בתראה, ובגין דא יפקון מן גלותא ברחמי, מן הבאר ההיא ישקו כל העדרים, ומשם יתד ופינה לכל קדושת ישראל, ובו תלוי קץ גאולתינו ופדות נפשינו.

והנה דבר זה ידוע ומפורסם לכל כי ספר הזוה"ק נתחבר ע"י רשב"י והחבריא קדישא דיליה שנתגלו אליהם אליהו הנביא זכור לטוב ונשמות הצדיקים שבג"ע, משיבה של מעלה ומשיבה של מטה וגם למלאכי מעלה ניתנה רשות שירדו למטה ויגלו להם סודות התורה, וכמ"ש כ בתחילת ספר התיקונים: והמשכילים יזהירו זוהר הרקיע וכו'. והמשכילים אלן ר' שמעון וחבריא, יזהירו - כד אתכנשו למעבד האי חבורא, רשותא אתיהיב להון, ולאליהו עמהון, ולכל נשמתין דמתיבתאן לנחתא בינייהו, ולכל מלאכיא באתכסיא ובארח שכל, ועלית על כלא יהיב רשו לכל שמיהן קדישין ולכל הויין ולכל כנויין לגלאה לון רזין טמירין, כל שם בדרגא דיליה, ורשותא יהיב לעשר ספירן לגלאה לון רזין טמירין, דלא אתיהיב רשו לגלאה לון עד דייתי דרא דמלכא משיחא.

הזוהר מסוגל לפרנסה

ובהמשך דבריו שם הביא הרח"ו מדברי הזוה"ק והתיקונים כי בדרא בתראה שהוא הדור האחרון, שעל פי כל הסימנים נראה שזה דורנו, כי לכ"ע אנחנו ממש בפתח, הגאולה והפרנסה והישועה תהיה ע"י לימוד הזוה"ק. וכמו שכתוב בתיקוני הזוהר תיקון ו': וכמה בני נשא לתתא יתפרנסון מהאי חיבורא דילך כד אתגלא לתתא בדרא בתראה בסוף יומיא. ופרנסה, הכוונה גם לפרנסת הנשמה כי עיקר הכח והלחם של הנשמה הוא ע"י לימוד הזוה"ק.

צנצנת המן

עוד כתב: וכד יהא קריב ליומי משיחא אפי' תינוקות של בית רבן יהיו מזומנים לעסוק ולדעת בסודות התורה וכו'. לכן בראות רשב"י זיע"א ברוח קדשו ענין זה, ציוה לרבי אבא לכתוב ספר הזוה"ק בדרך העלם להיות מוצנע למשמרת עד דרא בתראה קריב ליומי מלכא משיחא שהוא הזמן הזה עתה ממש, שבזכות המתעסקים בו תצמח הגאולה במהרה בימינו בעזה"ת, ועל זה כתוב קח צנצנת אחת ותן שם מלא העומר מ"ן וכו' למשמרת, להצניע לדור האחרון.

תיבת נח

ומוסיף הזוהר כי זה החיבור - ספר הזוהר הקדוש הוא כמו "תיבת נח" שכל נשמות הצדיקים כלולים בו - "זה השער לה" צדיקים יבואו בו". וכאשר יתגלה זה החיבור בעולם בדור האחרון רבים יתאספו ללמוד ולעסוק בו, וכל אותם שזכו

שיהיה להם חלק בספר הזוהר הקדוש ינצלו מהמבול הנורא שישטוף את הדור האחרון, אם ממלחמות, אסונות, מחלות, פגועים ועוד... ספר הזוהר הקדוש יהיה כתיבת נח בעבורם להצילם, ואשרי הזוכה!

והנה בזכות הלימוד בספר הזוהר הקדוש "יזכו עם ישראל לגאולה ברחמים" וכמ"ש בזוהר הקדוש בפרשת נשא נגלה משה רבינו זיע"א "הרעיא מהימנא" (הרועה הנאמן) לרשב"י וחבריו וכך הוא אומר לרבי שמעון זיע"א אודות מעלת הזוהר:

"בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר יפקון ביה מן גלותא ברחמי" ביאור הדברים: בזכות החיבור שלך ספר הזוהר הקדוש יצאו בני ישראל מהגלות ברחמים! ללא צרות וייסורים ועצר חבלי משיח.

וכ"כ הרמח"ל כי ע"י עזר המערה שנצטער רשב"י ורבי אלעזר פטר את הדור האחרון מצרות ע"י שילמדו ויעסקו בזוה"ק כנ"ל.

לאור כל האמור לעיל דע לך אחי אהובי שעלינו להתחזק בלימוד התורה הקדושה בש"ס ופוסקים, ובפרט בלימוד הזוה"ק יום יום ע"פ הסדר, ולא לעזוב אפילו יום אחד שיעבור על האדם בלא לימוד בזוה"ק כמה עלים לפחות, כי הוא המפתח של הגאולה הפרטית והכללית, מי שיכול בהבנה, ומי שאינו יכול ע"כ בגירסא, ולא יתשל האדם לומר מי אני ומה חיי שאעסוק בזוה"ק, כי זו היא עצת היצה"ר. כי הזוה"ק מתאים לכל יהודי ויהודי כקטן כגדול, ת"ת, אברך, בחור ישיבה, נער בת"ת, או אדם שעובד לפרנסת ביתו, ואפי' נשים צדקניות טוב שיגרסו בזוה"ק.

ללא תכירו פנים במשפט כקטן כגדול תשמעון' - במשפט אותיות בפשט, כלומר לא תלמד רק פשט התורה ותכיר פנים רק לה, אלא כקטן כגדול - קטנים וגדולים, כולם תלמדו "תשמעון" - ר"ת ת'ורת שמעון.

אפילו רשע יגרס בזוה"ק

ועוד אומר לך חביבי, כי אפי' רשע גמור טוב שיגרס בזוה"ק כי המאור שבו מחזירו למוטב. ומעשים ראינו איך שאמרנו לכמה אנשים טובים ומוצלחים שבעוונות לא הלכו בדרך ה' שיעסקו בזוה"ק, וב"ה עתה חזרו למוטב, והם שמחים מאד בתורה הקדושה.

כי אף גרסא בעלמא - קריאה ללא הבנה כלל בספר הזוהר הקדוש - מעלתה גדולה ונשגבה ופועלת רבות ונצורות. משל למה הדבר דומה: לרופא הנותן תרופה לחולה, אף על פי שחולה זה אינו מבין כלום בחכמת הרפואה, רק לקח תרופה מרופא מומחה שבקי ויודע בחכמת הרפואה, התרופה מועילה לו, והוא בסיעתא דשמיא מתרפא וקם מחליו, וכן הדבר לגבי הקריאה בספר הזוהר, אף שהקורא לא מבין כלל את אשר הוא מוציא מפיו, הקדושה העליונה הטמונה במלים של ספר הזוהר הקדוש, פועלת בקורא אותם את פעולתה, וזוכה לכל המעלות שנאמרו לגבי העוסק בספר הזוהר הקדוש. (גורי האריז"ל, החיד"א, פלא יועץ, דגל מחנה אפרים, רבי חיים פלאג"י שו"ת ישכיל עבדי, שו"ת פרחי כהנה, עצי עדן קומארנה, בן איש חי ספר בניהו, הסכמת הרב הקדוש מאפסא, תקוני זוהר דפוס מעזבו, אור נערב להרמ"ק חלק ג' פרק ג', מטה אפרים סימן תקפ"א סעיף קטן י"ז, ועוד).

וכיון שידעת כמה גדולה מעלת למוד חכמת האמת יודע גודל החיוב וגודל השכר למי שלומד הקבלה, כי למוד הזוהר בגרסא בעלמא בונה עלמין, וכל שכן אם יזכה ללמוד ולהבין פרוש מאמר אחד, יעשה בו תקון למעלה בשעה אחת מה שלא יעשה בלמוד הפשט שנה תמימה (לשון הכסא מלך, תיקוני זוהר מ"א).

וכן אמר הגאון הצדיק רבי שלמה בלוך זכר צדיק לברכה משם רבו החפץ חיים זכר צדיק לברכה, שעל למוד ספר הזוהר אין שום הגבלה כי רבו מדרש, והיה החפץ חיים מעורר לכלם שילמדו כל שבת את הזוהר של אותה פרשה ואפילו לבחורים. (ר' יוסף בן שלמה מפוז'ן, הוספות בנין יוסף).

מעורר את האדם לעבודת ה'

ומרן החזון איש זכר צדיק לברכה, הורה לשואליו ללמוד זוהר כספר מוסר, ואף למד בו בעצמו עם בן אחותו, הגאון רבי שמריהו גריינמן זכר צדיק לברכה. ובספר מעשה איש (עובדות על מרן הגאון הקדוש החזון איש זצ"ל): מובא שאמר: לשון הזוהר הקדוש מעורר יותר מכל מאמרי חז"ל.

ובעינינו ראינו למאור עינינו הגאון הגדול מו"ר חכם בן ציון אבא שאול זצוק"ל שהיה נותן עצה לתלמידיו לגרוס בכל יום יום כמה דפים בזוה"ק כדי שיבינו טוב לימוד הגפ"ת וכן היה שנפתח לבם בתורה. ואפילו ילדים בת"ת שהתקשו בלימודם, ראו ממש ישועות ע"י שגרסו בזוה"ק ואע"פ שלא הבינו.

מרפא ברוחניות וגשמיות

ספר הזוהר הקדוש, הוא המרפא לנפש הגדול ביותר שקיים! בכח הקריאה בו, לטהר ולקדש את נפש האדם ולרפאת מכל חולי ומכל מדות רעות ותאוות רעות רחמנא ליצלן, עד שהיא מאירה ומוזהירה באור קדוש ועליון. וכל האזהרה אודות לימוד הקבלה וההגבלות על כך, לא נאמרו כלל ועיקר על לימוד פשט הזוהר ומוסריו ועל הקריאה בו, אלא נאמרו על לימוד בכתבי האריז"ל בשער הכוונות, שער הגלגולים, עץ חיים וכו', אשר ללימודם נצרכת הכנה גדולה ואזהרות גדולות. ולכן אין בכך כל חשש, ותוכל לצמוח מכך רק טובה וברכה לאדם עצמו ולכלל ישראל.

ובפרט שזכינו בס"ד ויש לנו כיום את הזוהר המחולק לב' דפים ליום, לימוד קבוע בכל יום, ובמספר דקות בלבד מקבלים את הכח, את העצמה, ואת הזכות לגאולה השלימה ברחמים.

"כדאי" הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק. שבזכות שלומדים בספרו של התנא האלהי רבי שמעון בר יוחאי זכותו יגן עלינו אמן, נושע בכל הנצרך לנו.

תיבת "ורפאתיו" עולה בגימטריא (703) כמנין שמעון בר יוחאי (703), כי בזכותו נמשכת רפואה לאדם.

ועל ידי זה יושפע שפע רב בכל העולמות, ראשי תבות הרשב"י, שהעוסק בתורתו יזכה בסיעתא דשמיא לשפע רב רוחני וגשמי.

הדף היומי בזוה"ק

הנה לאור הדברים הנ"ל, ומכיון שעתה מתחילים מחזור חדש ב"ה ללימוד הדף היומי, כאשר כבר הארכנו במעלתו הגדולה והמפורסמת, והוא מועיל מאד לנשמה ולהשגה יעו"ש שלמפורסמות אין צריך ראייה. וב"ה מזה שנים רבות שאנחנו זוכים ביישבתנו הקדושה לשלב עם לימוד דף היומי גם לימוד משנה יומית, כל יום ב' משניות, שבמשך ארבע שנים מסיימים ששה סדרי משנה, וכן לומדים הלכה יומית ומוסר יומי מספר הקדוש "ראשית חכמה", וכן הלכה ומוסר מספר הקדוש "חפץ חיים". ואת עלית על כולנה - שיש לנו קביעות בזוהר הקדוש ללימוד כל יום מעט, ומשתדלים לדלות כמה גרגירים מדבריו הקדושים, וכבר כמה פעמים זכינו לעשות סיום הזוה"ק ב"ה, ורצינו לעורר את עצמנו יחד עם כל קהל עם ישראל ה' עליהם יחיו, שכמו שזוכים ללימוד דף היומי נזכה ללימוד "זוהר יומי" שבידוע לימוד הזוהר הוא נשמת התורה הקדושה, ובלא לימוד זה אין הבנה טובה בתורה, ואין לה כח לעלות ולעשות נחת רוח גדולה לבורא עולם, כי בלי לימוד פנימיות התורה הרי אותו הלימוד הוא כגוף בלא נשמה שאינו חשוב לכלום, וכפי שהארכנו לעיל.

והנה בדיוק בשבוע זה שבו מסיימים כלל ישראל את הש"ס, ובו מתחילים מחדש את לימוד הש"ס במחזור חדש, ואנחנו חפצים ליכות ביחד עם כל ישראל בלימוד הזוה"ק בזה שתצא כל חודש חוברת לימוד הזוה"ק מתחלת הזוה"ק - מהקדמת הזוהר ועד גמירא, והחוברת יהיו בה ששים דפים עם ביאור קצר ונפלא, השווה לכל נפש, שכל יום ילמד האדם ב' דפים, והם דפים קצרים וקטנים בכמות, ובקושי יגיע לרבע עמוד מהדפים הרגילים של הזוהר, שהאדם ילמד אותם במשך עשרה דקים, ויזכה בזה לקרב את הגאולה ולזכות לגאולה ברחמים, כמ"ש בזוה"ק [נשא קכ"ד ע"ב] "כדאי יפקון מן גלותא ברחמי".

והנה מקור הדברים הוא בשער רוה"ק לרבנו האריז"ל די"א ע"א וזלה"ק: גם צריך להזהר שלא לבטל בכל יום הקביעות של מקרא משנה תלמוד וקבלה, עם הכוונות שלהם כמבואר במקומו וצריך להזהר בזה מאד. ועוד כתב האריז"ל (שם ע"ב) וזלה"ק: גם אל הר"א הלוי יצ"ו שא"ל מורי ז"ל עצה לענין השגה והיא זו שלא ישיח שיחה בטילה ושיקום בחצי הלילה ויבכה על חסרון הידיעה... עכ"ל מהרח"ו מפי האריז"ל. אמנם האדמו"ר מקרנא זצ"ל הביא וזלה"ק: וכן נתן מרן האריז"ל תיקון לבעל תשובה שיאמר חמש דפים זוהר או תיקונים בכל יום וכן נהג מורי ורבי דודי הקדוש צבי [מזידיטוש'ב שר בית הזוהר] עכ"ל. [ס' נתיב מצוותיך]: וכ"כ עוד הרבה חכמים וקדושים הרב החיד"א זצוק"ל ועוד, ומורנו הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל היה אומר לנו שנלמד כל יום כשני דפים בזוה"ק, אמנם אנחנו מביאים עתה לפני הקורא רק כרבע עמוד ובודאי שגם זה עושה פעולה גדולה בנפש האדם וכל המוסיף מוסיפים לו.

הזוה"ק לדור שלנו

והנה בפרשת "עקב" יש רמז גדול ללימוד הזוה"ק בפרט בדורנו דור עקבתא דמשיחא, שהפרשה מתחילה "והיה עקב תשמעון" והנה כבר אמרנו לעיל שבזכות לימוד הזוה"ק יצאו ישראל מהגלות ברחמים, בלא צרות, יסורים, מלחמות, מחלות, אסונות, אלא אך ורק בחסד ורחמים. וכידוע ששם אלהים הוא בחינת דין ושם הוי"ה הוא בחינת רחמים, וזה שאמר

והי"ה אותיות הוי"ה ב"ה, המורה על מדת החסד הרחמים, אם אנחנו רוצים "והיה עקב" בזמן עקבתא דמשיחא שהקב"ה ינהיג את העולם במדת החסד והרחמים שהוא שם הוי"ה ב"ה, ונצא מהגלות ברחמים, אז תשמעון. צריך ללמוד תורת שמעון בר יוחאי, שאפשר למתק הדינים ולזכות למדת החסד והרחמים, ע"י תורת שמעון, וגם לזכות להבנה טובה בתורה, כי תשמעון מלשון שמע הבן.

וממשיך הפסוק: "את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם". שהלימוד יהיה ע"מ לקיים שילמד את תורת הרשב"י ע"מ להתקדש ולהטהר ולקיים דברי הזוה"ק והמקובלים, ואז יתקיים "ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך" שיזכה לכל הישועות אכ"ר.

וכן והיה "עקב" אותיות "קבע", לקבוע זמן קבוע לתורת שמעון כל יום ויום, ששואלים לאדם קבעת עתים לתורה, ו"קבעת" זהו מלשון גזילה כמ"ש וקבע את קובעיהם נפש, שגזול מזמנו ללימוד התורה ובפרט לימוד הזוה"ק. ואז עי"ז נזכה לצאת מהגלות ברחמים ובשמחה, והעיקר לכל זה הוא תורתו של רשב"י שזיכו אותו מן השמים. וכן תשמעון גי' "תורה וגדולה במקום אחד" שבזכות תורת רבי שמעון יזכה האדם לתורה וגדולה במקום אחד.

אפילו גירסה ללא הבנה

ואספר לך ידידי כמה פועל לימוד הזוה"ק וסודות התורה גם כשהאדם לא מבין אלא קורא בגירסא בלבד, מה ששמעתי מפי מו"ר הגאון הגדול המקובל האלקי ראש ישיבתנו מוה"ר מרדכי שרעבי זצוק"ל שסיפר לנו כאשר למדנו באחד ממוצאי שבתות בלימוד הספר הקדוש "ראשית חכמה", שראה לרבי יצחק כהן זצ"ל בחלום, שכידוע רבי יצחק היה אחד מחכמי הכורדים בשכונתינו, והיה חסיד וצדיק ירא שמים וגרים באוריינתא תדירא, ובנו שהכרנו היה ג"כ תלמיד חכם גדול למד ביישיבת "פורת יוסף". רבי יצחק בסוף ימיו היה בא ללמוד אצל מורינו ורבינו והיה יושב בשיעורים של עץ חיים ושער הכוונות, אבל מכיון שלא עסק בתורת הח"ן, ורק עתה בעת זקנותו בא, היה רק שומע, והיה אומר עוד קצת ואני אתחיל להבין, וכך ישב שנתים וחצי, ואח"כ נפטר לחיי העולם הבא. ובא בחלום למו"ר, והרב שאל אותו בחלום, רבי יצחק מה המצב למעלה, ואמר לו כבוד הרב, דע לך שכל מה שזכיתי ללמוד כל ימי חיי ולסגל תורה ומצוות ומעשים טובים, לא עזר לי בשמים כמו השנתיים וחצי שישבתי לשמוע תורת הסוד בלי להבין, אין לתאר ולשער מעלת הלימוד הזה כאן בעולם העליון, וזה מה שעזר לי יותר מכל מה שעשיתי כל ימי חיי. ואח"כ שאל אותו הרב מתי תבא הגאולה, ואמר לו קרוב ולא קרוב, כלומר אם ילמדו זוה"ק וסודות התורה הגאולה קרובה מאד ותהיה ברחמים.

הרי לפניך חביבי שלימוד הזוה"ק מרומם מכל לימוד, וזה שעזר לו בעולם העליון. ואם לא די לך בזה אביא לפניך ג"כ מה ששמעתי מהרב הגדול רבי יעקב הדאיה שליט"א ששמע דבר זה מפי אבותיו, שזקנו החכם השלם המקובל האלהי כמזה"ר שלום הדאיה זצוק"ל שהיה ראש מקובלי "בית אל", אמר לו חמיו הרה"ג הדיין המצויין ראב"ד חלב כמזה"ר יצחק לבטון זצ"ל בסוף ימיו, שכל ימיו הוא למד רק נגלה והוא רוצה ללמוד גם תורת הסוד, ואמר לו מה נלמד, אמר לו הטוב ביותר שנלמד "עץ חיים", וכך היה, במשך שנתיים עסקו כל היום כולו בספר הקדוש "עץ חיים" יום יום ולאחר שנתיים עשו סיום עם סעודה חשובה והיו שמחים מאד, ולאחר תקופה קצרה נפטר רבי יצחק לבטון זצ"ל לחיי העולם הבא ובא בחלום לחכם שלום הדאיה זצ"ל, ואמר לו דע לך כי כל מה שלמדתי כל ימי חיי והייתי דיין ועסקתי יומם ולילה בתורה, לא עזר לי בשמים לזכות לגן עדן כמו השנתיים ימים שלמדנו יחד תורת הקבלה בספר הקדוש "עץ חיים", ואין לך לשער ולתאר מה עושה ופועל לימוד זה בעולמות העליונים, אם לאדם עצמו הלומד, ואם על כללות עם ישראל. לכן בבקשה ממך תזכה את כל החכמים וכל החברים ותשדל אותם לעסוק בתורת הח"ן בסודות התורה בזוה"ק, כי אפילו בגרסא בעלמא בונה עולמות ועושה פירות ופירי פירות.

ולכן אתה הקורא הנכבד שראית גודל המעלה הגדולה של לימוד הקבלה, בבקשה תזכה את נשמתך ואת כל בני ביתך בזכות הגדולה הזאת שבזכות לימוד זה נצל מכל מיני מחלות אסונות ויסורים וכמו שהבאנו לעיל כי לימוד הזוה"ק הוא "תיבת נח" של ימינו שכל הרוצה להנצל מהמבול של הצרות יכנס לתיבה זו וינצל. והעיקר-שנוכח לצאת במהרה מהגלות ברחמים רבים.

יה"ר מלא"ש שזכותו של רשב"י יגן עלינו ועל כל ישראל אחינו להצילנו מכל צרה וצוקה נגע ומחלה ונוכח לאקמא שכינתא מעפרא ולביאת הגואל בב"א.

מעלת הזוה"ק

מעלת הזוהר הקדוש

ישמחו השמים ותגל הארץ בהגלות נגלות ספר הזוה"ק. אור העולם, עיר וקדיש מן שמיא נחית, ר"ת שמעון בר יוחאי יסוד העולם, שמן משחת קודש, בוצינא קדישא, בוצינא עילאה, ובוצינא רברבא, עליו נאמר כי לא תשכח מפי זרעו ס"ת יוחאי, שהוא ינהיר לנו בדורות אלו, יסוד הקדושה ועמוד החסידות, נעשה אדם נאמר בעבורך, הוציא האי ספרא דזוהרא, אשר מזהיר ומנהיר, לכל בני ישראל האיר, לדורות האחרונים, צנצנת המן הגנוזה, אשר ממנה יתפרנסון בדרא בתראה, ובגין דא יפקון מן גלותא ברחמי, מן הבאר ההיא ישקו כל העדרים, ומשם יתד ופינה לכל קדושת ישראל, ובו תלוי קץ גאולתנו ופדות נפשינו.

והנה נודע כי כל תכלית בריאת העולם, ונשמות בני ישראל, וכל הנבראים בכלל, להטיב לברואיו ולהשיגם התורה והמצוות, להודיע לנו עוז וגודל אלהותו וחסדו וגבורתו וממשלתו ותפארתו, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה לשלמה בנו: "דע את אלהי אביך ועבדהו". שאין לקב"ה נחת רוח יותר בעולם אלא מאותו שמכיר באלהותו יתברך, והוא נקרא ב"ן לקב"ה, ויש לו הרשות לחפש בגנוי אביו המלך, כמו הבן שמחפש בגנוי אביו המלך בלא רשות, וכפי רצונו יכול להכנס באוצרות המלך, מה שאין כן העבד. וכידוע, המלך שאנחנו מדברים בו, והנה העוסק בחכמת הח"ן בזהר הקדוש, אשר הם גנוי המלך, אוצרות המלך, חכמת הקבלה שגילה אותה בעולם רשב"י זיע"א.

והנה הפסוק אומר "והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים, שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך" הרי הוזכרו שלש בחינות והן: העוסק רק במקרא נקרא בבחי' "ביצים", והעוסק במשנה ובגמרא נקרא "אפרוח", ומי שזוכה לעסוק בזה"ק הוא הנקרא "בן", וכדאיתא בהקדמת תיקוני הזוה"ק.

והעוסק בזה"ק ובתורת האר"י, הקב"ה משתבח בו בפמליא שלו בכל יום, ודיוקנו נרשם למעלה בין אוהבי ואהובי המלך, ומכריזים לפניו "הו זהירין בדיוקנא דפלוני" ואפילו הקב"ה גוזר גזירות, יש לו רשות לבטלם.

ענין האלף החמישי, ועשרה הרוגי מלכות

ודע לך אחי חביבי, כי האלף החמישי הוא כנגד ספירת ההו"ד כנודע, שעליו נאמר "נתנני שוממה כל היום" דוה"ה. כי יום של הקב"ה הוא אלף שנה, ודו"ה אותיות הו"ד, כנגד האלף החמישי שבו היה העולם שומם בלא ביהמ"ק ועם ישראל בגלות, והוא בירך השמאל ממשלת הסמא"ל והנח"ש בסוד "והודי נהפך עלי למשחית", וזה שאמר על זה היה "דוה"ה לבנו, בסוד ותקע כף ירך יעקב, שהוא צד השמאל בהוד כנודע.

והיה הס"מ רוצה לקעקע ח"ו ביצתן של ישראל, ולהפוך העולם לתוהו ובוהו ע"י שהגביר הדינים והגזירות הנוראות על עם ישראל, והיתה סכנה גדולה כנודע, וברחמי הגדולים שלח לנו השי"ת את עשרה הרוגי מלכות ראשי אלפי ישראל, שהם גלגול עשרה שבטים שנשמתם נשמת העשרה שבטים, ומלבוש נשמתם מעשרה טיפין דיוסף הצדיק, שהם היו בסוף האלף הרביעי להקדים רפואה למכה שמסרו את גופם נפשם רוחם ונשמתם על קדושת שמו יתברך.

ועל ידי זה היו מצרפים ומלבנים ומבררים הניצוצות של הקדושה מתוך הקליפה הקשה, והוציאו בלעם מפייהם והכניעו הקליפות, וגרמו להעלות הרבה מאד ניצוצי קדושה לעולמות העליונים וכו', ועל ידי זה פתחו צינורות הקדושה העליונה להוריד שפע לעולמות התחתונים, ובפרט לעולם הזה הגשמי להאיר לנו בגלות האחרונה שהיא מרה ונוראה ולהגן עלינו מכל המחלות והאסונות והמלחמות.

וכתב הגה"ק מהרצ"א מדינוב זצ"ל בהוספותיו לספר סור מרע ועשה טוב בשם הארז"ל וז"ל: והנה נודע מה שכתב רבינו האר"י ז"ל שגם הרשב"י ור"א בנו היו בכלל עשרה הרוגי מלכות, והראיה לזה שברח מפני הקיסר שרצה להורגו והלך הוא ור"א בנו למערה והיו צריכים רשב"י ור"א לעשות התיקון במסירות נפשם להריגה, כמו ר' עקיבא רבו של רשב"י, ולהעביר הסיגים והקמשונים והחרולים מן השדה אשר ברכו ה'.

בירור ניצוצי הקדושה ע"י רשב"י ותורתו

ואמר הרשב"י זיע"א: "אני יכול למצוא דרך משובחת וטובה לברר ניצוצי הקדושה מתוך הקליפות ולהורדת השפע מהעולמות העליונים לעולמות התחתונים הרבה יותר חזקה מאשר מסירות נפש גופנית להריגה על קדושת השם, וזאת ע"י מסירות נפש בתכלית הגדולה ביותר לתורה הקדושה שאטרח מאד מאד על לימוד התורה עם פרישות מהבלי ותענוגי העוה"ז, ואגלה סודות התורה ככל האפשר, ואפרש לכולם תכלית הבריאה כולה, ואכנס בגנוי המלך העליון כבן שנכנס בגנוי אביו ואגלה אורות העליונים, וע"י האור הגדול הזה אבריא החושך הגדול מן העולם, ואבטל כל הדינים והקליפות מן הקדושה".

וכך עשה עד שהיה יורד עמוק עמוק, עמיקין וטמירין בסודות התורה הקדושה. וזכה לגילויים גדולים מה שלא זכה שום נביא, ומגיד, וחזוה ומלאך, עין לא ראתה, והיה לוקח עמו את משה רעיא מהימנא, ואלהו הנביא, וכל נשמות הצדיקים שבגן עדן, והיה משתעשע עמם בסודות התורה. וזכה לתקן כל אותו הדור ההוא, עד שאפילו עוללן ויונקין היו יודעים ברזון דאורייתא, ואפי' עופי שמיא היו מרחשין רזי תורה.

וע"י מסירות נפשו לסודות התורה, וכן ע"י גילוי סודות התורה, זכה להכניע הקליפות ולבטל גזירות ולהמשיך לעולם חיים שלום וחירות, ועל ידי שהיתה למטה התעוררות גדולה, ע"ז נתעוררו ג"כ הצנורות העליונים, ואז גילה הרשב"י ספרא דצניעותא, אדרא רבא ואדרא זוטא וכל הזוה"ק שבהם היה כולל כל העולמות העליונים, והכל בהעלם גדול וברמיזה מוחלטת, כי עדיין לא היה העולם ראוי להשתמש באור הגנוז הגדול הזה, כי כל הכח הגדול הזה צריך אותו דווקא לדור הזה האחרון דור של ביאת המשיח.

חובת הלימוד אפילו לת"ח

ודע אחי, שכל מי שיש בו אפילו מקצת ריח תורה מחויב הוא ללמוד בסתרי תורה, ומכל שכן תלמיד חכם, כדי שלא יעול בכסופא לעלמא דאתי כנודע מזוהר הקדוש, כי שם הוא רק עולמות רוחניים כמו סתרי תורה, ולא נמצא שם ח"ו שום גשמיות כהיום, וכשבא שם תלמיד חכם בנגלות התורה בלבד, הוא יושב שם כגר וכאלם לא יפתח פיו, אף על פי שיש שם גם כן כמה מתיבתות של נגלות התורה, אף על פי כן אין עיקר חשיבות לפני הקב"ה אלא סתרי תורה, ולא עוד שאמרו רז"ל מדרש משלי (פרשה י) שהוא אחד מהדברים ששואלין לאדם, צפית לעתיד לבוא, צפית למרכבה שלי וידעת כמה שיעור קומה של יוצר בראשית רל"ו אלפים פרסאות, כנודע מסוד גדול אדונינו ור"ב כ"ח לתבונתו אין מספר, כדאיתא כיוצא בו בזוהר (פקודי רמז:) כדין שאל לה ברזא דחכמתא דמאריה, דלית לך אגרא בההוא עלמא כאינון דמשתדלי למנדע בחכמתא, ולאסתכלא ביקרא דמאריהון, ולית שיעורא לאגרא לאינון דידעין חכמתא ביקרא דמאריהון, ע"ש בדברי האר"י זלה"ה (בהקדמת המהרח"ו לשער ההקדמות), וכן איתא בזוהר (תרומה קסא:) דכל מאן דהוי בהאי עלמא, ולא אשתדל למנדע ליה, טב ליה דלא אתברי ע"ש:

וכידוע מה שאמר משה רבינו על הזוה"ק "בדא יפקון מן גלותא ברחמי" וכידוע כל סודות הזוה"ק הם סוד יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית לדור הזה, כי יין גימטריא "סו"ד" שהוא משומר בענ"ב הם ר"ת "עקודים, נקודים, ברודים" והם גי' שב"ת שהוא עולם הבא, ושבת דא רשב"י כמ"ש בסוף האדרא רבא, וביום שבת יש סייעתא דשמיא גדולה ביותר להתבונן ולהשיג סודות התורה.

צנצנת המן

"וכד יהא קריב ליומי משיחא אפי' תינוקות של בית רבן יהיו מזומנים לעסוק ולדעת בסודות התורה וכו'. הבטיח רבי שמעון בר יוחאי זיע"א שבדור של ביאת המשיח אפי' תינוקות של בית רבן יהיו בקיאים בסודות התורה, לכן בראות רשב"י זיע"א ברוח קדשו ענין זה ציוה לרבי אבא לכתוב ספר הזוה"ק בדרך העלם להיות מוצנע למשמרת עד דרא בתראה קריב ליומי מלכא משיחא שהוא הזמן הזה עתה ממש, שבזכות המתעסקים בו תצמח הגאולה במהרה בימינו בעזה"ה, ועל זה כתוב קח צנצנת אחת ותן שם מלא העומר מ"ן וכו' למשמרת, להצניע לדור האחרון. ובהקדמתו לספר "עץ חיים" כתב רבינו הרב חיים ויטאל זצוק"ל: כי הכל תלוי בעסק החכמה הזאת, ומניעתנו מלהתעסק בה, היא גורמת איחור ועיכוב בנין בית מקדשינו וכו', והאדם מחוייב לעסוק בכל יכולתו בסתרי תורה ומעשה מרכבה. כי אין הנאה להקב"ה מכל מה שברא בעולמו, רק בהיות בניו למטה עוסקים ברזי תורה להכיר גדולתו ויופיו ומעלתו, ולא נברא האדם אלא כדי שילמד חכמת הקבלה.

גאולה ברחמים

בזכות הקריאה והלימוד בספר הזוהר הקדוש מובטח לנו שנוכה ונגאל ברחמים ללא צרות וייסורים רח"ל. דבר זה מבואר בספר הזוהר הקדוש מפי קודשו של משה רבנו ע"ה "הרעיא מהמנא" אשר היה נגלה לרבי שמעון בר יוחאי ולחבריו במעמד מלא הוד ומגלה להם סתרי תורה. וכך אומר משה רבנו ע"ה לרשב"י זיע"א בזוה"ק פרשת נשא:

"בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר יפקון ביה מן גלותא ברחמי" ביאור הדברים: בזכות החיבור שלך ספר הזוהר הקדוש יצאו בני ישראל מן הגלות ברחמים! ללא צרות וייסורים וללא צער חבלי משיח.

בספר תיקוני הזוהר מבואר שבשעה שאליהו הנביא זכור לטוב נגלה לרבי שמעון בר יוחאי ולחבריה קדישא שעמו ולמד עמהם סתרי תורה בענין תיקוני נשמות, יצאה בת קול משמים ואמרה להם: כמה רב כוחו וקדושתו של רבי שמעון בר יוחאי בעולם! ואח"כ הוסיפה ואמרה נבואה בזה הלשון: "וכמה בני נשא לתתא יתפרנסון מהאי חיבורא דילך כד יתגלו לתתא בדרא בתראה בסוף יומיא ובגינה - וקראתם דרור בארץ". ביאור הדברים: כמה בני אדם למטה יתפרנסו מזה החיבור שלך כאשר יתגלה למטה בדור האחרון בסוף הימים ובזכותו יתקיים הפסוק "וקראתם דרור בארץ" המרמז על הגאולה השלימה.

ופקח עיניך וראה מה שכתב הגאון ר' יצחק דלטאש ז"ל בהקדמתו לספר הזוה"ק, שספר זה נתחבר ונכתב בדורו של רשב"י שהסכימו בו מן השמים וכו', כדי שבסוף הימים בדורו של משיח בקרבת הישועה בזכות זה יגאלו ישראל.

וכמו שבמצרים היה צריך לזכות את ישראל בדם הפסח ודם המילה וכו', כן להוציא את ישראל מהגלות הזה צריך שיזכו בדיעת הנסתר בלימוד הזוה"ק, כי לימוד זה הוא הגורם והפועל הגדול, לגאולה השלמה מהגלות בה אנחנו נמצאים. כי כל הנביאים לא נבאו לימות המשיח אלא על זה וכו' עיי"ש.

א"כ למרות המצב הרוחני הקשה בו נתון עם ישראל וימי עקבתא דמשיחא, בכל זאת הרי שעיניך חיבור ספר הזוה"ק והתיקונים וכו' נתחברו דוקא לבני הדורות האחרונים, ובה תהא תשועתם.

והמתבונן יראה שלא רק ספר הזוהר עצמו היה גנוז לדור אחרון, אלא גם הסודות הטמונים בו, הם גנוזים ושמורים בתוכו לדורינו. כי רשב"י צוה את ר' אבא לכתוב את כל הזוה"ק בהעלם גדול להעלים ולהלביש הסודות בדרך משל וחידיה ורמז. והרי הוא כאילו לא נכתב כלל והוא צנוע ומוסתר עם כל סודותיו עד קרוב לימי מלך המשיח כדי שבזכות המתעסקים בו תצמח הגאולה במהרה בימינו אמן. וכבר רמזו בספה"ק "ועלו מושיעים בהר ציון ס"ת מרון."

בא וראה מש"כ בספר הקדוש חסד לאברהם להרב הקדוש רבי אברהם אזולאי זצ"ל ע"י ספר הזוהר הקדוש יהיה ביטול הקליפות, וקלות העונות, והשבחת הקטיגורים, אשר לוהטים בכל עת ובכל שעה נגד השכינה ונגד עם ישראל, והעוסק בסודות התורה אוזח בידו קלע, וחרב, ורומח, נגד הקליפות והגזירות להלחם בהם כדי להצילם מרעתם ע"י חיבור זה. וספר זה עתיד להתגלות בימי מלכא משיחא ליתן סעד לשכינה כנז', והנה כל אותן שיזכו אליו יזכו לגאולה, כי עבודה זו המועטת בזמן ההוא היא יותר חשובה מכל אילי נביות כשהיה בית המקדש קיים.

תיבת נח

מובא בספר הזוהר הקדוש (תיקוני ז"ח) מאמר נפלא המדבר על חשיבות ספר הזוהר כמפתח הגאולה ועל היותו בבחינת "תיבת נח" אשר כל העוסק בו יציל מהמבול שעתידי לשטוף את דורנו - הדור האחרון.

זה תוכן המאמר בקצרה (בלשונו):

בעת שהתכנסו התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א והחבריה קדישא שעמו לחבר את ספר הזוהר הקדוש ניתנה להם רשות מהשמים לגלות בו סודות גדולים ועצומים, והיה גלוי וידוע לפני בורא עולם שיבוא זמן בדור שבו בן ישי בא, שמצבו של עם ישראל יהיה קשה ביותר, ויהיו נודדים ממקום למקום וכו'. ולכן בשל כל זאת הסכים הקב"ה לעשות את החיבור הזה ספר הזוהר הקדוש ע"י רבי שמעון בר יוחאי, וכינס בו ה' יתברך נשמות עליונות משיבה של מעלה ונשמות הצדיקים שכולם יהיו כלולים בספר הזוהר, וכל זאת כדי למצוא מנוחה לשכינה בגלות וחרות לה ולבניה - עם ישראל. וזה מה שכתוב "גם ציפור מצאה בית ודרור קן לה" - ונאמר "וקראתם דרור בארץ" המרמז על הגאולה השלימה.

ומוסיף הזוהר כי זה החיבור - ספר הזוהר הקדוש הוא כמו "תיבת נח" שכל נשמות הצדיקים כלולים בו - "זה השער לה' צדיקים יבואו בו" וכאשר יתגלה זה החבור בעולם בדור האחרון רבים יתאספו ללמוד ולעסוק בו, וכל אותם שיזכו

שיהיה להם חלק בספר הזוהר הקדוש ינצלו מהמבול הנורא שישטוף את הדור האחרון, ספר הזוהר הקדוש יהיה כתיבת נח בעבורם להצילם ואשרי הזוכה!

וכאור לעינים ביאורו של **השל"ה הקדוש** שכתב על כך: "הנה מבואר מכאן שחיבור הזוהר היה עתיד להיות גנוז וכו' עד שיבוא הדור האחרון בסוף הימים שאז יתגלה לתחתונים ובזכות העוסקים יבוא משיח כי אז תמלא הארץ דעה בסיבתו אשר זה תהיה סיבה קרובה לביאתו וזה שאמר ובגינה "ושבתם איש אל אחוזתו וכו' כדי שבזכות זה יגאלו ישראל, כשם שלא נגאלו ישראל ממצרים עד שהוצרך הקב"ה לקדשם בדם הפסח ובדם המילה כן הגאולה העתידה לא יהיה הגאולה עד שיזכו לתוספת הקדושה הזו והוא רצון הא-ל יתברך ואשרי הזוכה בה" (עשרה מאמרות מאמר ראשון, שני לוחות הברית)

ועוד ביאר על כך המקובל האלקי רבנו שלום בוגלו זיע"א בביאורו "כסא מלך" על תיקוני הזוהר: "בסוף יומיא" לאמר שהוא דווקא קרוב לימות המשיח, ובזכותו יבוא! הנה מבואר שכל העוסק בספר זה מקרב את הגאולה ועושה נחת רוח גדול ליצורו, וכמה מעלות טובות למשתדל בפרוש מאמרי רשב"י אין קץ לגודל שכרו. ואשרינו מה טוב חלקינו אם נזכה ונעזור לקרב ביאת משיחנו, כי כך גזר הבורא שלא יתגלה ויהיה גנוז עד סוף יומיא שבזכותו יבוא דרור! כי סגולה זו בו ולא בזולתו" (ע"כ לשונו).

למזהיר ולנוהר: האמת היא שדי בדברים שהבאנו עד עתה לעורר את הלבבות לקריאה ולימוד בספר הזוהר הקדוש, וכי ימצא חלילה יהודי אשר לא רוצה לפעול על מנת לקרב גאולת ישראל ברחמים ולבטל כל גזירות קשות מעם ישראל רח"ל. אלא, שלצערינו הרב, כלל גדול ונורא הוא, שכפי קדושתו ומעלתו של הדבר כך יש יצר הרע שמנסה להתנגד לכך בכל כוחו. דבר זה בולט וזועק לשמים בפרט בנושא הקריאה והלימוד בספר הזוהר הקדוש, היצר הרע שיוזע בוודאות שע"י הקריאה והלימוד בספר הזוהר הקדוש, הוא נדחה מן העולם ומתבטלת ממשלתו לעד וכל מציאות העולם משתנה ומתקרבת בצעדי ענק לקראת הגאולה השלימה ברחמים, משקיע מאמצים מיוחדים להחדיר דעות שטות והבל הפך האמת ממש, ואף לא בוחל כדרכו בשקרים ובהפחדות, והעיקר שמטרתו תושג ותאבד טובה מישראל חלילה וחס. כדרכו של היצר הוא פונה לכל אדם בשפתו שלו וכביכול מתוך דאגה עמוקה ואהבה.

לאחד - שאיננו מבין את לשון הזוהר - טוען כנגדו מה התועלת בקריאתך הרי אינך מבין כלום.

לשני - שעוסק כל יומו בלימוד ש"ס ופוסקים - טוען הרי אינך מקובל כשתסיים ללמוד את כל הש"ס והפוסקים אז תמצא זמן גם ללמוד בספר הזוהר, כעת זה ביטול תורה.

לשלישי - שעדין רחוק מקיום המצוות - טוען מה לך ולספר הזוהר הקדוש הזה? זה, לא בשבילך כלל!

לרביעי - המחפש כל טענה להתחמק מקיום חובותיו - טוען אסור לקרוא בספר הזוהר! ומי שיעיז, ישתגע. השמר נפשך והתרחק מזה הספר.

בראשונה נבאר כי אף גירסא בעלמא - קריאה ללא הבנה כלל בספר הזוהר הקדוש מעלתה גדולה ונשגבה ופועלת רבות ונצורות.

משל למה הדבר דומה - לרופא הנותן תרופה לאדם הנזקק לה אף על פי שאדם זה אינו מבין כלום בחכמת הרפואה, מכיון שלקח תרופה מרופא מומחה שבקי ויודע בחכמת הרפואה התרופה מועילה לו והוא בס"ד מתרפא וקם מחוליו, נכון גם הדבר לגבי הקריאה בספר הזוהר, אפילו שהקורא לא מבין כלל את אשר הוא מוציא מפיו, הקדושה העליונה הטמונה במילים של ספר הזוהר הקדוש פועלת בקורא אותם את פעולתה וזוכה לכל המעלות שנאמרו לגבי העוסק בספר הזוהר הקדוש. (גורי הארי ז"ל, החיד"א, פלא יועץ, דגל מחנה אפרים, רבי חיים פלאג'י, שו"ת ישכיל עבדי, שו"ת פרחי כהונה, ועוד).

הזוה"ק גם לתלמידי חכמים

כמו כן גם תלמידי חכמים ובני ישיבות העוסקים כל זמנם בלימוד התורה, צריכים להקדיש בכל יום זמן לקריאת מס' דפים בספר הזוהר, שזכות הקריאה הזאת, מלבד כל מעלותיה לכלל ישראל תועיל להם ביותר שיזכו להבין את לימודם ולזכרו, וכן להתעלות רוחנית גדולה.

מזן רבינו **יוסף חיים** זיע"א מחבר ספר **"הבן איש חי"** מבאר את מאמר הגמרא "כל העוסק בתורה מבפנים תורה מכרזת עליו מבחוץ" שכל העוסק בחלק הפנימי של התורה **זוכה ומאירות עיניו בחלק הנגלה של התורה**.

מו"ר הגאון הגדול רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל זיע"א היה מורה לתלמידיו בעודם בחורים צעירים לקרא בכל יום מס' דפים בספר הזוהר שזה יעזור לפתוח את הלב לתורה ולזכך הנפש, והוסיף עוד ואמר כי ספר הזוהר הקדוש מלא וגדוש במוסר ומלהיב ביותר לעבודת ה"ת וזהו ספר המוסר הטוב ביותר. אנחנו רואים בעינינו מעשה רב מגדולי ישראל ממש אשר היה מיקר את זמנו מכל יקר ודואג ומיצר על כל רגע של ביטול תורה חלילה שהורה לתלמידיו בעודם צעירים לימים לקבוע זמן בכל יום לקריאה בזוהר הקדוש. ניתן להאריך על כך בעוד עובדות רבות אך די בכך למבין. ואפילו ילדים בת"ת שהתקשו בלימודם, ראו ממש ישועות ע"י שגרסו בזוה"ק ואע"פ שלא הבינו.

ולאזתו אח יקר שעדיין לא זכה לקיים את כל מצוות ה' בכל דקדוקיהם ואפילו רשע גמור גם הוא צריך להשתדל ולקרוא בכל יום בספר הזוהר הקדוש, שע"י הקריאה תזדכך נפשו ותטהר מכל זוהמה וימשך בעבותות אהבה לעבודת ה' יתברך כנודע בספרים הקדושים ומגורי האר"י ז"ל. כי המאור שבזוהר הקדוש מחזירו למוטב. ומעשים ראויים איך שאמרנו לכמה אנשים טובים ומוצלחים שבכוונות לא הלכו בדרך ה' שיעסקו בזוה"ק, וב"ה עתה חזרו למוטב, והם שמחים מאד בתורה הקדושה.

ובאשר לטענה הרביעית - המשמשת מפלט לאותם שלא בודקים כלל במה מדובר, אם אוזנם כרויה לשמוע, ניתן להסביר ולבאר להם כי דעה זו היא ההיפך הגמור לאמת ובאה להרחיקם חלילה מהטובה הגדולה שיכולים לזכות בה! ספר הזוהר הקדוש - הוא המרפא לנפש הגדול ביותר שקיים! בכח הקריאה בו לטהר ולקדש את נפש האדם ולרפא מכל חולי ומכל מידות רעות ותאוות רעות רח"ל עד שהיא מאירה ומזהירה באור קדוש ועליון.

וכל האזהרה אודות לימוד הקבלה וההגבלות על כך לא נאמרו כלל ועיקר על לימוד פשט הזוהר ומוסריו ועל הקריאה בו. אלא נאמרו על לימוד בכתבי האר"י ז"ל שער הכוונות, שער הגלגולים, עץ חיים וכו' אשר ללימודם נצרכת הכנה גדולה ואזהרות גדולות. ולכן אין בכך כל חשש, ותוכל לצמוח מכך רק טובה וברכה לאדם עצמו ולכלל ישראל.

לסיים פרק זה נוסיף ונבאר כי גם נשים שבכלל פטורות מעסק התורה ומחויבות ללימוד רק את ההלכות שנשים מצוות בהם, גם הן אם תרצנה לקרוא בזמנן הפנוי בספר הזוהר הקדוש בכדי לזכות למעלות הנפלאות הטמונות בו, ולהשרות שכינה בבתיהן רשאיות לעשות כן. ואדרבא גדולי הדור העידו שאמם היתה קוראת בכל יום בספר הזוהר הקדוש בנוסף לתפילות ולקריאת התהילים היומית ואף ישנן שהיו מסיימות את כל ספר הזוהר הקדוש מדי שנה ועורכות סעודה לתלמידי חכמים באותו היום.

ספר הזוהר מבטל כל גזירות קשות

כמו כן בנוסף למעלה הנפלאה של קירוב הגאולה ברחמים מסוגל הלימוד והקריאה בספר הזוהר הקדוש לבטל כל גזירות קשות ולהיות כחומה בצורה מפני כל צרה רח"ל.

גאון ישראל הרמח"ל רבנו משה חיים לוצטו זצוק"ל זיע"א מחבר ספר "מסילת ישרים" ועוד, תיקן בישיבתו סדר לימוד מיוחד של גירסא בספר הזוהר הקדוש במשמרות ללא הפסק כלל, מעלות השחר עד שקיעת החמה וקבע דבר זה כתקנה הראשונה בישיבתו, וכותב על מעלת הדבר באגרת לחכמי ישראל בזאת הלשון: "זאת העצה היעוצה לכל קהילות קודש להנצל מרשת זו טמנו שונאיהם ובודאי היה להם לפקח על זאת ולא יחדלו כי רב הדבר ועצום מאד.... ועתה אל ישליכו חכמי ישראל את הדבר הזה אחרי גוים כי אני אלמלא נתיישר חיילי הייתי קובע דבר זה בכל מקום ומקום אבל כבוד תורתכם יקח את העצה הזאת ויהיה לו לזכות כי אין כמוה לטובה לכל ישראל וכל אחד במקומו יכול לעשותו כי לא דבר קשה הוא כלל"

מי לנו גדול כרמח"ל זיע"א אשר היה בקי עצום בכל מכמני התורה ולא מצא עצה לבטל גזירות מעם ישראל אלא את העצה הזו, לימוד בספר הזוהר ברצף ללא הפסק, שבכוח הקדושה העליונה של ספר הזוהר הקדוש לבטל כל גזירות ולקרב הגאולה ברחמים.

לאור כל האמור לעיל דע לך אחי אהובי שעלינו להתחזק בלימוד התורה הקדושה בש"ס ופוסקים, ובפרט בלימוד הזוה"ק יום יום ע"פ הסדר, לא לעזוב יום אחד שיעבור על האדם בלא לימוד בזוה"ק כמה עלים לפחות, כי הוא המפתח של הגאולה - הפרטית והכללית! ולא יתירשל האדם לומר מי אני ומה חיי שאעסוק בזוה"ק, כי זו היא עצת היצה"ר. כי הזוה"ק מתאים לכל יהודי ויהודי כקטן כגדול, ת"ח, אברך, בחור ישיבה, נער בת"ת, או אדם שעובד לפרנסת ביתו, וגם נשים צדקניות טוב שיגרסו בזוה"ק.

מוזבא בזוהר שפעם אחת הלך רבי שמעון בטבריה ופגש באליהו הנביא זכור לטוב. אמר לו אליהו הנביא: "שלום עליך מורי!" שאל אותו רבי שמעון: "במה עוסק הקב"ה בשמים?" ענה לו אליהו הנביא: "במעשה הקורבנות, ואומר דברים חדשים בשמך! אשרי חלקיך! והוסיף ואמר באתי לאמר לך שלום, ודבר אחד ברצוני לשאול ממך (וכאן שאלו שאלה שנשאלה בישיבה של מעלה)" שאל אותו רשב"י: "ומה הקב"ה ענה על כך?" ענה לו אליהו הנביא: "הקב"ה אומר "הרי בר יוחאי יאמר, ולכן באתי אליך לשאול אותך", והוסיף ואמר אליהו הנביא "אשריך בעולם הזה, שהקב"ה משתבח בך למעלה ועליך כתוב "צדיק מושל ביראת אלקים".

ועוד אמר רשב"י זיע"א: "יכול אני לפטור את העולם כולו ממידת הדין" ואמר רבן שמעון בן גמליאל: רבי שמעון אינו צריך לגזור תענית בעולם כדי לבטל גזירה או כדי להתפלל על הגשם הוא גוזר - והקדוש ברוך הוא מקיים! הקדוש ברוך הוא גוזר - ורבי שמעון מבטל הגזירה! ונאמר "כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק".

לכן מטרתנו ומטרת כל אחד ואחד מעם ישראל צריכה להיות לקרב הגאולה ולפדות השכינה מן הגלות, והעצה הטובה ביותר היא לעסוק בזוה"ק בכל יום ויום וכל אחד יפרסם הדבר לכל אוהביו ושכניו כדי שידעו כולם ויטעמו כולם מסם החיים ואכלו וחיו לעולם אמן.

רשב"י בעצמו מגן על הגורסים בזוה"ק

סגי נהור היה הגאון הקדוש רבי שלום עגיב מטריפולי זצ"ל. בכל יום באשמורת הבוקר היה שמשו, כָּרָה שמו, מנחהו לבית הכנסת וקורא לפניו בזוהר הקדוש, ורבי שלום מתעמק בדברים בהשגותיו הנעלות.

פעם בא שוטר אל ברה, וביקש ממנו הלוואה בסכום גדול. היסס ברה, והשוטר אמר: אם תלווה לי את הכסף, אגלה לך סוד ששוויו רב. הוא גילה שהממשל עומד להחליף את המטבעות, והכסף הנוכחי יאבד את ערכו. שמע ברה, וניצל את המידע וקנה בכל הכסף שברשותו שמן וסוכר. הואיל וכך, אזלו המצרכים מהשוק. הורה המושל לאסור את ברה בעון ספסרות, שענשה מוות. אך לא רצה ברה לספר מדוע אגר את המצרכים כדי שלא להמיט אסון על ראש השוטר הנכרי, והשלים עם מותו.

פעלו ראשי הקהילה לריכוך לב המושל, גייסו אף את אמו הישישה, ולשוא. נחושה היתה דעתו להלחם בספסרות עד חרמה. הלכו אמו ואשתו לפני הצדיק ר' שלום להעיתיר לישועה. שובו לביתכן והכינו צרכי שבת, הורה להן, עוד הלילה, ליל שבת, ישוב לביתו ויקדש על שולחנו כדרכו.

המושל עלה על יצועו, ולפתע חש שמכים אותו מכות נמרצות. מי אתה ומה רצונך, שאל מבועת. וקול ענה: אני שמעון בר יוחאי, שרבי שלום הוגה בספרי, ועתה רצונך להמית את השמש הקורא לפניו בספר ולהשבית את שמחתי. **ברעדה** קם המושל, קרא לאנשי המשמר ויצא עמם לבית האסורים. בעצמו שיחרר את ברה מכלאו והלך עמו לבית הצדיק. קיבלו הצדיק בכבוד גדול ושלח את ברה מיד לביתו, כי אמו ואשתו ממתנות לשמוע את הקידוש מפיו, כהבטחתו.

עוד מעשה נורא סיפר ר' רפאל בוגנים שליט"א מעשה שהיה במרוקו (לפני כמאה שנה) באדם שהיה גורס כל יום בזוה"ק. ומכיון שהיה משותק לא היה יכול להזיז את ידיו, בכל פעם שהיה מסיים את הדף, היה אחד מבני הבית הופך לו את הדף.

פעם אחת רצו כל בני הבית לילך להילולה של הצדיק ר' עמרם בן דיואן זצוק"ל, ולא ידעו מה לעשות עם האבא - מי יהפוך לו את דפי הזוה"ק. אמר להם האבא, תלכו כולכם ואני אסתדר בעז"ה. כן נשאר לו האבא לבדו בביתו והיה קורא ושונה את אותו הדף בזוה"ק עד שזלגו עיניו דמעות על שאינו יכול ללמוד הלאה עוד ועוד. והנה מופיעה לידו דמות - באתי לעזור לך ללמוד כרצונך, אני ר' שמעון, ומכיון שאתה עמל כל היום בתורתך, באתי לרפא אותך וכך תוכל להפוך הדפים כרצונך ולא תצטרך לזולתך. וכששבו בני הבית מההילולה, סיפר להם אביהם את כל המעשה הנורא עם ר' שמעון, ויהי לפלא.

המדפיס את הזוהר הקדוש זוכה ויושב במחיצת הרשב"י בעולם הבא!!!

דוד המלך ע"ה אומר בתהילים (ס"א) "אגורה באהלך עולמים" שואלת על כך הגמרא (מסכת יבמות צ"ו ע"ב - צ"ז ע"א) וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים? אלא, התפלל דוד המלך ע"ה לפני הקב"ה וביקש יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה פירוש: יהי רצון שיאמרו דברי תורה בשמי בעולם הזה לאחר פטירתו.

שהרי אמר רבי יוחנן משמו של רבי שמעון בר יוחאי זיע"א כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר!

למדנו מהגמרא הנ"ל את המעלה האדירה שיש לצדיק כאשר אומרים דברי תורה בשמו, עד כי ממש מחיים אותו בקבר ושפתיו נעות - דובבות כאילו היה חי.

כתב על כך הגאון מהרח"א אוסטרולה בספרו "בן אברהם" בביאורו את "שפתותיו דובבות": "לפי זה הגורם שיהיה החכם חי אחרי מותו, גם הוא זוכה ויושב במחיצתו שהרי הוא גרם להחיותו ואין ספק כשהוא בא לעולם הבא, החכם בעצמו עם אוהביו יוצאין לקראתו לקבל פניו!!!

וכל המדפים ספרים ממנו להוציא לאור תורה, זוכה ויושב בעולם הבא במחיצת אותו החכם מחבר הספר! שהרי על ידו יצא הספר ותרבה הדעת בכל עת, ואם חלילה היה גנוז הספר לא היו לומדים בו".

צדיק גזר והקב"ה מקיים!!!

בנוסף לכך הצדיק שזכה לקבל "טובה" מהאדם בעולם הזה, מעתיר עליו בתפילה ומלמד עליו זכות לפני ה' יתברך. ראה לדוגמא את דברי קודשו של הגאון בעל ה"פלא יועץ" רבי אליעזר פאפו זצוק"ל זיע"א שהבטיח בזו הלשון: "ואם אזכה לחיות בנועם ה' ולבקר בהיכלו ממי שאקבל טובה אשתדל לשלם לו במיטבא ולבקש רחמים עליו".

וכן הגאון הרב המקובל האלקי כמוהר"ר אלכסנדר זיסקינד זצוק"ל בעל ספר "יסוד ושורש העבודה" כתב בצוואתו בזו הלשון: "מכל לומדי התורה הקדושה, בקשתי היא מאד מאד שיקבעו בו שיעור לימוד בכל יום ומבטיח אני אותם, שאהיה מליץ טוב בתמידות בעדם בעולם העליון ולשומע יונעם".

כל שכן על אחת כמה וכמה זכות אדירה ועצומה שאין לשער ולתאר, היא להיות שותף להוציא לאור עולם ספריו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א.

שהוא כידוע ניצוץ נשמתו של משה רבינו ע"ה, זכה ולימד את ישראל תורה בנגלה ובנסתר זכה למדרגות רמות ונשגבות בקירבתו להשי"ת.

נחת ושמחה לנפטרים ז"ל

כתב רבנו בעל ה"פלא יועץ" בערך כיבוד אב ואם: "עיקר הכבוד הוא שיהא מכבדו במותו, וכל אשר בכוחו לעשות לו נחת ומנוחה לנפשו יעשה מידי יום יום... הנה כי כן, ראוי לבן שכל ימי חייו יהא דיוקנו של אביו חקוקה בפניו וידמה כאילו צועק מרה מתוך אש להבה ואומר "בני ידי חונני חונני, הצילה מחרב נפשי, מיד כלב יחידתי" ואף אם חושב שאביו צדיק גמור הוא, ותתענג בדשן נפשו ידמה כאילו נותן לו מטעמים כאשר אהב, בעבור תברכהו נפשו".

אדם שזוכה להיות שותף בהדפסת ובהפצת הזוהר לעילוי נשמת הוריו או קרוביו שנפטרו רח"ל, יידע לו נאמנה כי הוא גורם בכך לנפטר נחת ושמחה גדולה ועילוי נשמה אדיר ותיקון גדול לנשמתו. ואם ידמיין ברוחו כפי דברי רבנו בעל ה"פלא יועץ" את פני הוריו או קרוביו בשעה שמבשרים להם שקיבלו מתנה נפלאה מהעולם הזה, "מטעמים" מיוחדים כאשר אהבו, שהינם שותפים של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זכו להיות שותפים בהדפסת ובהפצת ספר הזוהר הקדוש, אלפי אלפי מצוות של תלמוד תורה בספר הזוהר, איזה שמחה ואור יהיו על פניהם, אשרי הזוכה לכך, אשריו ואשרי חלקו.

ישנם רבים החפצים בכל ליבם לעשות עילוי נשמה והנצחה לקרובי משפחתם שנפטרו ז"ל אך אינם יודעים מה לעשות, ופעמים רבות מבזבזים הון, מצווה גדולה להאיר את עיניהם וליידעם על האפשרות הנפלאה הזו להיות שותף בהדפסת ספר הזוהר, ובכך לזכותם ולזכות את כל כלל ישראל.

בענין הנ"ל מובא מעשה נפלא ברשב"י זיע"א מקורו במדרש רבא ויקרא, וזה תוכנו בקצרה: רבי שמעון בר יוחאי ישן בליל ראש השנה, וראה בחלומו שהמלכות תובעת את בני אחותו לשלם סכום של שש מאות דינרים. רבי שמעון פנה אליהם וביקש שיהיו גבאי צדקה ויוציאו מכספם למטרות צדקה, וכל כסף שיוציאו שירשמו בפנקס. ואכן כך הם עשו. לקראת סוף השנה נאמר לשון הרע למלכות על בני אחותו של רבי שמעון ואסרו אותם בבית האסורים, אמרו להם, או שתעשו בגד חשוב למלך שעולה הון יקר, או שתחויבו לשלם קנס בסך שש מאות דינרים.

כאשר שמע על כך רבי שמעון הלך לבית הסוהר ושאל אותם כמה הוצאתם לצדקה? אמרו לו: הנה הפנקס, הכל רשום בו - כמו שאמרת. הסתכל רבי שמעון וראה שבני אחותו הוציאו במהלך השנה סך של חמש מאות תשעים וארבע דינרים, אמר רבי שמעון לבני אחותו תנו לי שישה דינרים, ואני אשחרר אתכם. אמרו לו: אתה רואה שהם מבקשים מאיתנו שש מאות דינרים, ואתה אומר לנו תנו שישה?? אמר להם רבי שמעון, תנו לי שישה דינרים ולא אכפת לכם. נתנו לו את הכסף, לקח אותו ונתן אותו שוחד לממונה על מאסרם, כדי שישחררם ולא ימסור מאומה עליהם למלכות, וכך היה.

כאשר השתחררו מן המאסר, אמרו לרבי שמעון: נראה לנו הדבר שאתה ידעת מלכתחילה שאנחנו מזומנים לכך. אמר להם - אמת! מליל ראש השנה ידעתי שאתם תפסידו ממנוכם שש מאות דינרים, אמרו לו בני אחותו, אם כך חבל, אם היית מספר לנו היינו נותנים לך בשמחה גם את ששת הדינרים האלו בשביל מצווה. אמר להם רבי שמעון, לא, אם הייתי מספר לכם זאת מלכתחילה נתינת הצדקה שלכם לא היתה נעשית לשם שמים.

מעשה נפלא זה שהיה עם התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א ממחיש את דברי רבותינו זיע"א שהאדם עצמו בעצת ובזכות הצדיק יכול להקדים רפואה למכה ולהינצל מכל מיני נזקים וצרות אף על פי שגזר עליו דברים שאינם טובים ה' יצילנו, כגון: הוצאות בריאות, קנסות, תיקונים שונים ועוד הוצאות שונות ומשונות, אם יקדים ויקיים בכספו את רצון ה' יתברך וישקיע אותו בהשקעה הטובה והבטוחה בעולם, השקעה הנושאת פירות ברוחניות ובגשמיות ויפקיד את הכסף בספרו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א ספר הזוהר הקדוש, בטוח הדבר ללא כל ספק שהוצאה זו תבטל מעליו הוצאות אחרות ותשפיע עליו שפע, ברכה והצלחה בזכותיה דבר יוחאי אמן ואמן.

ביאור ההפטרות

הקשר בין ההפטרות לפרשה

בהפטרות: מסופר על רוב דיני כהונה, וזה מעין הפרשה שבה מסופר גם כן על רוב דיני כהונה.

תוכן ההפטרות

לעיתיד לבוא בבנין הבית השלישי, ישרתו לפני ה' הכהנים מבני צדוק, כי הם לא זזו מעבודת ה', בזמן שאחרים תעו וסרו מעבודתו יתברך, ולכן הם ראויים ונבחרו לשרת לפני ה' בכל העבודות.

וכאשר יבואו לקודש הקודשים ביום הכפורים, אין להם ללבוש שמונה בגדים, אלא ישרתו לפניו בבגד לבן של פשתן, גם המגבעות יהיו מפשתן וכשגומרים את העבודה ויוצאים יחליפו בגדיהם, כדי שלא יתערבו עם העם בבגדי הקודש.

אסור להם לגלח את כל שערם, גם אסור להם לגדל שער ראשם אלא חייבים להסתפר פעם אחת בחודש, ותספורתם תהיה ככוסמת, שראשו של שער אחד נמצא בצד עקבו של השער השני.

אסור להם לקחת אלמנה וגרושה, אך אלמנה לבד שאיננה חלוצה, יכולה להתחתן עם כהן הדיוט, כי כהן גדול אסור גם באלמנה.

בנוסף לעבודתם במקדש, הם ילמדו את העם להבחין בין קודש לחול וכן בין דבר טמא לדבר טהור, ידונו דיני ממונות וישפטו את העם משפט צדק וילמדו אותם תורה ודעת. אסור להם להטמא למת, פרט לשבעה קרובים שמצווה להטמאות להם, ואחרי שיפרוש מהמת ישב מחוץ למחנה שבעת ימים, יזו עליו מאפר פרה אדומה ואז יטהר.

הם לא לוקחים חלק ונחלה בישראל, אלא יתפרנסו ממתנות כהונה, שיירי המנחה, החטאת והאשם לכהנים, כמו כן הביכורים, החלה ותרומה גדולה לכהנים, וזיכות מתנות כהונה תשרה הברכה אצל ישראל הנותן.

יחזקאל פרק מ"ד פסוק ט"ו - סוף.

טו וְהִכְהִנִּים הַלְוִיִּם הַבָּאִים מִשְׁבֵּט לֵוִי בְנֵי צְדוֹק הַכֹּהֵן, שְׁשִׁימֵשׁ רֹאשׁוֹן בַּמִּקְדָּשׁ בְּיָמֵי שְׁלֹמֹה וְלִכְּן נִקְרָאִים כֻּלָּם עַל שְׁמוֹתֵיהֶם (י"ז) אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמֶרֶת מִקְדָּשִׁי וְלֹא זָזוּ מֵעֲבֹדֶת הַמָּקוֹם (מ"ד), וְלֹא עָבְדוּ עִ"ז (מלבי"ם)

בְּתַעֲוֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִעָלַי כֹּאשֶׁר תַּעֲזוּ וְסָרוּ יִשְׂרָאֵל מֵעַל ה' (מ"ד) הִנֵּה בְנֵי צְדוֹק יִקְרְבוּ אֵלַי לְשִׁרְתָּנִי בַּבֵּינָן בֵּית שְׁלִישִׁי [א] וְעָמְדוּ לִפְנֵי בְּכָל עֲנִינֵי הַכְּהֹנָה (מלבי"ם) לְהִקְרִיב לִי חֶלֶב וְחָם נֶאֱמַר אֲדַנִּי יְהוָה: הִנֵּה יָבֹאוּ אֵל-מִקְדָּשִׁי וְהִנֵּה יִקְרְבוּ אֵל-שְׁלַחְנִי לְשִׁרְתָּנִי

הֵם יִסְדְּרוּ אֶת לֶחֶם הַפָּנִים עַל הַשּׁוֹלְחָן (ת"י) וְשָׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמֶרֶתִי [ב] הֵם יִשְׁמְרוּ עֲבֹדַתִּי (מ"ד): יִזְ וְהָיָה בְּבֹאֵם הַכְּהֹנָנִים הַגְּדוֹלִים בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים אֶל-שַׁעְרֵי הַחָצֵר הַפְּנִימִית הוּא הַהֵיכָל שֶׁנִּקְרָא חָצֵר לְעֹמֶת קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים בְּגִדֵּי פִשְׁתִּים יִלְבָּשׁוּ בְּגִדֵּי לָבָן מִפְּשָׁתִים שֶׁכֵּהֵן גָּדוֹל מִשְׁמֵשׁ בָּהֶם בִּיּוֹהָכ"פ לְעֲבֹדַת פָּנִים וְלֹא-יַעֲלֶה עֲלֵיהֶם צִמְרָם כִּי בַּפָּנִים לֹא יַעֲשׂוּ עֲבֹדָה בְּשִׁמּוֹנָה בְּגָדִים שֵׁשׁ בָּהֶם צִמְרָם בְּשִׁרְתָּם בְּשַׁעְרֵי הַחָצֵר הַפְּנִימִית בְּשַׁעְרֵי הַהֵיכָל וּבִיתָהּ [ג] וּפְנִימָה מִמֶּנּוּ שֶׁהוּא קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים (מ"ד): יח פֶּאֶרִי פִשְׁתִּים מִגִּבְעוֹת פֶּשֶׁתָן יִהְיוּ עַל-רֹאשָׁם וּמִכְנָסֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל-מְתָנֵיהֶם לֹא יִחְגְּרוּ בַּיָּזַע בַּמָּקוֹם זֵיעָה

עיונים והארות

אבל לעתיד לבוא יבוטל יצר הרע המחטיא את האדם ויגדור פרצת צד צפון אשר היה עד הנה פתוח. ולכן אמר "והמה יקרבו אל שלחני לשרתני", ותהיה הברכה מצויה אצלם, ואף על פי כן "ושמרו את משמרתני" (אהבת יהונתן).

ג. והיה בבואם אל שַׁעְרֵי הַחָצֵר הַפְּנִימִית בְּגִדֵּי פִשְׁתִּים יִלְבָּשׁוּ וְלֹא יַעֲלֶה עֲלֵיהֶם צִמְרָם בְּשִׁרְתָּם בְּשַׁעְרֵי הַחָצֵר הַפְּנִימִית וּבֵיתָהּ - בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן יֵשׁ מִקְטָרִגִּים שֶׁתִּפְקִידָם לְדַבֵּר רַע עַל יִשְׂרָאֵל, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרֹב אֲהַבְתּוֹ לְיִשְׂרָאֵל מִפְּרִיד בִּינֵיהֶם, שֶׁלֹּא יִהְיוּ מְחֻבָּרִים יָחַד בַּמָּקוֹם אֶחָד לְדַבֵּר רַע עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁאִילוֹ הָיוּ בַּמָּקוֹם אֶחָד, לֹא הִיָּתָה חֲלִילָה תִּקְוָה לְשׁוֹנָאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. ה"שֶׁעֲטָנָז" רֹמֵז לְהַשְׁוּת אֶת הַמִּקְטָרִגִּים שֶׁלְמַעֲלָה וּלְחִבְרָם יָחַד, וְיִשְׁמְחוּ לְמַטָּה צִמְרָם וּפִשְׁתִּים וְלֹבֵשׁ אוֹתָם, הִרְיָהוּ גֹרֵם חִיבוּר לְאוֹתָם מִקְטָרִגִּים בַּמָּקוֹם אֶחָד וְהֵם בָּאִים לְדַבֵּר רַע עַל יִשְׂרָאֵל, נִמְצָא שֶׁהַלּוּבֵשׁ "כֻּלָּאִים" גֹּרֵם רַעָה לְיִשְׂרָאֵל.

אין לך אסון גדול מזה, כאשר הכוחות הרעים מתאחדים יחד, כאשר המקטרגים מזדווגים למקום אחד, שגורמים רעה לישראל, וכבר אמרו רבותינו (סנהדרין ע"א): "פיזור לרשעים הנאה להם והנאה לעולם".

ומכל שכן כאשר הרע מתלבש ומתעטף בבגדים הטובים, כי אז נשקפת סכנה איומה לקיום האמת שהיא חותמו של הקדוש ברוך הוא, ואין לך קפיצת גדולה מזו על מי שמערב את החטא עם המצוה, את החוטא עם הזכאי (קול צופיך ח"ב).

א. וְהִכְהִנִּים הַלְוִיִּם בְּנֵי צְדוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת מִקְדָּשִׁי בְּתַעֲוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִעָלַי יִקְרְבוּ אֵלַי לְשִׁרְתָּנִי - בַּעַת שְׁמִתְרָבִים הַמְּוֹרְדִּים בַּמְּלָכּוֹת, יֻכַּל אוֹהֵב הַמֶּלֶךְ לַעֲלוֹת בַּמַּדְרָגָה יוֹתֵר גְּבוּהָה מֵאֲשֶׁר בְּשָׁנִים כְּתִיקָנָן, כִּי הִלָּא הוּא מִגֵּן עַל הַמֶּלֶךְ בְּשַׁעַת הַסַּכָּנָה. וְכֵן הָדִין בְּמִי שֶׁמִּצִּיל מִן הַדְּלִיקָה, בֹּא עַל שִׁכְרוֹ מִשְׁלָם.

ועבשיו הוא העת שרבו המורדים במלכו של עולם, ועלינו מוטל להגן על כבודו בכל חיינו, ממש כמו אוהבי המלך שומרי ראשו.

חיים אנו בתקופה שמעלים את התורה על המוקד רחמנא ליצלן, ומי שמציל אותה בודאי שיבוא על שכרו, ובזמן שיבא משיח צדקנו ויתפרסמו ברבים שמות המורדים והמגינים, אזי כל אחד יבוא על שכרו על פי פעלו (חפץ חיים על התורה).

ב. הִנֵּה יָבֹאוּ אֵל מִקְדָּשִׁי וְהִנֵּה יִקְרְבוּ אֵל שְׁלַחְנִי לְשִׁרְתָּנִי וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶתִי - הַזְכִּיר הַכְּתוּב דּוֹקָא "אֵל שְׁלַחְנִי", כִּי יָדוּעַ שֶׁהַשְׁלָחָן הָיָה בַּצִּפּוֹן, וּמִשָּׁם בֹּא הַשַּׁפַּע לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, וְלִכְּן הָרוּצָה לְהַעֲשִׂיר יִצְפִּין, אֲבָל הַמְּנוּרָה הִיָּתָה בְּדֶרוֹם שֶׁהִיא מוּרָה עַל הַתּוֹרָה, וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב: "כִּי נָרַם מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר", וְלִכְּן הָרוּצָה לְהַחֲכִים יָדָרִים. וְזֶהוּ שֶׁכְּתוּב: "מִצְפּוֹן תִּפְתַּח הָרַעָה", לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר: "מִצְפּוֹן זָהָב יֵאָתֶה", וְרִיבּוֹי הַזָּהָב גֹּרֵם לְאָדָם לְחִטּוֹא, וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב "וּרֹם לְבָבְךָ וּשְׁכַחְתָּ".

(רש"י): **יט וּבַצַּאתְם** הכהנים מהעזרה שלהם **אֶל-הַחֹצֵר הַחִיצוֹנָה** לא לעזרת נשים, אלא **אֶל-הַחֹצֵר הַחִיצוֹנָה אֶל-הָעַם** היא עזרת ישראל (רד"ק) **יפְשְׁטוּ אֶת-בְּגֵדֵיהֶם** בגדי כהונה **אֲשֶׁר-הָמָּה מְשַׁרְתֵּם בָּם וְהִנִּיחוּ אוֹתָם בַּלְשָׁכַת הַקֹּדֶשׁ** העומדים בתחתיות ההר וממעל **וְלִבְשׁוּ** הכהנים **בְּגָדִים אֲחֵרִים** בגדי חול (מ"ד) **וְלֹא-יִקְדְּשׁוּ אֶת-הָעַם בְּבִגְדֵיהֶם** ולא יתערבו עם העם בבגדיהם שלא יראה שהעם קדושים כמוהם (רד"ק) [ועוד כי העם חושב שאם יגע בבגדי הכהונה יעשה קדוש כמו הכהנים]: **כ וְרֹאשָׁם** שער ראשם **לֹא יִגְלָחוּ** [ו] להעביר את כל שערם (רש"י) **וּפָרַע לֹא יִשְׁלָחוּ** לא יניחו שיגדל שער ראשם יותר מדי אלא פעם בל' יום יגלחו (רד"ק) **כסוּם יִכְסְמוּ אֶת-רֹאשֵׁיהֶם** יסתפרו כמו כוסמת ראש שער אחד בצד עקבו של שער השני (רש"י): **כא וַיֵּין לֹא-יִשְׁתּוּ כָּל-כֹּהֵן** בין כהן גדול ובין כהן הדיוט (מ"ד) **בְּבֹאֵם אֶל-הַחֹצֵר הַפְּנִימִית** הוא ההיכל (רש"י): **כב וְאַלְמָנָה וְגֵרוּשָׁה לֹא-יִקְחוּ לָהֶם** הכהנים הגדולים **לְנָשִׁים כִּי אִם-בְּתוּלַת מִזְרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהָאֲלֻמָּנָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה אֲלֻמָּנָה** רק שתהיה אלמנה ולא גרושה או חלוצה **מִכֹּהֵן יִקְחוּ** חלק מהכהנים יכולים לקחת אלמנה והם כהנים הדיוטים (רש"י): **כג וְאֶת-עַמִּי יִזְרוּ** את עמי ילמדו הכהנים להבדיל **בֵּין קֹדֶשׁ לְחָל** (מ"ד) **וּבֵין-טָמֵא לְטָהוֹר יוֹדְעִים** הם ילמדו דיני טומאה וטהרה (מלבי"ם): **כד וְעַל-רֵיב** שיהיה בין בעלי הדין בדיני ממונות (ע"פ ת"י) **הָמָּה יַעֲמְדוּ (לשפט) לְמִשְׁפָּט** לפני הכהנים **בְּמִשְׁפָּטִי (ושפטהו) יִשְׁפֹּטוּהוּ** כי הכהנים יהיו בסנהדרין לדון דיני ממונות ונפשות במשפטי התורה (מלבי"ם) **וְאֶת-תּוֹרָתִי וְאֶת-חֻקֹּתִי הַנּוֹהֲגִים בְּכָל יְמֵי מוֹעֲדֵי** בדבר הקורבנות **יִשְׁמְרוּ** הם לעשותם **וְאֶת-שְׁבֻתוֹתִי יִקְדְּשׁוּ** בדבר הקרבנות הבאים חובה ליום (מ"ד): **כה וְאֶל-מִתְּ אֹדָם** אם אדם מת **לֹא יָבֹא** כהן הדיוט (רד"ק) **לְטַמְּאָה** את עצמו (מ"ד) **כִּי אִם-לְאָב וְלָאֵם וּלְבֶן וּלְבַת לְאָח וּלְאֵחוֹת אֲשֶׁר-לֹא-הִיָּתָה לְאִישׁ יִטַּמְּאוּ** והם שבעה קרובים שמותר לכהן, דטומאת קרובים מצוה (מלבי"ם): **כו וְאַחֲרֵי טְהָרָתוֹ** אחר פרישתו מן המט (רש"י) **שִׁבְעַת יָמִים יִסְפְּרוּ-לּוֹ** אחיו הכהנים שאם ישכח לא יניחוהו ליכנס למקדש (רד"ק על פס' כז) [ויזהרו ממנו ז' ימים]: **כז וּבָיוֹם בָּאוּ אֶל-הַקֹּדֶשׁ** בתחילת ביאת הכהן להתחנך בעבודה (רש"י) **אֶל-הַחֹצֵר הַפְּנִימִית** היא עזרת כהנים אשר שם המזבח (מ"ד) **לְשֵׁרֶת בִּקְדָּשׁ יִקְרִיב**

עיונים והארות

שתויי יין מחלי עבודה, אף פרועי ראש מחלי עבודה. **כסוּם** יכסמו את ראשיהם - תאנא ראשו של זה בצד עקרו של זה כמין תספורת של בן אלעשא. תניא א"ר לא לחנם פזר בן אלעשא את מעותיו אלא להראות בו תספורת של כהן גדול (סנהדרין כ"ב).

ד. **וראשם** לא יגלחו - (ילק"ש) שנו רבותינו, מלך מסתפר בכל יום, כהן גדול מערב שבת לערב שבת, כהן הדיוט אחד לשלשים יום, מנלן, אתיא פרע פרע מנזיר, כתיב הכא וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו, וכתיב התם גדל פרע שער ראשו, מה להלן שלשים יום אף כאן שלשים יום. תנן אלו הם שבמיתה, שתויי יין, ופרועי ראש... ומניה, מה

חֲטֹאתָו היא עשירית האיפה [ה] סולת שהיו הכהנים מביאים ביום החינוך שלהם (רש"י) **נָאֻם אֶרְנִי יְהוָה:**
וְהִיתָה לָּהֶם הכהונה (רש"י) **לִנְחֻלָּה אֲנִי נַחֲלָתָם** מותר קרבני יהיה נחלתם (מ"ד) **וְאַחֲזִיחָהּ** חלק ונחלה
 בארץ **לֹא-תִתְּנוּ לָהֶם בְּיִשְׂרָאֵל כִּי אֲנִי אֲחֻזָּתָם** (רד"ק): **כֹּסֶם הַמִּנְחָה** שיירי המנחה (מ"ד) לאחר
 שהקטירו את הקומץ **וְהַחֲטָאת וְהָאֵשֶׁם הַמֶּחָה** הכהנים **יֹאכְלוּם וְכָל-תֶּרֶם** ההקדשות (רש"י)
בְּיִשְׂרָאֵל לָהֶם לכהנים **יְהִיָּה: לִוְרָאשִׁית כָּל** ראשית הגז, ומתנות, ותרומה, ותרומת מעשר (מלבי"ם) **בְּכֹרֵי**
כָּל הם הבכורים **וְכָל-תְּרוֹמַת כָּל** כל התרומות כולם בין דגן בין תירוש בין יצהר **מִכָּל תְּרוֹמוֹתֵיכֶם** מכל
 הדברים שאתם חייבים להפריש מהם תרומה **לַכֹּהֲנִים יְהִיָּה וְרָאשִׁית עֲרֹסוֹתֵיכֶם** הפרשת חלה (מ"ד) **תִּתְּנוּ**
לַכֹּהֵן ועי' תזכה **לְהִנִּיחַ בְּרָכָה אֶל-בֵּיתְךָ:** לא **כָּל-נִבְלָה וּטְרֵפָה** [ו] **מִן-הָעוֹף**
וּמִן-הַבְּהֵמָה לֹא יֹאכְלוּ הַכֹּהֲנִים למרות שהתורה התירה להם מליקת העוף שהיא נבלה הוצרך להזהירם על
 שאר נבילות וטרפות שאסורות להם (רש"י):

עיונים והארות

ה. **יקריב חטאתו** - זהו עשירית האיפה שהיו הכהנים מקריבים ביום החינוך (מצודות).
ולפי המובא בספר "שיעורי תורה" סימן ג' מאת הרב אברהם חיים נאה זצ"ל, יהיו המידות כדלהלן:
כור = 10 איפות = 166.6 ק"ג.
איפה = 3 סאין = 16.66 ק"ג.
הקב = 4 לוגין = 0.925 ק"ג.
סאה = 6 קבין = 5.55 ק"ג.
לוג = 4 רביעיות = 0.23 ק"ג.
רביעית = ביצה וחצי בקליפתה = 86.4 גרם (כל רביעית האמורה בגמרא היא רביעית הלוג). יוצא לפי זה עשירית האיפה = 1.666 ק"ג וזהו שיעור חלה.
 ו. **כל נבלה וטרפה** - (ילק"ש) כהנים הוא דלא אכלי הא ישראל אכלי, א"ר יוחנן פרשה זו אליהו עתיד לדרשה, רבינא אמר כהנים איצטריכא ליה, סלקא דעתך אמינא הואיל ואישתרי מליקה לגבייהו משתרי נמי נבלה וטרפה, קא משמע לן (מנחות ע"ה).

שאלות ברש"י על הפרשה

- א. לנפש לא יטמא - הסבר "לנפש". והסבר: לא יטמא בעמיו. כי אם לשארו-מי זה?
תשובה.....
- ב. הסבר: הקרובה אליו. מדוע הוסיפה התורה: לה יטמא?
תשובה.....
- ג. הסבר: את ראשו לא יפרע.
תשובה.....
- ד. הסבר: חרום, שרוע, גבן, דק, תבלול בעינו, גרב, ילפת, מרוח אשך.
תשובה.....
- ה. אך אל הפרוכת לא יבוא-מה לא יעשה שם? ואל המזבח לא יגש - איזה מזבח?
תשובה.....
- ו. כל איש אשר יקרב - מה לא יעשה?
תשובה.....
- ז. לא יאכל קודש - באיזו אכילה מדובר? מיהו: תושב כהן שכיר?
תשובה.....
- ח. וכהן כי יקנה נפש - במי מדובר? ומי הוא "יליד ביתו"? ומה לומדים עוד מפסוק זה?
תשובה.....
- ט. שור או כשב או עז כי יוולד - מה בא למעט - כי יוולד?
תשובה.....
- י. אותו ואת בנו - האם מדובר באב והבן?
תשובה.....
- יא. מתי זה: בן הערביים? והניף - איך מתבצעת התנופה? ומה המטרה?
תשובה.....
- יב. הסבר: ממחרת השבת. הסבר: למה כתוב כפת תמרים בלי וא"ו?
תשובה.....
- יג. ויצא בן אשה ישראלית - מאין יצא? (הסבר כמה פירושים)
תשובה.....
- יד. בן איש מצרי - איזה מצרי? מה בא ללמד: בתוך בני ישראל.
תשובה.....
- טו. הסבר: בת דברי.
תשובה.....

שאלות מספר בן איש חי שנה א'

- א. מאיזה מקום בוצעים את הבת לאחר ברכת המוציא?
תשובה.....
- ב. במה צריך להקפיד בין נטילה לברכת המוציא? ומדוע?
תשובה.....
- ג. איזה מזמור אומרים לפני נטילת ידיים של כל סעודה ומה סודו? ואיזו בקשה יאמר עוד? ואיזה פסוק יאמר גם?
תשובה.....
- ד. מה יעשה עם ידיו כשמברך על הפת? ומדוע? ומה יכוון?
תשובה.....
- ה. איך צריך לבטא את אות ה"א של המוציא? ומה יעשה באותו זמן בפת? ובמה יש להזהר בברכת המוציא?
תשובה.....
- ו. מי צריך לבצוע אם יש אורח?
תשובה.....
- ז. מה השיעור שיבצע מהפת בחול כשאוכל לבדו? ומדוע? ואיך ינהג בשבת?
תשובה.....

ח. כמה פעמים יטביל הפת במלח ומה יכוון בזה? ומה טוב לשים על השולחן עד אחר ברכת המזון? ומדוע?

תשובה.....

ט. איך יחלק הפרוסה למסובין וממה יזהר? ומדוע?

תשובה.....

י. למי צריך להזהר שלא ליתן מן הלחם שברך עליו המוציא?

תשובה.....

י"א. איזו חבוב מצווה נוהגים בפרוסת המוציא בסוף הסעודה? ומדוע?

תשובה.....